

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΕΖΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

1999

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1) Το Μινωικό Κράτος	7
2) Το Μυκηναϊκό Κράτος	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Αρχαϊκά Χρόνια	8
1) Σπαρτιατικός Δήμος	8
2) Ο Δήμος του Κλεισθένη	9
α) Κατανομή των Δήμων	9
β) Οργάνωση των Δήμων	10
3) Ο Δήμος του Περικλή	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Ρωμαϊκή Περίοδος	12
1) Μορφές Δήμων και Κοινοτήτων	12
α) Χριστιανικές κοινότητες	12
β) Κομητείες	12
γ) Δήμοι	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – Βυζαντινή Περίοδος	13
1) Οι Δήμοι	13
2) Οι Κοινότητες	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' – Τουρκοκρατία	16
1) Οργάνωση των κοινοτήτων	16
Α' ΜΕΡΟΣ – Η Τ.Α. ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Η Α' Εθνοσυνέλευση	18
1) Προσωρινό πολίτευμα της Ελλάδος	19
2) Η Τ.Α. στα πλαίσια του Συντάγματος της Επιδαύρου	20
3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Η Β' Εθνοσυνέλευση	22
1) «Οργανισμός των ελληνικών επαρχιών»	23
2) Η Τ.Α. στα πλαίσια του Συντάγματος του Άστρους	23
3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – Η Γ' Εθνοσυνέλευση	25
1) Η εκλογή του Ι. Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας	25
2) Το «Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδας»	26
3) Η Τ.Α. στα πλαίσια του Πολιτικού Συντάγματος	27
4) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	28
Β' ΜΕΡΟΣ – Η Τ.Α. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Αναγεννητική προσπάθεια	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Μεταρρυθμίσεις του Ιωάννη Καποδίστρια	32
1) «Διοικητικός Οργανισμός των Τμημάτων»	32
α) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	34
2) «Γενικές οδηγίες προς τους Δημογέροντες»	34
Γ' ΜΕΡΟΣ – Η Τ.Α. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (1833-1862)	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Περίοδος απόλυτης μοναρχίας	37
Α) Διοικητική διαίρεση της χώρας	38
Β) Η Τ.Α. την περίοδο της απόλυτης μοναρχίας	39
1) Νόμος «περί συστάσεως των Δήμων»	39
2) Περιεχόμενο του Νόμου	40
3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	48
Γ) Μετά την καθιέρωση του περί Δήμων Νόμου	49
1) Ιστορικά γεγονότα	49
2) Οι εξελίξεις στην Τ.Α.	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Περίοδος συνταγματικής μοναρχίας	51
1) Η Τ.Α. αυτήν την περίοδο	52
α) Εκλογές των Δημοτικών Αρχών	53
β) Η λειτουργία των δήμων	53
Δ' ΜΕΡΟΣ – Η Τ.Α. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1863-1912	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Περίοδος Συντάγματος 1864	56
1) Το Σύνταγμα του 1864	56
2) Η Τ.Α. στα πλαίσια του Συντάγματος του 1864	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Μεταρρυθμίσεις Χαριλάου Τρικούπη	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – Περίοδος Συντάγματος 1911	59
1) Θεσμοθέτηση Κοινότητας	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' – Νόμος ΔΝΖ'/1912 (Περιεχόμενο του Νόμου)	61
Ε' ΜΕΡΟΣ – ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ Τ.Α. ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Περίοδος Συντάγματος 1927	69
1) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών	70
2) Κατάλυση του Συντάγματος του 1927	70
3) Αναδιατύπωση του άρθρου 107	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Νομοθεσία Δήμων και Κοινοτήτων	72
1) Κωδικοποίηση του 1926	72
2) Κωδικοποίηση του 1936	72
3) Η Τ.Α. στα πλαίσια της κωδικοποίησης του 1936	72
ΣΤ' ΜΕΡΟΣ – ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Περίοδος Συντάγματος 1952	75
1) Ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας του 1954	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Περίοδος Συντάγματος 1968	77
1) Νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας	78
Ζ' ΜΕΡΟΣ – ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ Τ.Α. ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – Περίοδος Συντάγματος 1975	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Νομοθεσία Δήμων και Κοινοτήτων	81
Α) Οι εξελίξεις στην Τ.Α. τη δεκαετία του 1980	81
1) Τοπικά Συμβούλια	84
Β) Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Π.Δ. 410/95)	84
1) Βασικές διατάξεις του νέου Δ.Κ.Κ.	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας»	88
1) Στόχοι του Προγράμματος	89
2) Νέο θεσμικό πλαίσιο	89
α) Διαδικασία των Συνενώσεων	89
β) Αντιπροσωπευτικό σύστημα του νέου Ο.Τ.Α.	90
γ) Συγκρότηση και λειτουργία των Τοπικών Συμβουλίων	91
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	95
• Νόμος «περί συστάσεως των δήμων» του 1833	
• Νόμος ΔΝΖ' «περί δήμων και κοινοτήτων» του 1912	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι γνώμες για την καταγωγή του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δίστανται, εξαιτίας του γεγονότος ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν είχε την ίδια μορφή σε όλη τη διαδρομή του βίου της.

Ο Περ. Αργυρόπουλος¹ υποστηρίζει ότι οι κοινότητες ήταν δημιούργημα της τουρκοκρατίας και βασίζει τη γνώμη του στο φορολογικό σύστημα που είχε αναπτυχθεί εκείνη την περίοδο και στις μεταξύ των κατακτητών και των Ελλήνων συνομολογηθείσες συνθήκες. Ο Ν. Μοσχοβάκης υποστηρίζει ότι οι κοινοτικοί θεσμοί δημιουργήθηκαν στα τελευταία χρόνια ζωής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και απορρίπτει κάθε άλλη προηγούμενη ζωή.² Ο Κ. Γεραγάς³ και διάφοροι Γάλλοι συγγραφείς δέχονται ότι οι δήμοι και οι κοινότητες ήταν θεσμός ελληνορωμαϊκός και συγκεκριμένα ο ελληνικός δήμος είχε γεννηθεί πολύ πριν από το ρωμαϊκό. Τέλος ο Κων/νος Παπαρρηγόπουλος δέχεται ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αδιάλειπτη ιστορική συνέχεια από τις πόλεις της αρχαίας Ελλάδας.⁴ Με την άποψη του Παπαρρηγόπουλου συντάχθηκε το μεγαλύτερο μέρος των ερευνητών.

Οι απαρχές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον ελληνικό χώρο βρίσκονται στους προϊστορικούς χρόνους, τότε που ο άνθρωπος άρχισε να αναπτύσσει τις πρώτες μορφές κοινωνικής οργάνωσης στον αγώνα του για την εξασφάλιση των βιοποριστικών μέσων και την αντιμετώπιση των επιδράσεων του φυσικού περιβάλλοντος.

1) Περ. Αργυρόπουλου, Δημοτική Διοίκηση εν Ελλάδι, 1843

2) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 9

3) Κ. Γεραγά, Σελίδες από τη Διοικητική Ιστορία της Ελλάδος, Αθήνα 1948

4) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 10

Στην εξέλιξή της η Τοπική Αυτοδιοίκηση εμφανίζεται με διάφορες μορφές, όπως για παράδειγμα η πόλη-κράτος στους Αρχαϊκούς χρόνους, ο δήμος του Κλεισθένη, οι ενώσεις κοινοτήτων κατά τη Βυζαντινή περίοδο και την τουρκοκρατία, κ.α.

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας εμφανίζεται στον ελλαδικό χώρο ένας ισχυρός τοπικισμός, τον οποίο ενίσχυε η αυτονομία των κοινοτήτων και επαρχιών που απέρρεε από το σύστημα της τοπικής διοίκησης που εφαρμόζε η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η επέκταση της επανάστασης είχε σαν συνέπεια να καταρρεύσει ο τοπικισμός σαν αίσθημα συλλογικό και σαν ιδεολογία, έτσι ώστε στη θέση του να δυναμώσει περισσότερο μια ενιαία πανελλήνια εθνική συνείδηση. Τελικά επιβλήθηκε η αρχή του εθνισμού που έγινε επικρατέστερη από την τοπική αντίληψη και ιδεολογία, καθώς είχε προβάλλει στο προσκήνιο της ιστορίας κατά τον 19ο αιώνα και γινόταν ισχυρότερη όλο και πιο πολύ.

Μέσα σ' αυτή τη διαπάλη τοπικισμού - εθνισμού, περιφερειακής συγκρότησης και ενιαίας εθνικής κυβέρνησης και συνείδησης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση των κοινοτήτων και επαρχιών δεν μπορούσε να μείνει αμέτοχη και να μην δεχτεί τις επιδράσεις της. Οι νόμοι της ελληνικής πολιτείας κατά την επαναστατική περίοδο θεωρούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση σαν μια μονάδα της κεντρικής διοίκησης. Η πραγματική Τοπική Αυτοδιοίκηση γεννιέται την περίοδο διακυβέρνησης του Ιωάννη Καποδίστρια και αποτελεί το πρόπλασμα μιας άλλης έννοιας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διαφορετικής από εκείνης των χρόνων της τουρκοκρατίας, την οποία θα εγκολπωθεί τελικά ο πρώτος νόμος του ανεξάρτητου κράτους για την Τοπική Αυτοδιοίκηση το 1833 υπο τον Όθωνα.

Ακολουθεί περίοδος πολιτικών ζυμώσεων και ανακατατάξεων και μετά αρχίζει ο αγώνας της συνταγματικής κατοχύρωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο «δήμος» του 1833 δίνει τη θέση του στους «δήμους και τις κοινότητες» του 1912. Συνεχείς αγώνες καταξίωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναδεικνύουν το

μεγάλο της ρόλο ως βασικού μοχλού για τη λειτουργία της αληθινής δημοκρατίας. Η πλήρης δικαίωσή της συνειδητοποιείται σαν χρέος της πολιτείας αλλά και των πολιτών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ Α'ΒΑΘΜΙΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΩΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ο άνθρωπος, ζώντας στην αρχή νομαδικό βίο ανακάλυψε, ότι η μόνιμη εγκατάσταση παρείχε εγγυήσεις καλύτερης διαβίωσης και περισσότερης ασφάλειας έναντι των εχθρών του. Με την πάροδο του χρόνου αναπτύχθηκε μεταξύ των ανθρώπων κοινή αντίληψη για τις έννοιες του καλού και κακού, του δίκαιου και άδικου. Η συνειδητοποίηση της σημασίας αυτών των εννοιών υπήρξε και η αφορμή της εξέλιξης της πρώτης ανθρώπινης κοινότητας.

Οι πρώτες κοινωνικές ομάδες ζούσαν σε μόνιμους οικισμούς με συγκεκριμένη αρχιτεκτονική οργάνωση και με κεντρική εξουσία τον άρχοντα που ήταν υπεύθυνος για τη συμπεριφορά των κατοίκων και την παραγωγική διαδικασία. Όταν έπρεπε να λυθούν διαφορές που αφορούσαν τη γη και άλλα ζητήματα, οι άνθρωποι κατέφευγαν σε συμβούλια που αποτελούσαν κυρίως γέροντες. Στα συμβούλια αυτά οι αποφάσεις λαμβάνονταν έπειτα από συνεννόηση και γενικώς υπήρχε ένα συναίσθημα που καθιστούσε περιττό οποιοδήποτε κοινωνικό μηχανισμό για την άσκηση της εξουσίας.

Ακόμα στις πρώτες κοινωνίες ήταν αναπτυγμένο ένα σύστημα κοινοτικής ιδιοκτησίας που αντικαταστάθηκε αργότερα από ένα ευρύτερο σύστημα ανταλλαγών με γειτονικές κοινότητες.

Όλα τα παραπάνω συνέβαιναν στη λίθινη εποχή. Η διάδοχος εποχή του χαλκού, κατά την οποία αναπτύχθηκαν και οι πρώτοι μεγάλοι Ελληνικοί πολιτισμοί, δε βελτίωσε μόνο τις συνθήκες οργάνωσης και λειτουργίας των πρώτων κοινωνιών, αλλά δημιούργησε νέα διοικητικά πρότυπα, τις «πόλεις» και τις «πόλεις-κράτη». Στην πόλη τα κεντρικά όργανα ασκούσαν ολόκληρη την

εξουσία, ενώ στην πόλη-κράτος η κεντρική εξουσία άφηνε περιθώρια ανάπτυξης έστω και περιορισμένης αποκεντρωμένης διοίκησης.

1) Το Μινωικό Κράτος

Την οργανωμένη διοίκηση των κοινοτήτων και των πρώτων πόλεων ασκούσαν οι τοπάρχες, οι οποίοι ασκούσαν έλεγχο και στην οικονομική ζωή της περιοχής τους. Αργότερα με την ακμή των μεγάλων πόλεων, η εξουσία του τοπάρχου πέρασε στα χέρια του Βασιλιά. Ο Μίνωας, ο ισχυρότερος βασιλιάς, έγινε κύριος της Κρήτης, αφού καθυπέταξε τις πόλεις-κράτη της νήσου. Ο Μίνωας ασκούσε συγκεντρωτικά την εξουσία. Υπο το σκήπτρο του Βασιλέως συγκεντρώθηκε η πολιτική, στρατιωτική, δικαστική και θρησκευτική εξουσία.

2) Το Μυκηναϊκό Κράτος

Το Μυκηναϊκό κράτος αποτελούσαν δέκα πόλεις-κράτη. σπουδαιότερες από τις οποίες ήταν οι Μυκήνες, η Τίρυνθα, η Πύλος και η Αθήνα. Σε κάθε πόλη-κράτος επικεφαλής ήταν ένας ηγεμόνας, ο βασιλιάς. Το σπουδαιότερο μετά το αξίωμα του βασιλιά ήταν του πολέμαρχου, ενώ στα κεντρικά όργανα διοίκησης περιλαμβάνονταν και οι «Τελεσταί». Όλοι αυτοί αποτελούσαν την ανώτερη υπαλληλική τάξη του κράτους και ασκούσαν την εκτελεστική εξουσία αυτού.

Στα μικρότερα κέντρα που ήταν εξαρτημένα από την κεντρική εξουσία υπήρχαν συμβούλια προκρίτων και τοπικοί άρχοντες δευτερεύουσας σημασίας, όπως οι κοινοτάρχες. Όπως φαίνεται λοιπόν ήταν αναπτυγμένη την εποχή εκείνη η τοπική αυτοδιοίκηση εκφραζόμενη μέσω μονομελών και συλλογικών οργάνων.

Η ύπαρξη ικανής τοπικής αυτοδιοίκησης ενισχύεται από το γεγονός, ότι η Μυκηναϊκή κοινότητα ήταν προικοδοτημένη και με ακίνητη περιουσία, ώστε αυτή να αποτελούσε και την πρώτη μορφή «δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας».

Από τα σπουδαιότερα αρχαιολογικά ευρήματα των Μυκηνών ήταν και οι «πινακίδες», από τη μελέτη των οποίων προέκυψαν πολλά χρήσιμα στοιχεία για την οργάνωση της τοπικής διοίκησης της Μυκηναϊκής εποχής. Οι «πινακίδες» κατατάσσονται σε δυο κατηγορίες, σ' αυτές που αναφέρονταν στις κοινωνικές ανάγκες του κράτους και σε εκείνες που αναφέρονταν στην οργάνωση της τοπικής διοίκησης. Οι τελευταίες περιλάμβαναν ονομαστικούς καταλόγους ανδρών και γυναικών. Οι κατάλογοι αυτοί πείθουν σοβαρά, ότι στη λειτουργία της τοπικής διοίκησης των Μυκηνών είχαν τη σημασία των «μητρώων» των σημερινών δήμων και κοινοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Αρχαϊκά Χρόνια

1) Σπαρτιατικός Δήμος

Για τη διαμόρφωση του πολιτεύματος της Σπάρτης, ο Λυκούργος εισήγαγε τους εξής θεσμούς : τη Γερουσία, αποτελούμενη από 28 Σπαρτιάτες άνω των 60 ετών, οι οποίοι μαζί με τους δύο βασιλείς έγιναν ενιαίο σώμα. Την Απέλλα, δηλαδή τη γενική συνέλευση του Δήμου, αποτελούμενη από όλους τους Σπαρτιάτες άνω των 30 ετών και τους Εφόρους, που περιλήφθηκαν όμως στα πολιτειακά όργανα μόνο 130 έτη μετά το θάνατο του Λυκούργου.

Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, η σπουδαιότερη από τις καινοτομίες του Λυκούργου ήταν η σύσταση της Γερουσίας. Ο αριθμός 28 σχηματίζεται από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού επτά με τον αριθμό τέσσερα. Ο αριθμός αυτός γίνεται 30 με την προσθήκη των δυο συμβασιλέων. Ο αριθμός τέσσερα δεν ήταν τυχαίος και υποδήλωνε τον αριθμό των Σπαρτιατικών κωμών κατά τη θέσπιση των

νόμων του Λυκούργου. Η «κώμη» ή «ωβά» αποτελούσε επομένως την απώτατη διοικητική διαίρεση στην «πόλιν» της Σπάρτης.

Στην αρχαία Σπάρτη ο Δήμος δεν είχε τη σημασία της μιας τοπικής διοικητικής μονάδας. Μετασχηματίστηκε σε «πόλιν» που περιλάμβανε τη Σπάρτη και πολλές κώμες. Διαμορφώθηκαν πολιτειακοί θεσμοί που τον μετέβαλλαν σε πολιτικοποιημένη «πόλιν» με σημασία κράτους. Ο Δήμος, δηλαδή ήταν ένα πλήρως ανεξάρτητο και αυτοτελές κράτος.

Η «ωβά» ήταν η πρώτη κοινότητα της Αρχαίας Ελλάδας, δηλαδή η κώμη της Σπαρτιατικής κοινωνίας του Λυκούργου. Η κώμη της αρχαίας Σπάρτης είχε καθορισμένη εδαφική περιφέρεια. Με τα δεδομένα αυτά, η κώμη της αρχαίας Σπάρτης αποτελούσε την απώτατη διοικητική διαίρεση του κράτους, δηλαδή του Δήμου της Σπάρτης. Άρα ο Δήμος της Σπάρτης έδωσε στην τοπική αυτοδιοίκηση θεσμούς και η «ωβά» αποτέλεσε την πρώτη λειτουργική μονάδα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

2) Ο Δήμος του Κλεισθένη

Ο Κλεισθένης ήταν ο πραγματικός θεμελιωτής της δημοκρατίας για δύο λόγους. Πρώτον, διότι η μορφή του πολιτεύματος που καθιέρωσε, βασιζόμενη στη λαϊκή κυριαρχία, αποτελούσε πραγματική δημοκρατία και δεύτερον η τοπική διοίκηση που καθιέρωσε, αποτελούσε το πρότυπο του σημερινού δήμου.

α) Κατανομή των Δήμων

Ο Κλεισθένης διαίρεσε την Αττική κατά δήμους σε τριάντα μέρη, τα οποία κατένημε ανά 10 σε τρία γεωγραφικά διαμερίσματα, στο «Άστυ», στην «Παραλία» και στη «Μεσογαία», που ονομάστηκαν «τριττύες». Στη συνέχεια τρεις δήμοι, ένας από κάθε διαμέρισμα, σχημάτισαν μια φυλή, έτσι ώστε κάθε φυλή να βρισκόταν

και στα τρία διαμερίσματα. Κάθε δήμος είχε δημότες της φυλής του και στα τρία διαμερίσματα.

β) Οργάνωση των Δήμων

Ανώτερος άρχοντας του δήμου ήταν ο Δήμαρχος, ο οποίος εκλεγόταν από τους δημότες κάθε χρόνο. Πριν την ανάληψη των καθηκόντων του έδινε όρκο, ενώ κατά τη λήξη της θητείας του λογοδοτούσε ενώπιον του άρχοντος «ευθύνου».

Ορισμένα από τα καθήκοντα του δημάρχου εκείνη την εποχή ήταν :

- Προέδρευε της συνέλευσης της Αγοράς του Δήμου.
- Εκτελούσε τα ψηφίσματα.
- Τηρούσε μητρώο των δημοτών.
- Διοικούσε την περιουσία του δήμου.
- Ασκούσε την εποπτεία των έργων επισκευής και καθαριότητας των οδών.
- Κατένεμε τις έκτακτες εισφορές στους δημότες.

Ο Γάλλος Β. Haussoullier στο έργο του «περί του δημοτικού βίου εν τη Αττική» λέει σχετικά με τα καθήκοντα του Δημάρχου : *«Τα καθήκοντα του Δημάρχου ήταν ποικίλλα και διάφορα. Ο δήμαρχος ήταν ο αντιπρόσωπος της ολομέλειας του Δήμου. Προέδρευε της εκκλησίας των δημοτών και αγρυπνούσε για την εκτέλεση των αποφάσεων αυτής. Αντιπρόσωπος του Δήμου υπεράσπιζε τα συμφέροντα αυτού ενώπιον των δικαστηρίων.....»*.⁵

Οι δημοτικές υπηρεσίες κατατάσσονταν ανάλογα με τα δημοτικά αξιώματα, που αναφέρονται στην «Αθηναίων Πολιτεία» του Αριστοτέλη. Αυτοί λοιπόν που ασκούσαν δημοτική υπηρεσία ήταν :

α) οι «αστυνόμοι», που ασχολούνταν με την αστυνόμευση του δήμου.

5) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 46

- β) οι «οδοποιοί», δηλαδή αυτοί που ασχολούνταν με την επισκευή των οδών.
- γ) οι «αγορανόμοι», δηλαδή αυτοί που ασχολούνταν με την παρακολούθηση της καλής λειτουργίας των αγορών.
- δ) οι «λειτουργοί», δηλαδή αυτοί που ασχολούνταν με τη «χορηγία», τη «γυμνασιарχία», την «αρχιθεωρία» και την «τρηραρχία».
- ε) οι «σιτοφύλακες», δηλαδή αυτοί που ασχολούνταν με τη φύλαξη των σιταποθηκών.

Δημότες του δήμου ήταν οι εγγεγραμμένοι στο «ληξιαρχείο» του Δήμου. Αυτοί έπρεπε να είχαν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και να είχαν γεννηθεί από γονείς γεννηθέντες στον ίδιο δήμο.

3) Ο Δήμος του Περικλή

Ο Περικλής δεν υπήρξε ένας άλλος νεότερος Κλεισθένης. Δεν καθιέρωσε δικό του σύστημα τοπικής διοίκησης ούτε μεταρρύθμισε τη σχετική νομοθεσία. Επί των ημερών του όμως κορυφώθηκε η λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης που καθιέρωσε ο Κλεισθένης.

Κάθε δήμος ήταν μια μικρογραφία της πόλης. Είχε το δήμαρχό του, αιρετό ή κληρωτό, που ήταν ο σύνδεσμος του δήμου με τους άλλους δήμους, την «τριττύ» της φυλής και κυρίως το «άστν». Η συνέλευση των δημοτών συνεδρίαζε ύστερα από πρόσκληση του προέδρου στη δημόσια πλατεία της κώμης σε τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις και με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης καθορισμένα εκ των προτέρων.

Διαπιστώνεται επομένως ότι, ο δήμος αποτελούσε την κατώτερη διοικητική υποδιαίρεση, η «τριττύ» ήταν ενδιάμεση μονάδα διοίκησης όμοια με τη σημερινή διοίκηση του Νομαρχιακού διαμερίσματος, ενώ το «άστν» ήταν πρωτεύουσα του κράτους των Αθηνών και της Αθηναϊκής συμμαχίας και η κεντρική διοίκηση στην οποία συμμετείχαν όλοι οι Αττικοί δήμοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η Ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο

1) Μορφές Δήμων και Κοινοτήτων

α) Χριστιανικές κοινότητες

Περίεργη προσφορά στην Ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση αποτέλεσε ο τίτλος του «Ρωμαίου Πολίτη» που πρόσφερε ο Καρακάλας. Ο τίτλος αυτός υπήρξε ευεργετική προσφορά, διότι οδήγησε στην αφύπνιση έναν καταπτοημένο από την εξαθλίωση πληθυσμό και τον ανάγκασε να ασχοληθεί με τα κοινά, ενώ συνάμα έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της Χριστιανικής κοινότητας, που είχε αρχίσει να γεννιέται.

Οι Χριστιανικές εκκλησίες, δεμένες αναπόσπαστα μεταξύ τους, διατηρούσαν σχέσεις πολιτικής οργάνωσης. Ο πολιτικός αυτός οργανισμός του Χριστιανισμού ήταν σπουδαίο γεγονός για την ιστορία του Ελληνικού έθνους.

Η εκκλησία των Χριστιανών δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η εκκλησία των αρχαίων ελληνικών δήμων, το συνέδριο των πρεσβυτέρων ήταν η βουλή, ενώ οι επίσκοποι ήταν οι άρχοντες των νέων αυτών δήμων. Κατά την άφιξη του Αποστόλου Παύλου στην Κόρινθο το 54 μ.Χ. ιδρύθηκε η πρώτη ελληνική χριστιανική κοινότητα στις Κεχριές στο Σαρωνικό κόλπο.

Είναι γεγονός, ότι η εκκλησία κατά την περίοδο αυτή έδωσε στην ανθρωπότητα την ποθούμενη κοινωνική ισορροπία και αρμονία. Δημιούργησε ακόμα μια σφύζουσα τάξη, που με την άψογη εθνοφελή και κοινωνική της δράση, παρείχε τα αναγκαία πρότυπα για τη σύσταση των επι τουρκοκρατίας κοινοτήτων.

β) Κομητείες

Κατά την περίοδο αυτή εμφανίστηκαν και οι κομητείες. Οι κομητείες αποτελούσαν μορφές κοινοτισμού. Είχαν κτήματα σε πολλά σημεία της χώρας, τα

οποία καλλιεργούσαν εξαρτώμενοι γεωργοί. Η διοίκηση αυτών ανήκε στους μεγαλογαιοκτήμονες μέσω της ίδρυσης σε κάθε χωριό τοπαρχείων. Τα τοπαρχεία αυτά θεωρούνταν κοινοτικοί πυρήνες με δικαιοδοσίες εκτεινόμενες και στον επιχειρηματικό τομέα. Η διοίκηση των τοπαρχείων γινόταν από αιρετούς άρχοντες.

γ) Δήμοι

Ο δήμος κατά τη Ρωμαιοκρατία παρέμεινε στη ζωή μόνο ως ανάμνηση στους θεσμούς και τα αξιώματα, που κληροδότησαν ο Κλεισθένης και ο Περικλής. Οι ελληνικοί δήμοι έχασαν την πολιτική σημασία τους, εξακολουθούσαν να υπάρχουν όμως ως τοπικοί οργανισμοί.

Υπήρχε διάκριση των καθηκόντων των ελληνικών δημοτικών αρχών επί Ρωμαιοκρατίας. Τα καθήκοντα αυτά ήταν διττής φύσεως. Τα αναφερόμενα στα τοπικά συμφέροντα και τα αναφερόμενα στην κρατική διοίκηση.

Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονταν η οικονομική διαχείριση και η διαχείριση των δημοτικών κτημάτων. Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονταν η βεβαίωση και είσπραξη των δημόσιων φόρων, η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και η άσκηση αστυνομικών καθηκόντων, καθώς και η εκμετάλλευση των ξενώνων που φιλοξενούσαν τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Βυζαντινή Περίοδος

1) Οι Δήμοι

Το δημοτικό σύστημα της Κωνσταντινούπολης δεν ήταν σύστημα καθιερωμένο από κάποιο διάταγμα ή κυβερνητική απόφαση, αλλά ήταν δημιούργημα του λαού, η έκφραση του λαϊκού στοιχείου του βυζαντινού κόσμου.

Ένας νέος αυτοκράτορας παρουσιάζονταν μετά τη στέψη του στον ιππόδρομο, στο αυτοκρατορικό θεωρείο, προκειμένου να δεχθεί τον πρώτο χαιρετισμό του πλήθους. Το κύρος της γνώμης των δημοτών είχε αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία. Αυτό φαίνεται χαρακτηριστικά από το διάλογο μεταξύ του αυτοκράτορα Ιουστινιανού και των δημοτών μετά τη στάση του Νίκα, όπου προκύπτει, ότι οι αυτοκράτορες υπέκυπταν στη συνήθεια της λογοδοσίας ενώπιον των δημοτών.

Οι δήμοι δεν αντιπροσώπευαν μόνο πολιτικές και θρησκευτικές τάσεις, αλλά και ταξικά συμφέροντα. Τα καθήκοντα των δήμων ήταν πάμπολλα και ποικίλλα. Για παράδειγμα ασκούσαν καθήκοντα πολιτοφυλακής, ενώ ανελάμβαναν και τη διεξαγωγή μεγάλων δημόσιων έργων, όπως την ανέγερση του Θεοδοσιανού τείχους.

Οι γνωστότεροι και ισχυρότεροι δήμοι της εποχής ήταν των Κυανών και των Πρασίνων. Κάθε δήμος είχε δικό του δήμαρχο και δημότες, όσους ήταν γραμμένοι σε καταλόγους που υπήρχαν καταπλεγμένοι στο Επαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Με βάση τους καταλόγους αυτούς οι δημότες των Κυανών ήταν 1500 και των Πρασίνων 900. Βέβαια αυτοί που συμπαθούσαν τους δυο δήμους ήταν πολύ περισσότεροι, χωρίς όμως να ήταν γραμμένοι στους καταλόγους των δήμων. Οι δήμαρχοι εκλέγονταν από τους δημότες, αφού παρουσίαζαν σ' αυτούς το πρόγραμμά τους.

Δήμοι δεν υπήρχαν μόνο στην Κωνσταντινούπολη, αλλά κάθε μεγάλη πόλη είχε τους δικούς της δήμους, οι οποίοι συνδέονταν με τους δήμους των άλλων πόλεων με βάση το κοινό συμφέρον.

2) Οι κοινότητες

Οι κοινότητες της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ποικίλλαν ανάλογα με το είδος της γαιοκτησίας που επικρατούσε σ' αυτές. Οι κοινότητες ήταν

μεταγενέστερες των μητροκωμιών και όφειλαν τις διάφορες μορφές τους στις γαιοκτητικές παραλλαγές των τελευταίων χρόνων της Βυζαντινής περιόδου. Ήταν δημιούργημα απολύτως βυζαντινό.

Οι κοινοτικοί άρχοντες εμφανίζονταν με διάφορα ονόματα και επομένως η κατάταξη των κοινοτήτων γινόταν με βάση αυτά τα ονόματα. Οι κοινότητες τότε ήταν :

α) *Πρωτεύον και Πατέρες*. Υπήρχαν δύο όργανα διοίκησης στην κοινότητα. Ένα μονομελές, το Πρωτεύον, που είχε την εκτελεστική αρχή και ένα συλλογικό, οι Πατέρες, που είχαν αποφασιστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα αρμοδιότητες.

β) *Δυνατοί και Πένιτες*. Λόγω της αύξησης της γαιοκτησίας αναπτύχθηκαν κοινότητες, διοικούμενες από τους «Δυνατούς». Οι κοινότητες αυτές είχαν σαν βάση τη μεγάλη γαιοκτησία και δημιουργήθηκαν με την εισαγωγή του θεσμού των Θεμάτων. Στον αντίποδα υπήρχαν οι οργανωμένες κοινότητες των μικροϊδιοκτητών, δηλαδή των «Πενήτων».

γ) *Ακρίτες*. Ιδιόμορφη κατάσταση αυτοδιοίκησης αποτελούσαν οι διοικούμενες από τους «Ακρίτες» περιοχές, που δημιουργήθηκαν από την εξέλιξη της θεματικής διοίκησης του 9ου αιώνα. Οι ακρίτες ήταν οι υπερασπιστές των ακραίων συνόρων της αυτοκρατορίας και προοδευτικά απέκτησαν σημαντική αυτονομία, εξαιτίας της αυτοκρατορικής παραχώρησης μεγάλων γεωργικών κλήρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Τουρκοκρατία

Η ελληνική παρουσία στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν απόλυτη. Η τουρκική ανικανότητα και η ελληνική παράδοση συνετέλεσαν, ώστε η ελληνική κοινότητα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας και μετέπειτα κατά την Επανάσταση και την οργάνωση του ελεύθερου Κράτους.

1) Οργάνωση των κοινοτήτων

Η οργάνωση των ελληνικών κοινοτήτων επί τουρκοκρατίας ποικίλλε ανάλογα προς τις τοπικές και χρονικές συνθήκες, αλλά και τις διαθέσεις των κατά τόπους Τούρκων διοικητών, οι οποίοι δεν ασκούσαν ομοιόμορφα την τουρκική διοίκηση.

Κάθε πόλη, κώμη ή χωριό εξέλεγε από έναν μέχρι 12 άρχοντες. Το εκλογικό σώμα καλούνταν σε συνέλευση για να εκλέξει το νέο άρχοντα. Η θητεία των αρχόντων διαρκούσε ένα χρόνο ή εξι μήνες. Κριτήρια εκλογής των αρχόντων ήταν η ικανότητα, η τιμιότητα, η φρόνηση, η ηλικία, η κοινωνική προέλευση και ο πλούτος.

Οι απερχόμενοι κοινοτικοί άρχοντες λογοδοτούσαν ενώπιον συνέλευσης, αποτελούμενης από τους νέους άρχοντες και τους προκρίτους ή προεστούς του χωριού. Οι κοινοτικοί άρχοντες όλων σχεδόν των βαθμίδων λάμβαναν μισθό.

Καθήκοντα των κοινοτικών αρχόντων ήταν : η εκτίμηση της φορολογικής δύναμης των κατοίκων, ο διορισμός γραμματικού, αγγελιοφόρου, αγροφυλάκων, υδρονομέων, εκκλησιαστικών επιτρόπων και δασκάλου, καθώς επίσης και η είσπραξη «δοσιμάτων» προς αντιμετώπιση δαπανών μισθοδοσίας των αρχόντων, γραμματικού, αγγελιοφόρου και επισκευής οδών και γεφυρών.

Α' ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ ΤΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

✓ Α' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

✓ Β' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

✓ Γ' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η Α΄ Εθνοσυνέλευση

Ο Δημήτριος Υψηλάντης, με συμφωνία των προκρίτων, συνέταξε και απέστειλε την 9η Οκτωβρίου 1821 προκήρυξη «προς συγκρότησιν εθνικού συστήματος». Κατά την προκήρυξη αυτή, οι αντιπρόσωποι των χωριών, συνερχόμενοι στις πρωτεύουσες των επαρχιών, θα εξέλεγαν έξι εφόρους από κάθε επαρχία, οι οποίοι θα αναδείκνυαν μεταξύ τους τον «παραστάτην» της επαρχίας για την Εθνική Συνέλευση. Η προκήρυξη όμως αυτή δεν εφαρμόστηκε.

Οι πληρεξούσιοι της Δυτικής και Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ορίστηκαν από τους Μαυροκορδάτο και Νέγρη σε συνεννόηση με τους φίλους τους, οι δε «παραστάτες» της Πελοποννήσου από την Πελοποννησιακή Γερουσία.

Ήταν φανερό, ότι ο τρόπος υπόδειξης των πληρεξουσίων προδίκαζε τη συγκρότηση της Εθνικής Συνέλευσης ως ολιγαρχικής. Αλλά δεν ήταν μόνο ο τρόπος της εκλογής των «παραστατών» που καθιστούσε ασφαλή τη θέση των ολιγαρχικών. Ήταν και η αριθμητική εκπροσώπηση των διαμερισμάτων της χώρας.

Όπως παρατηρεί και ο Σπυρίδων Τρικούπης, «Εν ω όλη η Πελοπόννησος έστειλεν 20 αντιπροσώπους, η Ανατολική Ελλάς έστειλεν αυτή μόνη 26, και μόνον το τρίτον σχεδόν αυτών η Δυτική».⁶

6) Σπ. Τρικούπη, Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, 1860, τόμος Β' σελ. 130

Αφού λοιπόν τα σχέδια του Μαυροκορδάτου είχαν αριστοτεχνικά εκτελεστεί και οι σκοποί του είχαν πραγματοποιηθεί, άρχισε στις 20 Δεκεμβρίου 1821 στην Επίδαυρο η πρώτη Εθνική Συνέλευση. Εξήντα αντιπρόσωποι αποφάσιζαν για το πρώτο πολίτευμα της Ελλάδος, που η σημασία του ήταν τεράστια, διότι δημιουργούσε τις βάσεις για ενιαία διοίκηση και περιόριζε τις αντιθέσεις και φιλοδοξίες προσώπων και περιοχών.

Την πρώτη ημέρα ψηφίστηκε ο Κανονισμός των Εργασιών της Συνέλευσης, από είκοσι (20) άρθρα, που καθόριζε τον τρόπο λειτουργίας της. Πρόεδρος της Συνέλευσης εξελέγη ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και πρόσκαιροι γραμματείς οι Δημήτριος Τομαρόπουλος και Γεώργιος Σταυρίδης.

1) Προσωρινό πολίτευμα της Ελλάδος

Την 1η Ιανουαρίου 1822 ψηφίστηκε από την πρώτη Εθνική Συνέλευση το πρώτο Σύνταγμα του επαναστατημένου έθνους, που οι διατάξεις του ήταν μια προσπάθεια συγκερασμού των τοπικιστικών τάσεων αφ'ενός και αφ'ετέρου των ιδεωδών για ένα σύγχρονο εθνικό κράτος. Είχε τον τίτλο «*Προσωρινό πολίτευμα της Ελλάδος*» και στο κείμενο του προτάσσεται η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας.⁷

Η επιτροπή που ανέλαβε τη σύνταξη του προσωρινού πολιτεύματος συνεργάστηκε με τον Ιταλό φιλέλληνα Βικέντιο Γκαλίνα. Συγκεκριμένα ο Γκαλίνα υπέβαλλε στην επιτροπή ελαφρώς παραλλαγμένο το Βελγικό σύνταγμα, το οποίο τελικώς και εγκρίθηκε με λίγες μεταβολές.

Στο Σύνταγμα της Επιδαύρου διατυπωνόταν η αρχή της διάκρισης των εξουσιών, ενώ παράλληλα καθιερωνόταν και μια αλληλεξάρτηση των εξουσιών αυτών.

7) Θ. Θεοδώρου, Η Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση, 1996, τόμος Α' σελ. 250

Το Σύνταγμα απηχούσε όλες τις μετριοπαθείς φιλελεύθερες οργανωτικές και πολιτικές ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης⁸, ενώ ο Πιπινέλης παρομοιάζει την ενέργεια του Γκαλβίνα σαν «μεταφύτευση όλων των απόλυτων θεωριών της Γαλλικής Επανάστασης».⁹ Ως εμποτισμένο με τις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης θεωρούν το Σύνταγμα της Επιδαύρου ο Ν. Σαρίπολος, ο Ηλ. Κυριακόπουλος και ο Χρ. Σγουρίτσας. Ο τελευταίος, χαρακτηριστικά, λέει : «Κατά το Πολίτευμα τούτο, συνταχθέν κατ' απομίμηση των γαλλικών επαναστατικών Συνταγμάτων των ετών 1793 και 1795 η οργάνωσις του Κράτους εσπνρίζετο επί της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών».¹⁰

2) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος της Επιδαύρου

Στο Προσωρινό Πολίτευμα δεν αναφέρονταν τίποτα περί της οργάνωσης των επαρχιών και ειδικότερα περί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ψηφίστηκε όμως από το Βουλευτικό σώμα και κυρώθηκε από το Εκτελεστικό στις 30 Απριλίου 1822 σχετικός νόμος (νόμος 12) «Περί οργανισμού των ελληνικών επαρχιών», ο οποίος περιλάμβανε ουσιώδεις διατάξεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Σύμφωνα με το νόμο αυτό, η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε επαρχίες και αυτές σε αντεπαρχίες, οι οποίες περιλάμβαναν τις κοινότητες. Σύμφωνα με τις παράγραφο ΙΘ' αυτού του νόμου, σε κάθε μια κοινότητα εκλέγονταν τρεις δημογέροντες μεταξύ των «χρησιμότερων και φρονιμότερων κατοίκων της κοινότητας». Από τους τρεις αυτούς δημογέροντες η κρατική διοίκηση όριζε έναν ως πρόεδρο, ο οποίος υπαγόταν στον αντέπαρχο (παρ. Ε'). Ο πρόεδρος των δημογερόντων είχε την επιστασία των αστυνομικών υποθέσεων της κοινότητας, έδινε αναφορά στον υποφροντιστή της αστυνομίας, ο οποίος του έδινε και τις σχετικές οδηγίες (παρ. Κ').

8), 10) Χρ. Σγουρίτσας, Συνταγματικό Δίκαιο, 1962 σελ. 122

9) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 259

Τέλος σε κάθε κοινότητα υπήρχαν και άλλοι κρατικοί υπάλληλοι, όπως ένας επιστάτης της οικονομίας, που υπάγονταν στον υποφροντιστή της αντεπαρχίας, ένας ειρηνοδίκης, ένας συμβολαιογράφος και ένας υπολιμενάρχης, αν η κοινότητα ήταν παραθαλάσσια και που υπάγονταν στο λινενάρχη της αντεπαρχίας (παρ. ΚΒ'-ΚΔ' και ΚΗ').

Η κοινότητες με τον τρόπο αυτό αποτελούσαν ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Νομικό πρόσωπο επειδή συγκροτούνταν από το νόμο και δημοσίου δικαίου επειδή ο νόμος τους ανέθετε δημόσια εξουσία. Το ότι ο πρόεδρος των δημογερόντων διοριζόταν από τη διοίκηση και υπαγόταν στον αντέπαρχο, φανέρωνε την έντονη προσπάθεια και θέληση της κεντρικής διοίκησης να υπαγάγει τη διοίκηση των κοινοτήτων κάτω από την εποπτεία της και αυτό φαίνεται καθαρά στη διάταξη της παραγράφου ΚΑ' όπου ο πρόεδρος των δημογερόντων «φέρει το πρόσωπον της Διοικήσεως εις τας Κοινότητας».

Στο νόμο αυτό δεν οριζόταν επιπλέον ο τρόπος και η διαδικασία εκλογής των δημογερόντων, ούτε ποιοι είχαν το δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγονται. Σαν μοναδικά προσόντα για εκείνους που θα εκλέγονταν απαιτούσε ο νόμος να είναι «μεταξύ των χρησιμότερων και φρονιμότερων κατοίκων της κοινότητας». Αντίθετα, ο νόμος επεφύλαξε στην κρατική διοίκηση το δικαίωμα να διορίζει εκείνη έναν από αυτούς στη θέση του προέδρου, αντί να εκλέγεται άμεσα από τους ίδιους τους εκλογείς του, είτε από το σώμα των τριών δημογερόντων.

Τέλος ο πρόεδρος των δημογερόντων είχε διπλή ιδιότητα. Ήταν αφ'ενός ο επικεφαλής της κοινότητας και αφ'ετέρου κρατικός λειτουργός. Με αυτή την τελευταία ιδιότητα υπαγόταν στον αντέπαρχο. Πάντως ο νόμος ενώ αναφέρει ευθέως τα καθήκοντα της κοινότητας και του προέδρου των δημογερόντων που έχουν το χαρακτήρα κρατικών υποθέσεων, δεν κάνει λόγο για τα καθήκοντα των δημογερόντων και του προέδρου σχετικά με την ίδια την κοινότητα.

3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών

Ο Μιχ. Στασινόπουλος λέει σχετικά : «Η εν Επιδαύρω Α' Εθνική Συνέλευσις ώρισε τον αριθμόν τον υφ' εκάστης κοινότητος εκλεκτέων δημογερόντων, χωρίς να μεριμνήσῃ λεπτομερέστερον περί της οργανώσεως της εκλογής, διότι κύριον μέλημα αυτής ήτο τότε η οργάνωσις της εθνικής ενότητος και όχι της τοπικής αυτοδιοικήσεως».¹¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η Β΄ Εθνοσυνέλευση

Η Προσωρινή Διοίκηση που προήλθε από την Α' Εθνοσυνέλευση δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στα καθήκοντά της, με συνέπεια να επικρατήσει χάος και διχόνοια μεταξύ των Ελλήνων. Όπως παρατηρεί και ο Φ. Φωτάκος «η δε διοικήσις του 1822 και αι Γερουσίαι των τμημάτων δυστυχώς ευρέθησαν άπειροι να διοικήσουν τους Έλληνες και έφεραν την διχόνοιαν».¹²

Τελικά, μέσα σε αυτό το κλίμα, συνήλθε στο Άστρος την 29η Μαρτίου 1823 η Β' Εθνική Συνέλευση που διήρκεσε μέχρι τις 18 Απριλίου 1823. Κεκλεισμένων των θυρών εξελέγει πρόεδρος της Συνέλευσης ο Π. Μαυρομιχάλης, αντιπρόεδρος ο επίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος και αρχιγραμματέας ο Θ. Νέγρης.¹³

11) Μιχ. Στασινόπουλου, Μάθηματα Διοικητικού Δικαίου, 1957 σελ. 164

12) Φ. Φωτάκου, Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασεως, 1899, τ. Α' σελ. 462

13) Σπ. Τρικούπη, Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως, 1860, τόμος Γ' σελ. 34

1) «Οργανισμός των ελληνικών επαρχιών»

Η Συνέλευση του Άστρους προέβη σε συμπλήρωση και τροποποίηση του Συντάγματος της Επιδαύρου και αντίθετα με την πρώτη, ασχολήθηκε η ίδια με την επαρχιακή οργάνωση του νέου κράτους.

Με το Ε΄ Ψήφισμα της 30ης Μαρτίου 1823 κατήργησε τους τοπικούς περιφερειακούς οργανισμούς και στη συνέχεια ψήφισε στις 16 Απριλίου 1823 νέο νόμο για τις επαρχίες (διατηρώντας τον αριθμό 12) που είχε τον τίτλο «Οργάνωσις των ελληνικών επαρχιών».

2) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος του Άστρους

Με το νόμο αυτό η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε επαρχίες και αυτές σε χωριά, κωμοπόλεις και την πρωτεύουσα της επαρχίας (παρ. Α΄ και Β΄). Σύμφωνα με την παράγραφο Δ΄, κάθε χωριό είχε τόσους δημογέροντες αναλόγως με τον αριθμό των οικογενειών. Δηλαδή μέχρι 100 οικογένειες ένα δημογέροντα, μέχρι 200 οικογένειες δύο δημογέροντες, μέχρι 300 οικογένειες τρεις δημογέροντες και μέχρι 400 οικογένειες τέσσερις δημογέροντες. Όσα χωριά είχαν περισσότερες από 400 οικογένειες δεν μπορούσαν να εκλέξουν παραπάνω από τέσσερις δημογέροντες.

Τα καθήκοντα των δημογερόντων περιγράφονταν στο ειδικό κεφάλαιο του νόμου «Περί Δημογερόντων» και στις παραγράφους ΚΘ΄-ΛΣΤ΄. Με τη διάταξη της παραγράφου ΚΘ΄ καθοριζόταν ο τρόπος εκλογής των δημογερόντων. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι κάθε χωριού συγκεντρώνονταν για να εκλέξουν ένα δημογέροντα με βάση την αρχή της πλειοψηφίας. Απαιτούμενος αριθμός για την εγκυρότητα της εκλογής ήταν τα 2/3. Μετά την εκλογή τους οι δημογέροντες λάμβαναν αποδεικτικό έγγραφο της νόμιμης εκλογής τους.

Οι δημογέροντες όφειλαν επίσης να εκτελούν τις διαταγές που λάμβαναν από τον έπαρχο. Κρατούσαν ακριβή λογαριασμό για τα χρήματα που έπαιρναν

και έδιναν, καθώς επίσης ήταν υποχρεωμένοι να αποδίδουν λογαριασμό στους επιστάτες της οικονομίας. Τέλος, ο ίδιος νόμος προέβλεπε και την έκπτωση των δημογερόντων από το λειτούργημά τους. Συγκεκριμένα, όπως μας αναφέρει η παράγραφος ΛΣΤ', αν ένας από τους δημογέροντες κατηγορούνταν για παράβαση των καθηκόντων του και η παράβαση αυτή γινόταν δεκτή από κοινού από τον έπαρχο και τον επιστάτη, τότε ο δημογέροντας εξέπιπτε των καθηκόντων του και τη θέση κατελάμβανε άλλος, με βάση τις διατάξεις της παραγράφου ΚΘ'.

Όπως βλέπουμε, οι διατάξεις του νέου νόμου επιφέρουν ορισμένες μεταβολές πάνω στις ρυθμίσεις του προηγούμενου. Συγκεκριμένα, γίνεται κατάργηση του όρου «κοινότητα» και στη θέση αυτού εισάγονται οι όροι «χωριά» και «κωμοπόλεις». Ακόμα γίνεται κατάργηση του σταθερού αριθμού των τριών δημογερόντων σε κάθε κοινότητα και το σημαντικότερο, ορίζεται ο τρόπος εκλογής των δημογερόντων. Ταυτόχρονα ο νέος νόμος κατέστησε όλους τους δημογέροντες κρατικούς λειτουργούς, ενώ δεν προέβλεπε θέση προέδρου δημογερόντων.

3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών

Ο νέος «Οργανισμός των ελληνικών επαρχιών» δεν ήταν μικρό βήμα στην εξέλιξη προς την πραγματική τοπική αυτοδιοίκηση. Επήλθε ουσιαστικής ενίσχυση του ρόλου των οργάνων διοίκησης της κοινότητας. Τα όργανα αυτά, δηλαδή, οι δημογέροντες, περιεβλήθηκαν με περισσότερες εγγυήσεις. Ο Γ. Παπαχατζής θεωρεί τους δημογέροντες «ως απλά εκτελεστικά όργανα των διαταγών των επάρχων».¹⁴ Οι Μιχ. Στασινόπουλος και Μιχ. Δένδιας θεωρούν τους δημογέροντες σαν όργανα της κεντρικής διοίκησης.¹⁵

14) Γ. Παπαχατζή, Σύστημα του έν Ελλάδι ισχύοντος Διοικητικού Δικαίου, 1952, σελ. 206

15) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 282

Τέλος όπως μας λέει ο Ν. Μοσχοβάκης και επαναλαμβάνει ο Τιμ. Φιλήμων «Οι δημογέροντες ούτοι διεχειρίζοντο την κοινοτικήν περιουσίαν, όπου ταύτη υπήρχε, συνέτασσον τον προϋπολογισμόν της κοινότητος, εισέπραττον τους φόρους...συνωμολογούν δάνεια εν ονόματι της κοινότητος και εις θεραπείαν των αναγκών αυτής, εδέχοντο τας εις την κοινότητα γενομένας δωρεάς είχαν δε και αστικήν δικαιοδοσίαν».¹⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η Γ΄ Εθνοσυνέλευση

Η Γ΄ Εθνική Συνέλευση συνήλθε στην Τροιζήνα στις 19 Μαρτίου 1827 και οι εργασίες της διήρκεσαν μέχρι τις 5 Μαΐου 1827. Κύριο έργο της Συνέλευσης ήταν :

- Το ΣΤ΄ Ψήφισμα της 3ης Απριλίου 1827 με το οποίο οριζόταν ο Ιωάννης Καποδίστριας ως Κυβερνήτης της Ελλάδας για επτά χρόνια.
- Το ΙΕ΄ Ψήφισμα της 1ης Μαΐου 1827 με το οποίο αναθεωρούνταν για δεύτερη φορά το «Προσωρινό Πολίτευμα» και το νέο κείμενο έπαιρνε το όνομα «Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος».

1) Η εκλογή του Ιωάννη Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας ¹⁷

Από το 1824 είχαν γίνει ενέργειες για να προσκληθεί στην Ελλάδα ο Ιωάννης Καποδίστριας. Εισηγητής της ιδέας αυτής, να αναδειχθεί επικεφαλής του ελληνικού κράτους μετά τη δυσμενή τροπή του Αγώνα, φέρεται ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, με τη σύμφωνη γνώμη του Γεωργίου Καραϊσκάκη.

16) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977. σελ. 283

17) Εκδοτική Αθηνών, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΒ΄ σελ. 439

Ο Γέρος του Μοριά οδηγήθηκε στη σκέψη αυτή για να πετύχει τη διακοπή της φθοράς και της αλληλομαχίας. Πολλοί όμως τότε φοβήθηκαν μήπως η ανάθεση της αρχηγίας του κράτους στον Ιωάννη Καποδίστρια τους εκμηδενίσει πολιτικά. Παρόλα αυτά ο Κολοκοτρώνης είχε αρχίσει από το φθινόπωρο του 1826 συστηματική και έντονη εκστρατεία διαφώτισης και επηρεασμού, που κορυφώθηκε με τη σύγκληση της Συνέλευσης.

Στη Συνέλευση διαβάστηκε μακροσκελή αναφορά του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, γραμμένη στις 16 Μαρτίου 1827, στην οποία πρόβαλε τον Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδος, τον Κόχραν ως αρχιναύαρχο και τον Ρ. Τσώρτς ως αρχιστράτηγο. Ακολούθησε η έκδοση του ΣΤ' Ψηφίσματος της 3ης Απριλίου 1827 για την εκλογή του Ιωάννη Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδος με επταετή θητεία και με εντολή να κυβερνήσει τηρώντας τους νόμους.

Μετά από πολλές συζητήσεις υπογράφηκε η πρόσκληση της Συνέλευσης προς αυτόν (6 Απριλίου 1827), με την οποία απέδιδαν τα ως τότε ατυχήματα του Αγώνα στο πολυμερές του Εκτελεστικού σώματος. Η πρόσκληση αυτή διατυπώθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να δικαιολογηθεί η εκλογή του ως αναγκαίος λόγος και επιδόθηκε στον Βιάρο Καποδίστρια για να προωθηθεί στον Κυβερνήτη.

Ο Καποδίστριας έστειλε στις 14 Αυγούστου 1827 από το Λονδίνο, όπου βρισκόταν, ευχαριστήρια απάντηση προς τον πρόεδρο της Συνέλευσης, η οποία όμως είχε διαλυθεί και έτσι η απάντηση επιδόθηκε στον πρόεδρο της Βουλής, που την ανακοίνωσε στο Σώμα στα μέσα Οκτωβρίου. Στις 6 Ιανουαρίου 1828 ο Καποδίστριας αποβιβάστηκε στο Ναύπλιο.

2) Το «Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδας»

Το «Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδας» ψηφίστηκε από τη Συνέλευση και εγκρίθηκε στο σύνολό του την 1η Μαΐου 1827. Θεωρείται ως το πιο άρπιο,

φιλελεύθερο και δημοκρατικότερο Σύνταγμα των τελευταίων χρόνων της Επανάστασης.

Το Σύνταγμα της Τροιζήνας εισάγει κατά τρόπο σαφή και κατηγορηματικό τη διάκριση των εξουσιών σε εκτελεστική, δικαστική και νομοθετική. Αναθέτει την εκτελεστική λειτουργία σε ένα πρόσωπο, τον Κυβερνήτη, αντί για τα πενταμελή εκτελεστικά σώματα των δυο προηγούμενων Συνταγμάτων.

Επίσης το Σύνταγμα διεφύλασσε την προσωπική ελευθερία, τη ζωή, την τιμή, την περιουσία όλων, εγγυόταν την ελευθερία του τύπου, απαγόρευε την κρατική αυθαιρεσία, τα βασανιστήρια και τη δουλεμπορία, καθώς και κάθε είδους φυλετικές διακρίσεις. Έθετε την αρχή, ότι οι Έλληνες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, ότι ήταν δεκτοί σε όλα τα δημόσια αξιώματα και ότι η κατανομή των φόρων έπρεπε να είναι ίση. Προστάτευε ακόμα την ανεξιθρησκία, αναγνωρίζοντας παράλληλα τη θρησκεία της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας σαν την επικρατέστερη σε όλη την επικράτεια.

3) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Πολιτικού Συντάγματος

Το Πολιτικό Σύνταγμα ήταν το μόνο από τα εθνικά Συντάγματα, το οποίο περιλάμβανε διατάξεις που αφορούσαν την Τοπική Αυτοδιοίκηση, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Πρόσφερε μια πολύ σημαντική υπηρεσία στη λειτουργία του κράτους και κατ' επέκταση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το Μάιο του 1827 τέθηκε σε ισχύ μαζί με το Σύνταγμα και ο νόμος της εσωτερικής οργάνωσης της πολιτείας («Διάταξιν περί Διοικήσεως της Ελληνικής Επικρατείας»). Σύμφωνα με αυτόν το νόμο, η ελληνική επικρατεία διαιρούνταν σε μεγάλες διοικητικές περιφέρειες, τα «Θέματα», και αυτά σε επαρχίες. Επικεφαλής των «Θεμάτων» οριζόταν διοικητής (παρ Α' και Γ').

Σύμφωνα με την παράγραφο Δ', οι κοινότητες είχαν τους δημογέροντές τους. Η εκλογή των δημογερόντων γινόταν από τους κατοίκους με βάση την αρχή

της πλειοψηφίας (παρ. Κ'). Ο αριθμός των δημογερόντων που εκλέγονταν, έπρεπε να είναι ανάλογος με τον αριθμό των οικογενειών. Δηλαδή σε 100 οικογένειες εκλέγονταν ένας δημογέροντας, σε 200 οικογένειες δύο, σε 300 οικογένειες τρεις δημογέροντες και σε 400 οικογένειες τέσσερις δημογέροντες. Αν όμως ο αριθμός των οικογενειών ήταν μεγαλύτερος από 400, τότε δεν επιτρέπονταν να εκλεγούν παραπάνω από τέσσερις δημογέροντες (παρ Ε').

Οι δημογέροντες, με βάση την παράγραφο ΚΑ', έπρεπε να εκτελούν τις διαταγές που λάμβαναν από τους διοικητές, συνεπώς θεωρούνταν όργανα της κρατικής διοίκησης. Προβλέποταν επίσης, να εκτελούν χρέη ειρηνοδικών και όφειλαν να κρατούν ακριβή λογαριασμό των χρημάτων που έδιναν και έπαιρναν, καθώς και να αποδίδουν το λογαριασμό αυτό στο ταμείο του διοικητή (παρ. ΚΒ'-ΚΔ').

4) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών

Ο Σπ. Αντωνιάδης, κρίνοντας τη «Διάταξιν περί Διοικήσεως της Ελληνικής Επικρατείας», αναφέρει : «Οι δημογέροντες, αν και εκλεγόμενοι από τον λαόν, δεν περίστανται ενταύθα ειμή ως απλά όργανα της εκτελέσεως των διαταγών της διοικητικής αρχής, χωρίς να απονέμεται εις αυτούς ο κύριος χαρακτήρ των, ήτοι ό του διοικητού του δήμου».

Και συνεχίζει λέγοντας, ότι οι περιστάσεις του πολέμου και η έλλειψη οργάνωσης στην Ελλάδα την εποχή εκείνη, ήταν τα αίτια για τις ατέλειες του νόμου αυτού. «...αφ'ετέρου όμως έχει τις λόγους ισχυρούς να υποθέσῃ, ότι οι συντάξαντες τον περί δημογεροντιών οργανισμόν ηρέσθησαν να θέσωσι μόνον αρχάς τινάς. καθ' όσον δ' αφορά τα λοιπά, ενόησαν ότι έπρεπε να αναπληρωθώσι από τας συνήθειας, αι οποίαι επεκράτουν πρὶν της επαναστάσεως ως προς τα κοινοτικά και επαρχιακά πράγματα,...».¹⁸

18) Σπ. Αντωνιάδης, Τα Δημοτικά, τόμος Α', 1842

Β' ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

(1828-1831)

✓ **ΑΝΑΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ**

✓ **ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ
ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ**

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ (1828-1831)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Αναγεννητική προσπάθεια

Ο Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας έφτασε στο Ναύπλιο στις 6 Ιανουαρίου 1828. Οι συνθήκες που επικρατούσαν την περίοδο εκείνη στη χώρα ήταν τελείως απελπιστικές.

Η αλλαγή του Συντάγματος έφερε χάος στις διοικητικές αρχές των επαρχιών, που αδυνατούσαν να λειτουργήσουν και να φέρουν σε πέρας το έργο που τους είχε ανατεθεί. Οι κάτοικοι των νησιών διαφωνούσαν στην εκλογή των δημογερόντων και έτσι όταν ένα κόμμα εξέλεγε κάποιον δημογέροντα, το άλλο εναντιονόταν και έκανε προσπάθειες να ακυρώσει την εκλογή. Στη Στερεά Ελλάδα ο θάνατος του Καραϊσκάκη διέλυσε το στράτευμα, ενώ οι κάτοικοι σε όλη την επικράτεια ζούσαν καθημερινά μέσα στην αθλιότητα και τη μιζέρια, υπο το φόβο των πειρατών και των ληστών.

Σε έκθεσή του ο Γραμματέας της Οικονομίας ανέφερε τη χρεοκοπία του Δημόσιου Ταμείου, εξαιτίας των χρεών του Στρατού και των αρπακτικών διαθέσεων των προκρίτων, που δε δίσταζαν να εξυπηρετήσουν τα δικά τους συμφέροντα.

Ο Καποδίστριας λοιπόν κλήθηκε να κυβερνήσει ένα άναρχο κράτος με ουσιαστικά ανύπαρκτη διοίκηση και ένα λαό εξαθλιωμένο και ανυπότακτο.

Με τον ερχομό του στην Ελλάδα αποφάσισε να αναστείλει τη ισχύ του «Πολιτικού Συντάγματος» και αντί της Βουλής συνέστησε αντιπροσωπευτικό σώμα από 27 μέλη, το λεγόμενο «Πανελλήνιο». Η ενέργεια του αυτή επικυρώθηκε από την Δ' Εθνική Συνέλευση του Άργους με μόνη διαφορά την αντικατάσταση του «Πανελληνίου» από Γερουσία ίσου αριθμού μελών. Όλη η εξουσία συγκεντρώθηκε στα χέρια του Κυβερνήτη, ο οποίος αφοσιώθηκε στην αναδιοργάνωση του Κράτους.

Ο Καποδίστριας κατάφερε με την πολιτική του να ανασυγκροτήσει το κράτος εκ βάθρων, να καταστείλει την πειρατεία, που λύμαινε τη χώρα για πολλά χρόνια, να ανασυστήσει το Δημόσιο Ταμείο, που είχε χρεοκοπήσει από τις σπατάλες των περασμένων ετών και το σημαντικότερο, να θέσει τις βάσεις για τη σωστή ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την καθιέρωση της τα επόμενα χρόνια.

Εργαζόταν λεπτομερώς για όλες τις ελληνικές υποθέσεις και όπως μας λέει ο Δραγούμης «μεριμνῶν μόνος περί πάντων, κοπιῶν ὅλον σχεδόν νυχθημερόν και ελάχιστον αναπαυόμενος».¹⁹

Παρ'όλες τις ικανότητές του, ο Καποδίστριας άσκησε μια προσωπική αυταρχική εξουσία και δεν μπόρεσε να στηριχτεί σε καμιά απ' τις κοινωνικές τάξεις. Ήρθε σε σύγκρουση με την παλιά αρχοντική τάξη και τους κοινοτικούς άρχοντες, συγκρούστηκε με τους πλοιοκτήτες (ιδιαίτερα τους Υδραίους), δεν υποστήριξε τους αγρότες στην κύρια επιδίωξή τους, της διανομής δηλαδή των «εθνικών γαιών», με αποτέλεσμα να μείνουν στην ιδιοκτησία του ελληνικού δημοσίου και παραμέρισε πολλούς στρατιωτικούς της επανάστασης. Η οξύτητα που είχε δημιουργηθεί και η οποία εντεινόταν διαρκώς είχε σαν αποτέλεσμα τη δολοφονία του στις 27 Σεπτεμβρίου/9 Οκτωβρίου 1831 και το πολιτικό χάος που ακολούθησε το θάνατό του.

19) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 298

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Μεταρρυθμίσεις του Ιωάννη Καποδίστρια

1) «Διοικητικός Οργανισμός των Τμημάτων»

Κύριο μέλημα του Ιωάννη Καποδίστρια όταν ανέλαβε τη διακυβέρνηση του Κράτους ήταν η οργάνωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με το Ι΄ Ψήφισμα της 12ης Απριλίου 1828 διαίρεσε την επικράτεια σε «Τμήματα», που ήταν διοικητικές περιφέρειες μεγαλύτερες από τις επαρχίες. Έπικεφαλής αυτών των τμημάτων τοποθετήθηκαν οι έκτακτοι επίτροποι.

Οι έκτακτοι επίτροποι όφειλαν να εκτελούν τις διαταγές που λάμβαναν από την Κυβέρνηση και να πληροφορούν αυτήν για την εσωτερική κατάσταση του τμήματός τους.

Πρώτο σχετικό μέτρο του Κυβερνήτη ήταν η έκδοση την 16η Απριλίου 1828 της υπ' αριθμόν 1747 διαταγής για την κρατική και τοπική διοίκηση, που έλαβε τον τίτλο «*Διοικητικός Οργανισμός των Τμημάτων*»²⁰ και περιλάμβανε τρία κεφάλαια και δεκατρείς συνολικά παραγράφους.

Σύμφωνα με την παράγραφο Α', τα τμήματα διαιρούνταν σε επαρχίες και αυτές με τη σειρά τους σε πόλεις, κώμες και χωριά. Κάθε χωριό είχε τόσους δημογέροντες αναλόγως του αριθμού των οικογενειών του. Δηλαδή, τα χωριά που είχαν 100 οικογένειες εκλέγαν ένα δημογέροντα, τα χωριά με 200 οικογένειες εκλέγαν δυο δημογέροντες, τα χωριά με 300 οικογένειες εκλέγαν τρεις δημογέροντες και τα χωριά με 400 οικογένειες εκλέγαν τέσσερις δημογέροντες (παρ. Ε').

20) Ανδρ. Μάμουκα, Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος, 1852, τόμος ΙΑ' σελ. 395-401

Δικαίωμα να εκλέγουν είχαν οι πολίτες που συμπλήρωναν το 25ο έτος της ηλικίας τους, σύμφωνα με την παράγραφο ΣΤ'. Η εκλογή πραγματοποιούνταν σε συνέλευση αυτών που είχαν το παραπάνω δικαίωμα. Την προεδρία ασκούσε στη συνέλευση ο «έκτακτος επίτροπος» του τμήματος και οι απερχόμενοι δημογέροντες. Τα ονόματα των εκλεκτόρων καταγράφονταν σε κατάλογο και οι εκλέκτορες συγκεντρωμένοι εκλέγαν τους νέους δημογέροντες. Ο επίτροπος όφειλε να ανακοινώσει στη συνέλευση τον κατάλογο των εκλεκτόρων και αν υπήρχε ένσταση εναντίον της νομιμότητας των μελών του καταλόγου, γι' αυτή αποφάσιζε το προεδρείο της συνέλευσης (παρ. Ζ' και Θ'). Ο κατάλογος των υποψήφιων δημογερόντων έπρεπε να περιέχει διπλάσιο ή τριπλάσιο αριθμό υποψηφίων και η εκλογή γινόταν με βάση την αρχή της πλειοψηφίας.

Σύμφωνα με το άρθρο Η', για να είναι κάποιος υποψήφιος, έπρεπε να ανήκει σε εκείνους, οι οποίοι πλήρωναν τους περισσότερους φόρους και ήταν ηλικίας 35 ετών («..., όσοι πληρώνουσι περισσότερους φόρους και είναι ηλικίας τριάκοντα και πέντε ετών.»). Συνεπώς, εκτός από την προϋπόθεση της συμπλήρωσης ενός ορίου ηλικίας, ο υποψήφιος έπρεπε να ανήκει και στην κατηγορία των περισσότερο φορολογούμενων πολιτών.

Στην παράγραφο ΙΒ' γινόταν λόγος για τα καθήκοντα των δημογερόντων των πόλεων, κωμών και χωριών. Συγκεκριμένα, οι δημογέροντες ήταν υποχρεωμένοι να εκτελούν αφ' ενός τα καθήκοντά τους και αφ' ετέρου τις διαταγές που λάμβαναν από τον επίτροπο ή την επαρχιακή δημογεροντία και παράλληλα να κρατούν πρακτικά των διαταγών αυτών. Και σ' αυτό το νόμο, όπως στους προηγούμενους, βλέπουμε ότι, οι δημογέροντες είχαν διπλή ιδιότητα. Ήταν αρμόδιοι καταρχήν για την άσκηση της τοπικής διοίκησης, αλλά παράλληλα ήταν αρμόδιοι και υπεύθυνοι για την εκτέλεση των κυβερνητικών εντολών. Με τον τρόπο αυτό οι εντολές έφταναν και εκτελούνταν και στο τελευταίο σημείο της επικράτειας.

α) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών

Ο Πέρ. Αργυρόπουλος²¹, σχολιάζοντας το «Διοικητικό Οργανισμό των Τμημάτων», αναφέρει τα εξής : «Το πρώτον ψήφισμα υπόκειται ή μάλλον επαπειλεί μεταβολήν συστήματος ως προς την ικανότητα των εκλογέων, διακρίνει κατά πρώτον τους εκλογείς και τους εκλέξιμους, θεωρών αιρεσίμους εκείνους μόνον όσοι πληρώνοντες περισσότερους φόρους και έχουσιν ηλικίαν 25 ετών».

Για τα καθήκοντα των δημογερόντων λέει : «...Το περί καθηκόντων των δημογεροντιών κεφάλαιον είναι βραχύτατον. Διατάττει την εξακολούθησιν των αυτών χρεών και την υποταγήν είς τας διαταγάς και οδηγίας των επαρχιακών δημογεροντιών και των εκτάκτων επιτροπών...».

Ένας άλλος μελετήτης, ο Σπ. Αντωνιάδης, αναφέρει : « Ο νόμος ούτος, αν και εντελέστερος των προλαβόντων, περιέχει όμως και ούτος ουσιώδεις ατέλειαι, και προσέλαβεν έν μέρος την ελευθερίαν του εκλέγεσθαι...Προσέλαβε την ελευθερίαν του εκλέγεσθαι, την οποίαν είχαν καθιερώσει οι προλάβοντες νόμοι. Διότι επερίωρισε τον αριθμόν των εκλεξιμων είς ολιγίστους, και τούτους πάλιν πδύνατο να σημειώση είς τον κατάλογον και η σημείωσις αυτή ήτον οριστική, διότι ο κατάλογος των εκλεξιμων δεν υπεβάλλετο διόλου είς ανάκρισιν...».²²

2) «Γενικές οδηγίες προς τους Δημογέροντες»

Δεύτερο μέτρο του Κυβερνήτη ήταν η έκδοση μιας εγκυκλίου με αριθμό 1883, η οποία παρείχε οδηγίες προς τους δημογέροντες, στις 19 Απριλίου 1828.

Με τις διατάξεις του κανονισμού αυτού προβλέπονταν ειδικά καθήκοντα τόσο για τους επαρχιακούς, όσο και για τους δημογέροντες των πόλεων, κωμών και χωριών.

21) Περ. Αργυροπούλου, Δημοτική Διοίκησης εν Ελλάδι, 1843, τόμος Α' σελ. 50-51

22) Σπ. Αντωνιάδη, Τα Δημοτικά, τόμος Α', 1842

Στο άρθρο 2 οριζόταν, ότι οι δημογέροντες των πόλεων ήταν σύμβουλοι του εκτάκτου επιτρόπου για τις υποθέσεις της περιφέρειας, ενώ αυτοί των κωμών και των χωριών υπεύθυνοι για την άσκηση των δημοσίων οικονομικών, υπό τη επίβλεψη των επαρχιακών δημογερόντων.

Ανάμεσα στα ειδικά καθήκοντα ήταν και η προσπάθεια που έπρεπε να καταβάλουν οι δημογέροντες των χωριών να επιτρέψουν στους κατοίκους κάθε χωριού να ξαναγυρίσουν στις εστίες τους (άρθρο 4), αφού εξαιτίας των πολεμικών γεγονότων και των καταστροφών που είχαν προκαλέσει τα στρατεύματα του Ιμπραήμ, πολλοί κάτοικοι είχαν εγκαταλείψει τα χωριά τους.

Στο άρθρο 3 ορίζονταν τα καθήκοντα των δημογερόντων που είχαν τοπικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα αναφέρεται, ότι οι δημογέροντες αναλάμβαναν την επιστασία της υγείας, της αγορανομίας και των καθημερινών υποθέσεων, ύστερα από οδηγίες του εκτάκτου επιτρόπου. Στις παραλιακές κώμες και πόλεις την ευθύνη της εκτέλεσης των υγειονομικών διατάξεων είχε ο έκτακτος επίτροπος και μόνο ύστερα από εντολή του, αναλάμβαναν την επιστασία οι δημογέροντες.

Τέλος αναφέρουμε, ότι για την εύρυθμη λειτουργία των δημογεροντιών, θεσπίζονταν :

- α) *η τήρηση πρωτοκόλλου.* Στο πρωτόκολλο σημειώνονταν τα εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα, κυρίως αυτά που αφορούσαν την άσκηση των καθηκόντων των δημογερόντων.
- β) *η τήρηση καταστίχου ανταποκρίσεως.* Είχε τη μορφή πρακτικών, στο οποίο καταγράφονταν οι απόψεις της πλειοψηφίας και μειοψηφίας.
- γ) *ο διορισμός γραμματέως.* Επιτρέπονταν η πρόσληψη έμμισθης γραμματέως.

Γ' ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΝΙΚΗ

ΠΕΡΙΟΔΟ (1833-1862)

- ✓ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ (1833-1843)
- ✓ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ (1844-1862)

Γ' ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (1833-1862)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Περίοδος απόλυτης μοναρχίας (1833-1843)

Μετά τη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια η χώρα περιήλθε σε κρίση. Το έτος 1832 υπήρξε το πιο αξιοθρήνητο από τα έτη του πολέμου και οι Έλληνες υπέφεραν περισσότερο από τη σκληρότητα και τη λεηλασία των συμπατριωτών τους, παρά από τις τουρκικές επιδρομές. Το σύνθετο διοικητικό οικοδόμημα του Κυβερνήτη είχε καταρρεύσει.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) αποφάσισαν η Ελλάδα να αποτελέσει ανεξάρτητο κράτος (Βασίλειο) και υπέγραψαν συνθήκη,²³ η οποία καθόρισε και την οριστική νομική υπόσταση του νέου κράτους. Η συνθήκη όριζε ως βασιλέα της Ελλάδας τον ανήλικο πρίγκηπα της Βαυαρίας Όθωνα και εξουσιοδότησε το φιλέλληνα βασιλιά Λουδοβίκο, πατέρα του Όθωνα, να ορίσει τριμελή αντιβασιλεία που θα ασκούσε τη βασιλική εξουσία, έως ότου ενηλικιωθεί ο Όθωνας.

Με διάταγμα του Λουδοβίκου διορίστηκε τριμελές Συμβούλιο Αντιβασιλείας, το οποίο αποτελούσαν ο κόμης Joseph von Armansperg ως πρόεδρος, ο καθηγητής Ludwig von Maurer και ο αντιστράτηγος Karl Wilhelm von Heideck. Βασιλιάς και Αντιβασιλείς αποβιβάστηκαν στο Ναύπλιο την 25η Ιανουαρίου 1833.

23) Συνθήκη του Λονδίνου 25 Απριλίου 1832

Είκοσι μέρες αργότερα εκδόθηκε το πρώτο βασιλικό διατάγμα,²⁴ με το οποίο οι αντιβασилείς γνωστοποίησαν στον ελληνικό λαό, ότι πρώτιστο μέλημά τους ήταν η θέσπιση των απαιτούμενων νόμων και η δημιουργία των κατάλληλων θεσμών για τη λειτουργία του νέου κράτους. Η Αντιβασίλεια, παρόλο που κυβέρνησε τη χώρα με τρόπο απολυταρχικό, άφησε στο νομοθετικό τομέα κυρίως, εποικοδομητικό και γόνιμο έργο. Η περίοδος αυτή αποτέλεσε σταθμό στη διοικητική ιστορία της Ελλάδας, διότι εκπονήθηκε σειρά νομοθετικών κειμένων με σκοπό την οργάνωση και λειτουργία των διαφόρων κλάδων της δημόσιας ζωής.

Στην Αντιβασίλεια οφείλεται και το πρώτο επίσημο σύστημα Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ελλάδας, το οποίο αν και δεν ήταν άριστο και απαλλαγμένο από τις απολυταρχικές συνήθειες της αντιβασίλειας, εντούτοις είχε επιτυχία και παρέμεινε σχεδόν अपαράλλαχτο για ογδόντα χρόνια.

A) Διοικητική διαίρεση της χώρας

Η πρώτη διαίρεση της χώρας σε διοικητικές περιφέρειες μετά τη σύσταση του νέου κράτους έγινε με το βασιλικό διάταγμα «περί διαιρέσεως του βασιλείου και της διοικήσεώς του», που εκδόθηκε στις 3 Απριλίου του 1833. Με το διάταγμα αυτό η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε 10 νομούς και 47 επαρχίες.

Επικεφαλής του νομού τέθηκε ο Νομάρχης, ενώ επικεφαλής κάθε επαρχίας ήταν ο Έπαρχος, που υπαγόταν στο Νομάρχη. Δημιουργήθηκαν ακόμα νομαρχιακά και επαρχιακά συμβούλια χωρίς αποφασιστική αρμοδιότητα.

Ακολούθησε το διάταγμα της 26ης Απριλίου 1833 «περί της αρμοδιότητος των νομαρχών και περί της κατά τας νομαρχίας υπηρεσίας». Για τους επάρχους δεν εκδόθηκε διάταγμα που να καθορίζει τις αρμοδιότητές τους.

24) Β.Δ. της 16ης Φεβρουαρίου 1833

Το διάταγμα του 1833 παραμένει κείμενο ιστορικής σημασίας όχι τόσο γιατί υπήρξε το πρώτο κείμενο για την οργάνωση της περιφερειακής διοίκησης του ελληνικού κράτους, όσο κυρίως γιατί εισήγαγε για πρώτη φορά το νομαρχιακό σύστημα διοίκησης, το οποίο επρόκειτο να αποτελέσει από τότε παράδοση του διοικητικού μας συστήματος.

Ως πρότυπο του νέου οργανωτικού σχήματος της περιφερειακής διοίκησης επιλέχθηκε η διοικητική διαίρεση της Γαλλίας σε νομούς (departements), επαρχίες (districts) και κοινότητες (communes).

Β) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση κατά την περίοδο της απόλυτης μοναρχίας

1) Νόμος «περί συστάσεως των Δήμων» - 27 Δεκεμβρίου 1833

Η επεξεργασία του σχεδίου για τη σύνταξη του «περί δήμων νόμου» είχε ανατεθεί στον Karl von Abel. Το σχέδιο αυτό συντάχθηκε αρχικά στη Γερμανική γλώσσα και στη συνέχεια μεταφράστηκε στην Ελληνική. Υποβλήθηκε στη Γραμματεία των Εσωτερικών συνοδευόμενο από αιτιολογική έκθεση για να συζητηθεί στη συσταθείσα επί τούτου πενταμελή γνωμοδοτική επιτροπή. Η επιτροπή τελείωσε τις εργασίες της τον Οκτώβριο του 1833 και κατέθεσε νομοσχέδιο «περί σχηματισμού και διαιρέσεως των δήμων» στη Γραμματεία των Εσωτερικών. Το Υπουργικό Συμβούλιο, αφού εξέτασε λεπτομερώς το νομοσχέδιο και τις παρατηρήσεις της επιτροπής, αποφάσισε ομόφωνα, ότι το νομοσχέδιο είναι εφαρμόσιμο στην Ελλάδα, γιατί είναι σύμφωνο με τα ήθη και έθιμα του λαού αυτής της χώρας.

Ο «Νόμος περί συστάσεως των Δήμων» δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδας (αρ. 3 της 10ης Ιανουαρίου 1834) στην Ελληνική και Γερμανική γλώσσα. Αποτελεί τον πρώτο νόμο του ελληνικού κράτους για την Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού.

2) Περιεχόμενο του Νόμου

α) Διάρθρωση των δήμων

Σύμφωνα με το νόμο αυτό, η επικράτεια διαιρέθηκε σε δήμους, που διακρίνονταν σε τρεις τάξεις ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Δήμοι α' τάξης ήταν αυτοί που είχαν τουλάχιστον 10.000 κατοίκους, δήμοι β' τάξης όσοι είχαν τουλάχιστον 2.000 κατοίκους και δήμοι γ' τάξης οι υπόλοιποι (άρθρο 7). Ο σχηματισμός και η διαίρεση των δήμων ήταν αρμοδιότητα του Βασιλιά, ενώ οποιαδήποτε αλλαγή του τρόπου διαίρεσης μελλοντικά, απαιτούσε προηγούμενη γνωμοδότηση του αρμόδιου Δημοτικού Συμβουλίου, καθώς και του Επαρχιακού και Νομαρχιακού Συμβουλίου (άρθρο 8).

β) Δικαίωμα ψήφου

Με βάση το άρθρο 13, όσοι δημότες συμπλήρωναν το 25ο έτος της ηλικίας τους, ήταν μόνιμοι κάτοικοι του δήμου και είχαν δώσει τον όρκο υποταγής με βάση το Διάταγμα της 30ης Ιανουαρίου 1833, είχαν δικαίωμα να ψηφίζουν και να εκλέγονται στις δημοτικές εκλογές. Απ' αυτό τον κανόνα εξαιρούνταν οι γυναίκες, όσοι στερούνταν την διαχείριση της περιουσίας τους, οι κατηγορούμενοι για εγκλήματα και όσοι, ύστερα από απόφαση του Δικαστηρίου, έχασαν για πάντα το δικαίωμα της ψήφου.

γ) Δικαιώματα και υποχρεώσεις των δήμων

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των δήμων, όπως απορρέουν από τα άρθρα 15 και 18 του νόμου, ήταν τα παρακάτω :

- Ο δήμος έπρεπε να εκτελεί με βάση του νόμους καθήκοντα τοπικής και αγρονομικής Αστυνομίας, καθώς και να προβαίνει στη θέσπιση των αναγκαίων δαπανών για την επιτυχή εκτέλεση αυτών των καθηκόντων.
- Διαχείριση της δημοτικής περιουσίας.

- Ίδρυση και λειτουργία των προκαταρκτικών σχολείων.
- Κατασκευή ή ενοικίαση και διατήρηση των απαραίτητων δημοτικών καταστημάτων.
- Κατασκευή και λειτουργία των δημοτικών οδών, γεφυρών, υδραγωγείων και φρεάτων.
- Τοποθέτηση και διατήρηση των οροθετικών σημείων των αγορών του δήμου.
- Κατασκευή, λειτουργία και συντήρηση των αγωγών ύδρευσης και αποχέτευσης.
- Καθορισμός δαπανών για τις δημοτικές εκλογές.

δ) Περί των Δημοτικών Αρχών

Την Αρχή κάθε δήμου αποτελούσε ο δήμαρχος, ο πάρεδρος και το δημοτικό συμβούλιο. Ο πληθυσμός ενός δήμου καθόριζε την τάξη του και η τάξη προσδιόριζε τον αριθμό των συμβούλων και των παρέδρων στις Δημοτικές Αρχές.

Στους δήμους λοιπόν α' τάξης, σύμφωνα με το άρθρο 39, η Δημοτική Αρχή αποτελούνταν από τον δήμαρχο, τέσσερις έως έξι παρέδρους και δημοτικό συμβούλιο δεκαοκτώ μελών. Στους δήμους β' τάξεως από το δήμαρχο, δύο έως τέσσερις παρέδρους και δημοτικό συμβούλιο δώδεκα μελών. Τέλος στους δήμους γ' τάξης από το δήμαρχο, ένα πάρεδρο και εξαμελές δημοτικό συμβούλιο.

ε) Αρμοδιότητες Δημάρχου – Παύση

Ο δήμαρχος ήταν η πρώτη εκτελεστική αρχή του δήμου και υπεύθυνη για την άσκηση των τοπικών υποθέσεων. Ασκούσε καθήκοντα τοπικής αστυνομίας και ενεργούσε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου προς όφελος του δήμου. Όφειλε να εκτελεί τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που ανήκαν στην αρμοδιότητά του, να ελέγχει την είσπραξη των εσόδων από το δημοτικό

εισπράκτορα, καθώς και να δίνει οδηγίες στο προσωπικό του δήμου για την βελτίωση της εργασίας του (άρθρο 40).

Ο δήμαρχος δεν λάμβανε μισθό, διότι το δημαρχιακό αξίωμα του δινόταν τιμής ένεκεν. Δινόταν όμως σ' αυτόν μια ορισμένη ποσότητα χρημάτων που αφορούσε την πληρωμή των υπαλλήλων του δήμου, καθώς και κάθε άλλη δαπάνη για την εκπλήρωση των αναγκών του δήμου. Για τη διαχείριση αυτών των χρημάτων δεν ήταν υποχρεωμένος να δώσει αναφορά σε κανέναν (άρθρο 41).

Στην αρμοδιότητα του δημάρχου ήταν και ο διορισμός των υπαλλήλων του δήμου, αλλά δεν είχε άδεια να κάνει μόνιμους διορισμούς. Ο διορισμός των αστυνόμων γινόταν από το Βασιλιά κατά γνωμοδότηση όμως του δημάρχου.

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του νόμου, η θητεία του δημάρχου ήταν τριετής ενώ, με βάση το άρθρο 44, προβλέπονταν παύση του δημάρχου πριν τη λήξη της θητείας του. Η παύση γινόταν με απόφαση του Βασιλιά ύστερα από γνωμοδότηση του Υπουργικού Συμβουλίου ή Δικαστηρίου. Ο Νομάρχης είχε το δικαίωμα να παύσει το δήμαρχο προσωρινά σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, όφειλε δε αυτό να το αναφέρει εντός τριών ημερών στην Γραμματεία της Επικρατείας με αιτιολογική έκθεση. Η Γραμματεία όφειλε εντός τριών ημερών να διατάξει την αποκατάσταση του πεπαυμένου δημάρχου ή να ζητήσει την αποβολή του στο Βασιλιά.

στ) Αρμοδιότητες και λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου

Το Δημοτικό Συμβούλιο ήταν συμβουλευτική και συνεπιτηρούσα αρχή, που βοηθούσε το δήμαρχο στο έργο του, όπως αναφέρει το άρθρο 49 του νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 50, η σύγκληση του δημοτικού συμβουλίου γινόταν για τους εξής λόγους :

- Για την ψήφιση του ετήσιου προϋπολογισμού των τακτικών εξόδων του δήμου και για τον προσδιορισμό των εκτάκτων δαπανών.

- Για αλλαγή του τρόπου επικαρπίας των κτημάτων που ανήκαν στο δήμο ή στα «αγαθοεργά» καταστήματα.
- Για εκποίηση ή ενεχυρίαση των ακίνητων κτημάτων του δήμου ή των «αγαθοεργών» καταστημάτων.
- Για τη σύναψη συμφωνιών με σκοπό τη ανάθεση εκτέλεσης έργων του δήμου.
- Για τη σύσταση νέων «αγαθοεργών» καταστημάτων.
- Για ψήφιση πρότασης με σκοπό την πρόσληψη δημοτικού εισπράκτορα.
- Για σύσταση νέων δημοτικών καταστημάτων.
- Για το διορισμό συνηγόρου ή νομικών συμβούλων που θα εκπροσωπούσαν το δήμο στα δικαστήρια.

Πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου δεν ήταν ο δήμαρχος, αλλά κάποιος από τα μέλη του. Ο Πρόεδρος έπρεπε να συγκαλεί το δημοτικό συμβούλιο σε συνεδρίαση και να διευθύνει τις εργασίες του. Αυτό γινόταν ύστερα από πρόσκληση του δημάρχου στον πρόεδρο, είτε όταν ο πρόεδρος έκρινε αναγκαίο να συγκληθεί το δημοτικό συμβούλιο. Στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου καλούνταν πάντα ο δήμαρχος ή αντιπρόσωπός του και αν επρόκειτο να συζητηθούν θέματα που αφορούσαν τη διαχείριση των χρημάτων της εκκλησίας ή φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, έπρεπε να καλείται και ο εφημέριος της περιοχής (άρθρα 52 και 53).

Σύμφωνα με τα άρθρα 55 και 56 του νόμου, οι παρευρισκόμενοι στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου εκθέταν τις απόψεις τους και έκαναν προτάσεις, ενώ το συμβούλιο μετά το πέρας της συνεδρίασης κοινοποιούσε τα πρακτικά σ' αυτούς, έτσι ώστε να έχουν γνώση των αποφάσεων που ελήφθησαν. Για να ήταν έγκυρες οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου, απαιτούνταν η παρουσία τουλάχιστον των 2/3 των μελών και η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων.

Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου εκλέγονταν για εννέα χρόνια, ενώ κάθε τρία χρόνια γινόταν μερική ανανέωση του δημοτικού συμβουλίου κατά 1/3. Ο Βασιλιάς διατηρούσε το δικαίωμα να διαλύει το συμβούλιο και να προκηρύσσει εκλογές εντός τεσσάρων εβδομάδων. Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου υπηρετούσαν αφίλοκερδώς τη θητεία τους, ενώ λάμβαναν μισθό όταν εργάζονταν για υποθέσεις του δήμου έξω από τα όριά του (άρθρα 58-60).

ζ) Το εκλογικό σύστημα

Το έκτο μέρος του νόμου περιλάμβανε διατάξεις που αναφέρονταν στις δημαιρεσίες (άρθρα 61-90). Με τις διατάξεις του μέρους αυτού θεσπιζονταν εκλογικό δίκαιο για πρώτη φορά στην Ελλάδα για ανάδειξη των δημοτικών αρχών, το οποίο ίσχυσε μέχρι την καθιέρωση των βουλευτικών εκλογών.

Με αυτό το σύστημα οι δημοτικές αρχές, δηλαδή ο δήμαρχος, οι πάρεδροι και οι δημοτικοί σύμβουλοι δεν εκλέγονταν με ομοιόμορφο τρόπο. Οι δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονταν αμέσως από τους εκλογείς. Οι εκλογείς δημότες έπρεπε να έχουν τα δικαιώματα που αναφέρονταν στο άρθρο 13 του νόμου και να συγκληθούν σε συνέλευση για να ψηφίσουν. Στη συνέλευση συγκαλούνταν οι περισσότεροι φορολογούμενοι δημότες με τρόπο ώστε ο συνολικός αριθμός των μελών της συνέλευσης να μην ήταν κάτω από 30 και εφόσον υπήρχαν στο δήμο τόσοι δημότες, που να είχαν δικαίωμα ψήφου και να υπόκεινταν στη μεγαλύτερη φορολογία (άρθρο 62).

Με βάση το άρθρο 65, η προκήρυξη των εκλογών δημοσιεύονταν δεκαπέντε μέρες πριν, από το δήμαρχο και ανέφερε τη διάρκεια των εκλογών. Ταυτόχρονα γινόταν ανάρτηση στο δημαρχείο, προς γνώση του κοινού, του καταλόγου των μελών του δήμου που είχαν, με βάση το άρθρο 13, το δικαίωμα της ψηφοφορίας ή εκλογής. Στον κατάλογο αυτό γράφονταν πρώτα στη σειρά τα

ονόματα εκείνων, που υπόκεινταν στην άμεση φορολογία και σημειώνονταν αυτοί που επρόκειτο να συγκροτήσουν τη συνέλευση.

Οι δήμοι της α' και β' τάξης διαιρούνταν σε δύο ή περισσότερα τμήματα, σε καθένα από τα οποία σχηματίζονταν ιδιαίτερη δημαιορειακή επιτροπή, που τηρούσε δικό της πρωτόκολλο και είχε σαν πρόεδρο έναν πάρεδρο.

Η εκλογή γινόταν με ψηφοδέλτια, τα οποία ανακατεύονταν και μοιράζονταν στους παρευρισκόμενους. Κάθε εκλογέας κατέγραφε στο ψηφοδέλτιο το όνομα αυτού που έκρινε ότι είναι άξιος εκλογής, σημειώνοντας το όνομα, το επώνυμο και το επάγγελμά του. Στη συνέχεια παρέδιδε το ψηφοδέλτιο σφραγισμένο ή διπλωμένο στον πρόεδρο της δημαιορειακής επιτροπής. Ο πρόεδρος φρόντιζε να καταχωρηθεί αμέσως το όνομα του εκλογέα στο πρωτόκολλο και κατόπιν έριχνε το ψηφοδέλτιο στην κάλπη, παρουσία του εκλογέα, χωρίς να το ανοίξει (άρθρο 69).

Μετά τη διαδικασία των εκλογών άνοιγε η κάλπη και τα ψηφοδέλτια καταγράφονταν στο πρωτόκολλο εκλογής αριθμημένα, προκειμένου οι κάτοικοι να μπορούν να πληροφορηθούν, ότι οι ψήφοι τους ήταν πράγματι καταγεγραμμένες. Μετά απ' αυτό, ξεκινούσε η καταμέτρηση των ψηφοδελτίων και δημοσιεύονταν το αποτέλεσμα της εκλογής, στους δε εκλεγέντες κοινοποιούνταν ιδιαιτέρως.

Για να ήταν έγκυρη μια εκλογή, απαιτείτο η παρουσία τουλάχιστον των 2/3 των ψηφοφόρων. Αν η εκλογή δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί, εξαιτίας της απουσίας του απαιτούμενου αριθμού εκλογέων, τότε προσκαλούνταν ιδιαιτέρως οι δημότες, που έλειπαν, να ψηφίσουν. Τα έξοδα, που προέκυπταν από την πρόσκληση και την αναβολή, βάρυναν τους ίδιους τους δημότες (άρθρο 71).

Μετά τη δημοσίευση του αποτελέσματος της εκλογής, τα πρωτόκολλα έμεναν για τρεις μέρες στο δημαρχείο, προκειμένου οι εκλογείς να λάβουν γνώση του περιεχομένου τους και να διατυπώσουν ενδεχόμενες ενστάσεις στο δήμαρχο.

Η εκλογή των δημάρχων και των παρέδρων γινόταν από δημαιορεσιακό συμβούλιο, που αποτελούνταν από δημοτικούς συμβούλους και ίσο αριθμό δημοτών, απ' τους περισσότερο φορολογούμενους (άρθρο 76).

Για κάθε θέση δημάρχου εκλέγονταν τρεις υποψήφιοι και για πάρεδρο μόνο ένας. Δεν μπορούσαν να εκλεγούν σ' αυτές τις θέσεις οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι εν ενεργεία στρατιωτικοί, οι ιερείς και οι δημόσιοι διδάσκαλοι.

Η σύγκληση του δημαιορεσιακού συμβουλίου γινόταν ύστερα από έγγραφη πρόσκληση του Επάρχου σε καθορισμένη ημερομηνία. Αρμόδια για την τήρηση της διαδικασίας εκλογής ήταν η δημαιορεσιακή επιτροπή, που αποτελούνταν από έναν πρόεδρο (ο Έπαρχος) και δυο μέλη του δημαιορεσιακού συμβουλίου.

Πριν την έναρξη της δημαιορεσίας, καθένα από τα μέλη του δημαιορεσιακού συμβουλίου έδιναν όρκο ενώπιον του εφημερίου. Αμέσως μετά γινόταν έναρξη της διαδικασίας εκλογής και άνοιγε πρωτόκολλο, στο οποίο καταχωρούνταν τα ψηφοδέλτια με βάση τον αύξοντα αριθμό που είχαν και όχι με βάση το όνομα του εκλογέα (άρθρα 82 και 83).

Για να ήταν έγκυρη η εκλογή απαιτείτο η παρουσία των 3/4 μελών του δημαιορεσιακού συμβουλίου και η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Μετά το τέλος της εκλογής δημοσιεύονταν το αποτέλεσμα και κοινοποιούνταν ιδιαίτέρως στους εκλεγέντες.

Μετά την επικύρωση της πράξης εκλογής, γινόταν ο διορισμός των δημάρχων και παρέδρων. Στους δήμους α' και β' τάξης οι δήμαρχοι και οι πάρεδροι διορίζονταν από το Βασιλιά, ενώ στους δήμους γ' τάξης ο διορισμός γινόταν από το Νομάρχη. Οι υπόλοιποι δυο υποψήφιοι για τη θέση του δημάρχου μπορούσαν να διοριστούν πάρεδροι.

Για την εκτέλεση των εκλογικών διατάξεων του «Νόμου περί συστάσεως των δήμων» εκδόθηκε στις 8 Ιουνίου 1834 το Διάταγμα περί των Δημαιορεσιών. Στα 48 άρθρα του Διατάγματος περιέχονταν λεπτομερείς οδηγίες για την

εφαρμογή των θεσπιζόμενων από το νόμο εκλογικών διατάξεων και παράλληλα η εκλογική νομοθεσία συμπληρώνονταν σε πολλά σημεία της.

η) Διοικητική αυτοτέλεια των δήμων

Η διοικητική αυτοτέλεια των δήμων οριοθετείται από τις διατάξεις των άρθρων 118 και 119 του «Νόμου περί συστάσεως των δήμων». Με τα άρθρα αυτά καθορίζονταν το είδος και η έκταση της διοικητικής αυτοτέλειας των δήμων με τρόπο σαφή και συγκεκριμένο.

Με το άρθρο 118 καθιερωνόταν ο έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων των δημοτικών συμβουλίων. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, κάθε απόφαση του δημοτικού συμβουλίου υποβάλλονταν στον Έπαρχο και μέσω αυτού στο Νομάρχη. Αν μέσα σε δεκαπέντε μέρες από την κοινοποίηση της απόφασης στον Έπαρχο δεν εκδιδόταν διαταγή του Νομάρχη ή του Επάρχου, που να εμποδίζει την εκτέλεση της απόφασης ως παράνομης, τότε η απόφαση θεωρούνταν έγκυρη και εκτελούνταν. Βλέπουμε λοιπόν ότι για την εκτέλεση μιας απόφασης, δεν ήταν απαραίτητος ο έλεγχος της διοίκησης, αλλά αρκούσε η πάροδος μιας προθεσμίας 15 ημερών.

Με το άρθρο 119 καθιερωνόταν ο έλεγχος της σκοπιμότητας των πράξεων του δημοτικού συμβουλίου. Υπήρχαν 16 πράξεις που απαιτούσαν έγκριση από το Νομάρχη για να είναι έγκυρες και εκτελεστές. Μειονέκτημα αυτής της διάταξης ήταν, ότι η διοίκηση δεν είχε προθεσμία μέσα στην οποία έπρεπε να αποφανθεί. Ενδεικτικά τέτοιες πράξεις ήταν :

- Ο καθορισμός του δημοτικού προϋπολογισμού και η έγκριση εκτάκτων δαπανών που δεν συμπεριλαμβάνονταν στο προϋπολογισμό.
- Η αλλαγή του τρόπου διαχείρισης των ακίνητων κτημάτων ή δικαιωμάτων επικαρπίας.

- Η παροχή δανείων στους δημάρχους, παρέδρους και στα μέλη του δημοτικού συμβουλίου, καθώς και στους συγγενείς τους.
- Η σύνταξη σχεδίων για τη διαχείριση των δασών που ανήκαν στο δήμο.
- Η σύνταξη χρεωλυτικών σχεδίων.
- Η εκποίηση, πρόσκτηση ή ανταλλαγή ακίνητων κτημάτων ή διακαιωμάτων επικαρπίας.

3) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών για το Νόμο

Ο νόμος δεν δίνει έναν ορισμό για το δήμο. Η Εισηγητική Έκθεση δέχεται τους δήμους σαν πολιτικά συστήματα. Αναγνωρίζει σ' αυτούς κάποιο διττό χαρακτήρα, αλλά με αντίστροφη ιεράρχηση. Δηλαδή, προηγείται η εκπλήρωση των κρατικών επιδιώξεων και ακολουθεί η ικανοποίηση των τοπικών αναγκών.

Ο Περ. Αργυρόπουλος παραθέτει δυο ορισμούς. Πρώτον, θεωρεί δήμο «την τοπική περιφέρειαν επί της οποίας ευρίσκοντο τα μέλη δήμου τινός» και δεύτερον «το σύνολον των στοιχειοδέστερων σχέσεων γεννωμένων από την συννένωσιν πολιτών εις την αυτήν πόλιν ή εις την αυτήν αγροτικήν περιφέρειαν, ρυθμιζομένων δια τοπικής τινός αρχής».²⁵

Ως προς τις εκλογικές διατάξεις του νόμου, ο Μιχ. Δένδιας υποστηρίζει : «Ούτω, η εκλογή των δημάρχων και των παρέδρων δεν επαφίετο εξ ολοκλήρου εις τους εκλογείς, αλλ' εξηρτάτο και εκ της επιλογής μεταξύ εκλεγέντων ή επιδοκιμασίας της υπο της κεντρικής ή της περιφερειακής κρατικής αρχής».²⁶

25) Περ. Αργυρόπουλου, Δημοτική Διοίκηση εν Ελλάδι, 1843

26) Μιχ. Δένδια, Διοικητικό Δίκαιο, τόμος Β', 1966

Γ) Μετά την καθιέρωση του Νόμου «περί συστάσεως των Δήμων»

1) Ιστορικά γεγονότα

Την 1η Δεκεμβρίου 1834 πραγματοποιήθηκε η μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα, έπειτα από την επιμονή του Βασιλέως της Βαυαρίας Λουδοβίκου. Ακολούθησε η ενηλικίωση του Όθωνα στις 20 Μαΐου 1835. Η ανάληψη της εξουσίας από τον Όθωνα σήμανε και το τέλος της περιόδου της αντιβασιλείας, αλλά μόνο τυπικά, διότι μετά την αποχώρηση του Χέϋντεκ μόνος αντιβασιλέας παρέμεινε ο Αρμανσμπέργκ, ο οποίος διορίστηκε αρχικαγκελλάριος με πλήρεις εξουσίες. Υπο το καθεστώς της απόλυτης μοναρχίας του Όθωνα, η Ελλάδα δεν διέθετε Αντιπροσωπευτικό Σώμα. Ο Όθωνας προέβη στην έκδοση Διατάγματος την 18η Σεπτεμβρίου 1835 «περί συστάσεως Συμβουλίου Επικρατείας», το οποίο αρχικά λειτούργησε σαν υποκατάστατο του αντιπροσωπευτικού σώματος.

Στις 3 Σεπτεμβρίου 1843 έγινε επανάσταση με επικεφαλής το συνταγματάρχη Δημήτριο Καλλέργη. Πλήθος λαού καθώς και επαναστατημένες μονάδες του τακτικού στρατού συγκεντρώθηκαν μπροστά στα ανάκτορα ζητώντας από το Βασιλιά Όθωνα να παραχωρήσει Σύνταγμα. Το Σύνταγμα φαινόταν για τους Έλληνες η μόνη διέξοδος για να απαλλαγεί ο τόπος από το χάος που επικρατούσε στη διοίκηση και για να σωθεί ο Βασιλιάς από τις δικές του αδεξιότητες. Ο Γάλλος πρεσβευτής στην Ελλάδα Piscatory, λίγο πριν την έκρηξη της επανάστασης, έγραφε : «Πρέπει να ομολογήσω, ότι είναι ευχή γενική η καθιέρωσις συνταγματικού πολιτεύματος, ευχή όμως εκ του πόνου και της αγανακτήσεως, διότι εκείνο το οποίον επιθυμεί η Ελλάς δεν είναι τόσον το συνταγματικό πολίτευμα, αλλ' η μεταβολή της καταστάσεως. Θέλουν δηλαδή να περιορίσουν την πρωτοβουλίαν του Βασιλέως, δια να προχωρήση και ευημερήση η χώρα».

2) Οι εξελίξεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Με βάση τα άρθρα 40-42 του Νόμου «περί συστάσεως των Δήμων», ο δήμαρχος αποκτούσε εκτεταμένες αρμοδιότητες. Είχε λόγου χάρη αρμοδιότητες για την είσπραξη των δημοσίων φόρων, για εκπαιδευτικά θέματα, αστυνομικές υποθέσεις, για θέματα δικαιοσύνης. Με τις διατάξεις της Ποινικής Δικονομίας της 10ης Μαρτίου 1834, είχε ανατεθεί επίσης στο δήμαρχο πληθώρα ειδικών προανακριτικών καθηκόντων για κακουργήματα και πλημμελήματα. Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε μεγάλες ομοιότητες ανάμεσα στις αρμοδιότητες του δημάρχου του αρχαίου Αττικού Δήμου και σε εκείνες που καθιερώνει ο περί Δήμων Νόμος του 1833.

Στις 29 Ιουλίου 1837 εκδόθηκε Διάταγμα «περί μισθοδοσίας των Δημάρχων». Με το διάταγμα αυτό καθιερώθηκε η αντιμισθία των δημάρχων, αναλόγως της τάξης, στην οποία ανήκε ο δήμος. Συγκεκριμένα, στους δήμους α' τάξης καθοριζόταν ποσό 2.400 δρχ. που μπορεί να έφτανε και 3.000 δρχ. στην πρωτεύουσα του Βασιλείου. Στους δήμους β' τάξης το ποσό ήταν της τάξης των 600 δρχ. το ελάχιστο μέχρι 1.500 δρχ. το μέγιστο, ενώ στους δήμους γ' τάξης άρχιζε από 200 δρχ. και έφτανε μέχρι τις 600 δρχ.

Δημοτικό φορολογικό σύστημα καθιερώθηκε για πρώτη φορά με το Διάταγμα «περί δημοτικών φόρων» της 24ης Δεκεμβρίου 1841. Οι περισσότερες από τις διατάξεις του διατάγματος αναφέρονταν στους έμμεσους φόρους. Το διάταγμα περιλάμβανε 15 άρθρα.

Με τα άρθρα 1, 2 και 3 ορίζονταν τα είδη που υπάγονταν στην έμμεση φορολογία, τα οποία ήταν τόσο τα παραγόμενα στην περιφέρεια του δήμου, όσο και τα εισαγόμενα σ' αυτή. Το άρθρο 4 όριζε, ότι ο έμμεσος φόρος δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 2% της τιμής των ειδών, ενώ το άρθρο 6 όριζε, ότι τα φορολογούμενα είδη καθώς και ο φόρος προσδιορίζονταν με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Με τα άρθρα 7, 8 και 9 προβλέπονταν η επιβολή άμεσου

φόρου από 2% σε περίπτωση που αποδειχθεί, ότι μετά την επιβολή του έμμεσου φόρου, τα έσοδα του δήμου δεν ήταν αρκετά να καλύψουν τις ανάγκες του. Ο φόρος αυτός επιβάλλονταν σε όλα τα προϊόντα, που παράγονταν στα κτήματα του δήμου. Τέλος με το άρθρο 11 οριζόταν, ότι οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι εισπράττονταν ύστερα από την ψήφισή τους στο δημοτικό συμβούλιο και την έγκριση του διοικητή.

Στις 16 Σεπτεμβρίου 1840 μειώθηκε ο αριθμός των δήμων από 750 σε 250, εξαιτίας της οικονομικής δυσπραγίας και του εισαχθέντος το 1836 επαρχιακού συστήματος. Η μείωση αυτή υπήρξε ευεργετική για την υπόσταση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Περίοδος συνταγματικής μοναρχίας (1844-1862)

Με την επικράτηση της επανάστασης έληξε η περίοδος της απόλυτης μοναρχίας και άρχισε η νέα περίοδος της ιστορίας του ελληνικού κράτους, η περίοδος της συνταγματικής μοναρχίας. Στις 7 Σεπτεμβρίου προκηρύχθηκαν εκλογές για την Εθνική Συνέλευση. Οι εκλογές ορίστηκαν για την τελευταία εβδομάδα του Οκτωβρίου, με εναρκτήρια μέρα εργασιών της Συνέλευσης την 1η Νοεμβρίου 1843, αλλά λόγω της κακοκαιρίας αναβλήθηκαν και διεξήχθησαν κανονικά μια εβδομάδα αργότερα. Έτσι μετατέθηκε για τις 8 Νοεμβρίου και η επίσημη έναρξη των εργασιών της Συνέλευσης.

Η Εθνική Συνέλευση άρχισε τις εργασίες της στις 8 Νοεμβρίου 1843 και διαλύθηκε στις 18 Μαρτίου 1844. Στη συνεδρίαση της 19ης Νοεμβρίου έγινε η εκλογή του προεδρείου. Πρόεδρος εξελέγει ο Π. Νοταράς και αντιπρόεδροι κατά σειρά επιτυχίας οι Α. Μαυροκορδάτος, Α. Μεταξάς, Ι. Κωλέττης και Α. Λόντος.

Στις 26 Νοεμβρίου καταρτίστηκε επιτροπή από 21 μέλη για τη σύνταξη του σχεδίου συντάγματος. Στα τέλη Δεκεμβρίου η επιτροπή είχε έτοιμο το σχέδιο συντάγματος. Στις 19 Φεβρουαρίου ο Μαυροκορδάτος με άλλους 23 πληρεξούσιους πήγε στα ανάκτορα, όπου παρέδωσε στον Όθωνα το εγκριμένο σχέδιο συντάγματος.

Ο Όθωνας με διάγγελμά του στις 28 Φεβρουαρίου πρόβαλε ορισμένες ενστάσεις. Τελικά στις 4 Μαρτίου 1844 ψηφίστηκε το νέο Σύνταγμα, το οποίο αποτελούνταν από 104 άρθρα. Την επόμενη μέρα επιτροπή από 63 πληρεξουσίους ανακοίνωσε στον Όθωνα την ψήφιση του Συντάγματος. Στις 18 Μαρτίου 1844 ο Βασιλιάς κήρυξε τη λήξη της Συνέλευσης. Επακολούθησε δοξολογία στο ναό της Αγ. Ειρήνης και ο όρκος του Όθωνα στο νέο Σύνταγμα της χώρας.

1) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αυτήν την περίοδο.

Το Σύνταγμα του 1844 δεν έδωσε λύση στα προβλήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η διαπάλη μεταξύ συγκεντρωτικών και αποκεντρωτικών έγινε αντικείμενο διεργασίας των φορέων της νομοθετικής εξουσίας και προπαντός των βασιλικών προθέσεων.

Υπήρχε μεγάλη δυσκαμψία στη βελτίωση ορισμένων βασικών διατάξεων του νόμου, διότι, κυρίως, η ιστορία τους είχε συνδεθεί με πολλά ευρωπαϊκά πρότυπα, στη διατήρηση των οποίων ο νομοθέτης της εποχής εκείνης έδειχνε ιδιαίτερη ευαισθησία. Εξάλλου η περίοδος προσαρμογής του περί Δήμων Νόμου με τη νέα πραγματικότητα είχε συμπληρωθεί, αφού από την ημερομηνία θεσπίσεώς του είχε περάσει διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών.

Η τύχη, λοιπόν, των δήμων ήταν έρμαιο των διαθέσεων μιας διοίκησης, που συμπεριφέρονταν επιζήμια για την υπόσταση και την περαιτέρω εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Παρ' όλα αυτά όμως, τα προβλήματα της Τοπικής

Αυτοδιοίκησης αντιμετωπίστηκαν κατά κάποιο τρόπο με ορισμένες πράξεις της διοίκησης.

α) Εκλογές των Δημοτικών Αρχών

Το σύστημα εκλογής των δημοτικών αρχών, που ίσχυε με το νόμο του 1833, έγινε αφετηρία πολλών προβλημάτων, που χαρακτήρισαν την όλη μορφή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης την περίοδο εκείνη.

Παρατηρήθηκαν αυθαιρεσίες στην εκλογή και στον τελικό διορισμό των προσώπων στις δημοτικές αρχές. Ο βασιλιάς και ο νομάρχης καθιστούσαν δήμαρχο τον υποψήφιο του κυβερνώντος κόμματος. Δεν υπήρχε άμεση εκλογή, αλλά διορισμός κατά την υπόδειξη του κυβερνώντος κόμματος.

Πλήρες χάος. Αν το αποτέλεσμα προβλέπονταν ευνοϊκό, τότε η εκλογή γινόταν, αλλιώς αναβάλλονταν. Αν πάλι γινόταν η εκλογή και το αποτέλεσμα δε συμβάδιζε με τις προβλέψεις, δεν υπήρχε περίπτωση να κυρωθεί το αποτέλεσμα. Πλήρης διαφθορά στη διοίκηση, στους δημοτικούς άρχοντες και στο εκλογικό σώμα. Όλοι επιθυμούσαν την εκλογική επιβολή, δικαίως ή αδικώς, με κάθε θυσία.

β) Η λειτουργία των δήμων

Μια σαφή εικόνα της λειτουργίας των δήμων εκείνη την περίοδο φαίνεται από τον τρόπο που γίνονταν τότε η διαχείριση του δημοτικού χρήματος.

Ο δήμαρχος μέχρι το 1856 δεν είχε ευθύνη για τις παράνομες πληρωμές που έκανε, με βάση την υπ' αριθμόν 71 της 16ης Αυγούστου 1849 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών, που στηρίζονταν σε σύμφωνη γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Υπεύθυνος ήταν ο εισπράκτορας.

Με μεταγενέστερη όμως απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, υπεύθυνοι ήταν μαζί ο δήμαρχος και ο δημοτικός εισπράκτορας για διαχειριστικές πράξεις που τελούσαν έπειτα από συμφωνία. Η απόφαση αυτή έγινε δεκτή με την υπ'

αριθμόν 46 της 31 Μαΐου 1856 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών, που όριζε ότι, αν ο δήμαρχος εκδώσει παράνομο ένταλμα και ο εισπράκτορας το εξοφλήσει, τότε ευθύνονται και οι δύο.

Η ανεξέλεγκτη διαχείριση του δημοτικού χρήματος είχε δυστυχώς και τις ανάλογες συνέπειες. Η δημιουργία χρεών είχε καταστήσει αφόρητη την οικονομική κατάσταση των δήμων και σαν να μην έφτανε αυτό, οι δημοτικοί άρχοντες απαξιούσαν να λογοδοτήσουν για οποιαδήποτε διαχειριστική πράξη τους.

Η υπ' αριθμόν 115 του έτους 1849 εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών έδινε μια καθαρή εικόνα της κατάστασης των δήμων την περίοδο εκείνη. Τα «αγαθοεργά» και λοιπά κοινωφελή καταστήματα, οι αγορές, οι δρόμοι και τα γεφύρια των δήμων βρίσκονταν σε άθλια κατάσταση. Οι ιδιοκτησίες των κατοίκων και τα κτήματα ήταν αφύλακτα. Οι πρωτογενείς ανάγκες των δήμων έμεναν ανεκπλήρωτες. Το χειρότερο όμως ήταν, ότι οι δήμοι ήταν χρεωμένοι με υπέρογκα ποσά, που αδυνατούσαν φυσικά να ξεπληρώσουν.

Κάθε έννοια ευνομίας και περισυλλογής, που απαιτούσαν οι συνθήκες του νέου κράτους, είχε καταλυθεί. Οι δήμοι ήταν έρμαιο της κακοδιοίκησης του κράτους, αλλά και της αλόγιστης σπατάλης των αρχόντων τους. Οι περισσότεροι απ' αυτούς έβλεπαν το δήμο σαν μέσο ικανοποίησης των κομματικών φιλοδοξιών τους και δεν δίσταζαν να σπαταλούν την περιουσία του για δικό τους όφελος.

Δ' ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ

1863-1912

✓ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1864

✓ ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ
ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

✓ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1911

✓ ΝΟΜΟΣ ΔΝΖ'/1912

Δ΄ ΜΕΡΟΣ

Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1863-1912

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Περίοδος Συντάγματος 1864

Η Ναυπλιακή Επανάσταση, που έλαβε χώρα στις 10 και 11 Οκτωβρίου 1862, έθεσε τέρμα στη δυναστεία του Όθωνα και στο πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας. Με την κατάργηση της βασιλείας του Όθωνος συστήθηκε προσωρινή κυβέρνηση, που αποτελούνταν από τους Δημήτριο Βούλγαρη ως Πρόεδρο, Κωνσταντίνο Κανάρη και Βενιζέλο Ρούφο.

Η προσωρινή κυβέρνηση αποφάσισε τη σύγκληση Εθνικής Συνέλευσης για τις 10 Δεκεμβρίου 1862. Η Συνέλευση με το ΚΕ΄ Ψήφισμα αναγόρευσε συνταγματικό βασιλέα των Ελλήνων, με το όνομα «Γεώργιος Α΄», τον πρίγκηπα της Δανίας Χριστιανό Γουλιέλμο Φερδινάνδο Αδόλφο Γεώργιο, δευτερότοκο γιο του πρίγκηπα Χριστιανού της Δανίας. Η ανάρρηση στο θρόνο του Γεωργίου Α΄ επισφραγίστηκε με τριμερή συνθήκη, που υπέγραψαν στο Λονδίνο την 1η Ιουλίου 1863 η Γαλλία, Αγγλία και Ρωσία. Ο νέος Βασιλιάς έφτασε στην Ελλάδα στις 18 Οκτωβρίου 1863.

1) Το Σύνταγμα του 1864

Οι επί του συντάγματος συζητήσεις της Εθνικής Συνέλευσης άρχισαν στις 29 Ιουλίου και τελείωσαν στις 17 Οκτωβρίου 1864. Για τη δημιουργία σχεδίου συντάγματος είχε συγκροτηθεί από τη Συνέλευση 17μελής επιτροπή. Ύστερα από παρέμβαση του Βασιλιά, η Συνέλευση επίσπευσε τις εργασίες της και στις 17

Οκτωβρίου ψήφισε το νέο Σύνταγμα στο σύνολό του, ενώ στις 21 Οκτωβρίου το υπέβαλλε στο Βασιλιά για να το υπογράψει. Ο Γεώργιος Α' επιφυλάχτηκε να αποφανθεί αμέσως, αλλά τελικά στις 31 Οκτωβρίου δήλωσε στη Συνέλευση ότι το αποδέχεται, ενώ συγχρόνως έκανε και μερικές υποδείξεις. Οι υποδείξεις αυτές όμως δεν έγιναν δεκτές από τη Συνέλευση και έτσι στις 16 Νοεμβρίου 1864 ο Γεώργιος Α' προσήλθε στη Συνέλευση και έδωσε το όρκο του στο νέο Σύνταγμα. Το Σύνταγμα υπογράφηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο και το Βασιλιά την επόμενη μέρα και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (αρ. 48).

Το Σύνταγμα του 1864 περιλάμβανε 110 άρθρα και ήταν το πρώτο σύνταγμα του νεώτερου ελληνικού κράτους, το οποίο αναγνώριζε το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περιλάμβανε εγγυήσεις καλύτερης λειτουργίας κατά τη διαδικασία εκλογής των δημοτικών αρχών.

2) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος του 1864

Το Σύνταγμα του 1864 μεταρρύθμιζε μόνο το εκλογικό δημοτικό σύστημα. κάτι το οποίο ήταν αρκετό για να χαρακτηριστεί το νέο Σύνταγμα πιο δημοκρατικό.

Το άρθρο 105 του Συντάγματος ήταν το μοναδικό που αναφερόταν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και μεταρρύθμιζε τις εκλογικές διατάξεις του νόμου του 1833. Συγκεκριμένα όριζε : «Η εκλογή των δημοτικών αρχών θέλει γίνεσθαι δι' αμέσου καθολικής και μυστικής δια σφαιριδίων ψηφοφορίας». Βάσει της συνταγματικής αυτής διάταξης εκδόθηκε ο Νόμος ηΓ' της 19ης Νοεμβρίου 1864 «περί δημαιορειών», που ρύθμιζε το θέμα της άμεσης εκλογής των δημοτικών αρχών με καθολική ψηφοφορία.

Το κυριαρχικό δικαίωμα λοιπόν της εκλογής των δημοτικών αρχών δίνονταν στους δημότες, που συμπλήρωναν το 21ο έτος της ηλικίας τους και είχαν κινητή ή ακίνητη περιουσία ή ασκούσαν οποιοδήποτε επάγγελμα. Ο νόμος όριζε επίσης

τετραετή θητεία του δημάρχου, των παρέδρων και των δημοτικών συμβούλων. Έτσι έπαυε ο διορισμός του δημάρχου από το Βασιλιά ή από το Νομόρχη, καθώς και κάθε άλλη κρατική παρέμβαση.

Το άρθρο 103 του Νόμου ΧΜΗ' του 1877 όριζε ότι, «οι οριστικοί κατάλογοι των εχόντων το δικαίωμα του ψηφοφορείν εις τας βουλευτικές εκλογάς ισχύουσι και κατά την εκλογήν των δημοτικών αρχών». Μετά τις μεταρρυθμίσεις αυτές, το σύστημα εκλογής των δημοτικών αρχών ήταν καθ' ολοκληρίαν δημοκρατικό.

Εκεί όπου πραγματικά υπερείχε η ελληνική νομοθεσία από εκείνη των λοιπών ευρωπαϊκών κρατών, ήταν η καθολικότητα της ψηφοφορίας, την οποία δεν είχε εισαγάγει ακόμη η Ευρώπη στις εκλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το εκλογικό αυτό σύστημα ήταν πραγματικά το άριστο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Μεταρρυθμίσεις του Χαρίλαου Τρικούπη

Κατά την πρώτη μικρής διάρκειας πρωθυπουργία του, το 1875, ο Χαρίλαος Τρικούπης κατέθεσε στη Βουλή τρία σχέδια νόμου για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το «περί κοινοτήτων», το «περί τροποποιήσεως του περί Δήμων νόμου» και το «περί Νομαρχιακής Επιτροπής».

Με το σχέδιο Νόμου «περί κοινοτήτων» η κοινότητα αποκτούσε ιδιόμορφη νομική προσωπικότητα εντός του νομικού προσώπου του δήμου. Σύμφωνα με το σχέδιο, κοινότητα μπορούσε να αποτελέσει κάθε χωριό υπο ορισμένες προϋποθέσεις. Η διοίκηση της κοινότητας ανήκε σε έναν πάρεδρο και τρεις αιρετούς κοινοτικούς συμβούλους. Ο πάρεδρος και το κοινοτικό συμβούλιο είχαν τα ίδια καθήκοντα και δικαιώματα με αυτά του δημάρχου και του δημοτικού συμβουλίου.

Με το σχέδιο Νόμου «περί τροποποιήσεως του περί Δήμων νόμου» γινόταν ορισμένες μεταβολές στο καθεστώς έγκρισης των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου από το Νομάρχη.

Έτσι, λοιπόν, στους δήμους α' τάξεως και στις πρωτεύουσες νομών απαιτείτο προηγούμενη έγκριση του Νομάρχη, όταν οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου αφορούσαν τον προϋπολογισμό, τις έκτακτες δαπάνες, τη συνομολόγηση δανείων και την καταβολή τοκοχρεωλυσίων.

Επίσης το σχέδιο προέβλεπε ίδρυση σε κάθε δήμο ειδικής ταμιακής υπηρεσίας υπο ειδικό ταμία που είχε δικαιοδοσία σε όλους τους δήμους της επαρχίας.

Με το τρίτο σχέδιο «περί Νομαρχιακής Επιτροπής», ο Τρικούπης απέβλεπε στο στρατηγικό ρόλο που μπορούσε ενδεχομένως να διαδραματίσει η παρεμβολή ενός Ο.Τ.Α. μεταξύ κεντρικής διοίκησης και πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης.

Το νομοσχέδιο προέβλεπε την ίδρυση νομαρχιακών επιτροπών, που θα εκλέγονταν κάθε τετραετία. Οι αρμοδιότητες των νομαρχιακών επιτροπών ήταν αφ' ενός δημοσιονομικού χαρακτήρα και αφ' ετέρου δικαστικού.

Από τα σχέδια αυτά κανένα δεν ευτύχησε να γίνει νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Περίοδος Συντάγματος 1911

Η διπλή αναθεωρητική Βουλή, που προέκυψε από τις εκλογές της 28ης Νοεμβρίου 1910, άρχισε το αναθεωρητικό της έργο στις 8 Ιανουαρίου 1911. Η Βουλή περάτωσε την αναθεώρηση του Συντάγματος στις 20 Μαΐου 1911 και το νέο κείμενο δημοσιεύτηκε την 1η Ιουνίου 1911.

Το νέο Σύνταγμα περιλάμβανε μόνο ένα άρθρο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, το 105, που έλεγε συγκεκριμένα : «Η εκλογή των δημοτικών αρχών γίνεται δια καθολικής ψηφοφορίας». Το Σύνταγμα δηλαδή λειτούργησε σαν απλός εκλογικός νόμος. Ήταν δυνατόν λοιπόν να εκλεγούν εμμέσως δημοτικά όργανα μόνο πρόσωπα, που είχαν ήδη εκλεγεί από τους δημότες με καθολική ψηφοφορία και ήταν μέλη δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

Ο Γ. Παπαχατζής, αναφερόμενος στη διάταξη του άρθρου 105, λέει : «Κατά ταύτα, εθεσπίσθη εφεξής μετ' επηυξημένης τυπικής δυνάμεως η δια καθολικής απλώς ψηφοφορίας εκλογή των δημοτικών αρχών. Το άμεσον της εκλογής, η μυστικότητα και το σφαιρίδιον πδύναντο εις το εξής να καταργηθώσιν υπο του κοινού νομοθέτου».²⁷

1) Θεσμοθέτηση Κοινότητας

Ο Χαρίλαος Τρικούπης κατέθεσε το 1875 στη Βουλή σχέδιο νόμου «περί κοινοτήτων», σύμφωνα με το οποίο επιτρέπονταν η λειτουργία κοινότητας εντός των πλαισίων του δήμου υπο ιδιόμορφο καθεστώς. Με το Νόμο ΑΡΠ' της 18ης Απριλίου 1884 «περί κοινοτήτων των Νομών Λαρίσης και Άρτης και των επαρχιών Καλαμπάκας και Ξηροχωρίου» θεσπίστηκαν ειδικές διατάξεις διοίκησης των κοινοτήτων των περιοχών αυτών.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου ΑΡΠ', κοινότητες που δεν μπορούσαν να απαρτίσουν μόνες τους δήμο, αποτελούσαν ίδιο νομικό πρόσωπο. Όργανο διοίκησης της κοινότητας ήταν πενταμελές κοινοτικό συμβούλιο, που εκλέγονταν έπειτα από μυστική ψηφοφορία των κατοίκων της κοινότητας. Η θητεία του συμβουλίου ήταν τετραετής.

27) Γ. Παπαχατζή Σύστημα του εν Ελλάδι ισχύοντος Διοικητικού Δικαίου, 1952

Το Νοέμβριο του 1908 η κυβέρνηση Θεοτόκη υπέβαλε στη Βουλή σχέδιο νόμου «περί κοινοτήτων». Το σχέδιο αυτό βελτίωνε τον κοινοτικό θεσμό και επέκτεινε το νόμο του 1884 σε όλη τη χώρα. Ακολούθησε η επανάσταση στο Γουδί και οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις.

Στις 14 Νοεμβρίου 1910 ο Ελευθέριος Βενιζέλος στον προγραμματικό του λόγο βεβαίωνε την επιδίωξη του να εξυγιάνει τη διοίκηση μέσω της ανάπτυξης του κοινοτικού θεσμού, που αποτελεί τη βάση της αληθινής αυτοδιοίκησης.

Ο Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συνεδρίαση ΟΗ' της Β' Αναθεωρητικής Βουλής στις 2 Μαΐου 1911 κατέθεσε σχέδιο νόμου «περί μεταρρυθμίσεως των νόμων περί συστάσεως και διοικήσεως των δήμων ως και του νόμου περί δημαιορειών».

Το σχέδιο αυτό δεν ικανοποίησε και η επιτροπή της Βουλής, που συστήθηκε για να επεξεργαστεί το νομοσχέδιο, κατάρτισε κατά τη συνεδρίαση της 4ης Νοεμβρίου 1911 δικό της σχέδιο νόμου με τη σχετική αιτιολογική έκθεση. Το νομοσχέδιο της επιτροπής κυρώθηκε από το Βασιλιά και έγινε ο Νόμος ΔΝΖ' «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων», ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 14η Φεβρουαρίου 1912 (αρ. φύλλου 58, τεύχος Α').

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Ο Νόμος ΔΝΖ' «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» (Περιεχόμενο του Νόμου)

Ο Νόμος ΔΝΖ' «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 14η Φεβρουαρίου 1912 και άρχισε να ισχύει από το 1914. Βασικό επίτευγμα του θεωρείται η διάκριση των πρωτοβάθμιων αυτοδιοικούμενων οργανισμών, από άποψη οργάνωσης και λειτουργίας, σε

αστικούς και αγροτικούς, από τους οποίους οι πρώτοι αποτέλεσαν τους δήμους και οι δεύτεροι τις κοινότητες.

1) Ορισμοί δήμων και κοινοτήτων

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου, δήμοι ήταν οι πρωτεύουσες των Νομών και οι πόλεις που είχαν πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Με βάση το άρθρο 2, κοινότητα αποτελούσε κάθε συνοικισμός που είχε περισσότερους από 300 κατοίκους και σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης. Επίσης κοινότητα αποτελούσε κάθε συνοικισμός με λιγότερους από 300 κατοίκους, ύστερα από επιθυμία του μισού αριθμού των εκλογέων κατοίκων του συνοικισμού.

Συνοικισμός που δεν είχε σχολείο ήταν κοινότητα, ανεξάρτητα του αριθμού των κατοίκων του, αν κατά την έναρξη της ισχύος του Νόμου ήταν έδρα δήμου ή απέδισε ετήσια πρόσοδο άνω των 2.000 δραχμών και το ζητούσαν οι μισοί τουλάχιστον εκλογείς του.

Σύμφωνα με το άρθρο 7, σε κάθε κοινότητα δινόταν το όνομα του συνοικισμού που την αποτελούσε, ενώ σε περίπτωση που μια κοινότητα απαρτιζόταν από πολλούς συνοικισμούς, τότε δίνονταν το όνομα του πολυπληθέστερου συνοικισμού.

2) Διοίκηση των κοινοτήτων

Η διοίκηση και εκπροσώπηση της κοινότητας ανήκε στο κοινοτικό συμβούλιο, που εκλέγονταν με άμεση ψηφοφορία. Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Νόμου, τα κοινοτικά συμβούλια ήταν πενταμελή στις κοινότητες που είχαν μέχρι 1.000 κατοίκους, εξαμελή σε όσες είχαν 1.001 – 2.000 κατοίκους, εννεαμελή σε όσες είχαν 2.001 – 4.000 κατοίκους, δωδεκαμελή σε όσες είχαν 4.001 – 6.000 κατοίκους και δεκαπενταμελή στις υπόλοιπες κοινότητες.

3) Αρμοδιότητες Κοινοτικού Συμβουλίου

Το κοινοτικό συμβούλιο ήταν αρμόδιο για κάθε υπόθεση που αφορούσε τα τοπικά συμφέροντα της κοινότητας, εφ' όσον ο Νόμος δεν όριζε αλλιώς. Συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες του κοινοτικού συμβουλίου, όπως αναφέρονται στο άρθρο 35, ήταν :

- Διαχείριση της κοινοτικής περιουσίας.
- Αποδοχή δωρεών ή κληροδοτημάτων
- Συνομολόγηση δανείων.
- Διορισμός των κοινοτικών υπαλλήλων.
- Εκτέλεση των κοινοτικών έργων.
- Διορισμός πληρεξούσιου δικηγόρου για την εκπροσώπηση της κοινότητας στα δικαστήρια.

4) Λειτουργία του Κοινοτικού Συμβουλίου

Η συνεδρίαση του κοινοτικού συμβουλίου γινόταν ύστερα από έγγραφη πρόσκληση του προέδρου προς τους συμβούλους, τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν την καθορισμένη ημερομηνία της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση αναγράφονταν τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, που επρόκειτο να συζητηθούν κατά τη συνεδρίαση (άρθρο 37).

Ο πρόεδρος του κοινοτικού συμβουλίου ήταν υποχρεωμένος να καλέσει το συμβούλιο σε συνεδρίαση, αν το ζητούσαν το 1/2 των μελών του με αίτηση προς αυτόν, στην οποία αναφέρονταν και ο σκοπός της συνεδρίασης. Εάν ο πρόεδρος δεν συγκαλούσε το συμβούλιο μέσα σε 6 μέρες από την υποβολή της αίτησης, τότε το κοινοτικό συμβούλιο εκαλείτο σε συνεδρίαση άνευ του προέδρου. Η αδικαιολόγητη απουσία του προέδρου τιμωρούνταν πειθαρχικώς από το Νομάρχη με πρόστιμο 50-100 δρχ και σε περίπτωση υποτροπής με την ποινή της έκπτωσης από το προεδρικό αξίωμα για ένα χρόνο (άρθρο 39).

Με βάση το άρθρο 42 του Νόμου, το κοινοτικό συμβούλιο συνεδρίαζε δημόσια. Τα πρακτικά καταχωρούνταν με ευθύνη του γραμματέα σε ειδικό βιβλίο και υπογράφονταν από τους μετέχοντες στη συνεδρίαση. Αν κάποιος από τους συμβούλους αρνείτο να υπογράψει, τιμωρείτο πειθαρχικώς από το Νομάρχη με πρόστιμο 50-100 δρχ και σε περίπτωση υποτροπής με την ποινή της έκπτωσης. Αντίγραφο του πρακτικού της συνεδρίασης αποστέλλονταν στο Νομάρχη μέσα σε οκτώ ημέρες, ενώ κάθε δημότης είχε το δικαίωμα να λαμβάνει επικυρωμένα αντίγραφα των πρακτικών της συνεδρίασης.

5) Διοίκηση των Δήμων ²⁸

Τα όργανα διοίκησης των δήμων ήταν ο δήμαρχος, οι πάρεδροι, το δημοτικό συμβούλιο και η δημαρχιακή επιτροπή.

Σε κάθε δήμο εκλέγονταν εκτός του δημάρχου, πάρεδροι και δημοτικοί σύμβουλοι, με την εξής αναλογία : Σε δήμους με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους εκλέγονταν τέσσερις πάρεδροι και τριάντα δημοτικοί σύμβουλοι. Σε δήμους με πληθυσμό πάνω από 30.000 κατοίκους εκλέγονταν τέσσερις πάρεδροι και είκοσι τέσσερις δημοτικοί σύμβουλοι, ενώ στους υπόλοιπους δήμους τρεις πάρεδροι και δέκαοκτώ δημοτικοί σύμβουλοι.

Η θητεία των δημοτικών συμβούλων, του δημάρχου και των παρέδρων ήταν τετραετής. Ο δήμαρχος ήταν η εκτελεστική αρχή του δήμου και υπεύθυνος για την εκπροσώπηση του δήμου. Λάμβανε μέρος στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου χωρίς δικαίωμα ψήφου. Οι πάρεδροι ήταν βοηθοί του δημάρχου και ενεργούσαν σύμφωνα με τις οδηγίες του.

28) Άρθρα 92-96 του Νόμου ΔΝΖ/1912

6) Αρμοδιότητες και λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου

Το δημοτικό συμβούλιο είχε τη γενική εποπτεία της διοίκησης του δήμου και αποφάσιζε για θέματα της αρμοδιότητάς του. Σύμφωνα με το άρθρο 100 του Νόμου, οι αρμοδιότητες του ήταν :

- ♦ Εκποίηση, ανταλλαγή και αγορά κτημάτων του δήμου.
- ♦ Σύναψη δανείων και καθορισμός των όρων της σύναψης.
- ♦ Εκλογή των μελών διοίκησης των «αγαθοεργών» καταστημάτων.
- ♦ Έγκριση του προϋπολογισμού εξόδων κάθε έργου, προμήθειας ή εργοληπτικής συμφωνίας.

Με βάση το άρθρο 102 του Νόμου, το δημοτικό συμβούλιο συνεδρίαζε ύστερα από πρόσκληση του δημάρχου στον πρόεδρο ή έπειτα από απαίτηση του 1/6 των μελών του ή της δημορχιακής επιτροπής.

Το δημοτικό συμβούλιο συνεδρίαζε δημόσια, αλλά η συνεδρίαση μπορούσε να γίνει και κεκλεισμένων των θυρών. Για την ψήφιση του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας του δήμου απαιτούνταν η παρουσία της απόλυτης πλειοψηφίας των μελών του. Πρόταση για μεταβολή του οργανισμού γινόταν μόνο ύστερα από αίτηση του 1/3 των συμβούλων ή της δημορχιακής επιτροπής (άρθρα 103 και 104).

7) Δικαίωμα ψήφου και εκλογικό σύστημα

Σύμφωνα με το άρθρο 148 του Νόμου, οι δημότες που είχαν συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας τους και ήταν γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου ή της κοινότητας, μπορούσαν να ψηφίζουν και να εκλέγονται στις δημοτικές αρχές. Δεν γίνονταν να εκλεγούν δήμαρχοι, πάρεδροι, δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι οι βουλευτές, οι εν ενεργεία στρατιωτικοί και οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι υπάλληλοι φιλανθρωπικών ή άλλων ιδρυμάτων κοινής ωφελείας, καθώς και εκείνοι που χρωστούσαν στο δήμο ποσό μεγαλύτερο των 3.000 δρχ.

Οι εκλογές γίνονταν με ψηφοδέλτια και όχι με σφαιρίδια, όπως παλιά. Οι εκλογείς έριχναν τα ψηφοδέλτια σε κάλπη, η οποία ήταν σφραγισμένη πριν την έναρξη των εκλογών με τις σφραγίδες του προέδρου της εφορευτικής επιτροπής και του δικαστικού αντιπροσώπου (άρθρο 172).

Μετά το τέλος της ψηφοφορίας το όνομα του εκλογέα σημειώνονταν στον εκλογικό κατάλογο. Με τη λήξη της διαδικασίας των εκλογών, άρχιζε η διαλογή των ψηφοδελτίων.

Από τον δικαστικό αντιπρόσωπο ή τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής γινόταν αρίθμηση των ψηφοδελτίων κατά τη σειρά εξαγωγής τους από την κάλπη. Κάθε υποψήφιος μπορούσε αυτοπροσώπως ή δια αντιπροσώπου να παρευρεθεί στη διαλογή των ψηφοδελτίων. Τα άκυρα ψηφοδέλτια τοποθετούνταν σε ειδικό φάκελλο και γινόταν αναφορά στα πρακτικά (άρθρα 175-177).

Σύμφωνα με το άρθρο 181, νικητής θεωρείτο εκείνος ο υποψήφιος που έλαβε τις περισσότερες ψήφους από τους εκλογείς. Σε περίπτωση ισοψηφίας γινόταν κλήρωση από τον ειρηνοδίκη σε δημόσια συνεδρίαση με την παρουσία των ενδιαφερομένων. Σε όσους δήμους ή κοινότητες υπήρχε Πρωτοδικείο, η κλήρωση γινόταν από τον Πρωτοδίκη.

Μετά τη δημοσίευση του αποτελέσματος των εκλογών τα πρακτικά εκτίθονταν στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα για τρεις μέρες, με σκοπό οι εκλογείς να λάβουν γνώση των πρακτικών και να διατυπώσουν τυχόν ενστάσεις είτε γραπτώς, είτε προφορικώς στην εφορευτική επιτροπή του εκλογικού τμήματος (άρθρο 182).

8) Σύνδεσμος Κοινοτήτων ²⁹

Δύο ή περισσότερες κοινότητες, που ανήκαν στον ίδιο νομό, μπορούσαν να συστήσουν σύνδεσμο κοινοτήτων για την αντιμετώπιση των τοπικών υποθέσεων ή την εκτέλεση τοπικών έργων. Ο σύνδεσμος αποτελούσε ίδιο νομικό πρόσωπο.

Τα κοινοτικά συμβούλια των ενωμένων κοινοτήτων όριζαν το καθένα δυο μέλη, που αποτελούσαν στο σύνολό τους το συμβούλιο του συνδέσμου. Το συμβούλιο μετά από ψηφοφορία παρουσία όλων των μελών του εξέλεγε δύο μέλη που μαζί με τον πρόεδρο του συμβουλίου, αποτελούσαν τη διοικούσα επιτροπή. Η θητεία της επιτροπής ήταν διετής.

Οι σύνδεσμοι των κοινοτήτων ιδρύονταν ελεύθερα ή για την εκτέλεση κάποιου έργου. Διαλύονταν είτε με απόφαση των συμπραττουσών κοινοτήτων, είτε αυτοδικαίως με την περάτωση του έργου. Η απόφαση διάλυσης του συνδέσμου λαμβάνονταν σε κοινή συνεδρίαση των κοινοτικών συμβουλίων ύστερα από ψηφοφορία των 3/4 του συνόλου των μελών. Η απόφαση διαβιβάζονταν μέσω του Νομάρχη στο Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο εξέδιδε Βασιλικό Διάταγμα διάλυσης του συνδέσμου, με βάση την παραπάνω απόφαση.

29) Άρθρα 85-91 του Νόμου ΔΝΖ/1912

Ε' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ

ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

✓ **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1927**

✓ **ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ**

Ε΄ ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Περίοδος Συντάγματος 1927

Το Σύνταγμα του 1927 ήρθε να δώσει το πραγματικό νόημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη διάταξη του άρθρου 107, που αποτέλεσε και την προοδευτικότερη ρύθμιση του προβλήματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 107 του Συντάγματος, το κράτος διαιρέθηκε σε Περιφέρειες, εντός των οποίων οι πολίτες διαχειρίζονταν απ' ευθείας τις τοπικές υποθέσεις, όπως όριζε ο νόμος.

Με τη διάταξη αυτή, οι αρμοδιότητες των τοπικών οργανισμών καθορίζονταν από τον κοινό νομοθέτη, ο οποίος ενεργώντας κατά την κρίση του, θα υπήγαγε στους αυτοδιοικούμενους οργανισμούς όλες τις υποθέσεις που είχαν τοπικό χαρακτήρα.

Η κοινότητα αποτελούσε την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι έπρεπε να είναι δύο βαθμών τουλάχιστον, ανεξάρτητα των δήμων και των συνδέσμων κοινοτήτων.

Το δικαίωμα της λήψης των αποφάσεων ανήκε σε αιρετά όργανα που εκλέγονταν με καθολική ψηφοφορία από τους πολίτες. Το κράτος ασκούσε μόνο ανώτατη εποπτεία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και δεν εμποδίζε την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση αυτών.

Αναμφισβήτητα οι διατάξεις περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Συντάγματος του 1927 ήταν οι τελειώτερες από όσες είχαν διατυπωθεί μέχρι τότε σε ελληνικά συνταγματικά κείμενα.

1) Σχόλια και κρίσεις διαφόρων μελετητών για το νέο Σύνταγμα

Ο Αλ. Σβώλος έκρινε ότι, με τις διατάξεις περί αυτοδιοίκησης και αποκέντρωσης, το Σύνταγμα του 1927 ανακηρύσσεται σαν το δυναμικότερο Ελληνικό Σύνταγμα.³⁰

Ο Γ. Παπαχατζής υποστήριξε : «Συνταγματική, με επυξημένην τυπικήν δύναμιν, ρύθμισις της τοπικής αυτοδιοικήσεως έλαβεν εν γενικαίς γραμμαίς χώραν το πρώτο παρ' ημίν μεταγενεσιτέρως εν σχέσει προς τα μνημονευθέντα νομοθετήματα, εν άρθρω 107 του Συντάγματος 1927».³¹

2) Κατάλυση του Συντάγματος του 1927

Μετά την καταστολή του στρατιωτικού κινήματος το 1935, η κυβέρνηση Π. Τσαλδάρη εξέδωσε μια σειρά Συντακτικών Πράξεων, με τις οποίες τροποποιούνταν ουσιώδεις διατάξεις του Συντάγματος του 1927. Τελικά η διαγραφόμενη κατάλυση του Συντάγματος έγινε μετά τις εκλογές της 19ης Μαΐου 1935 στην Ε' Εθνική Συνέλευση. Με την παράγραφο 4 του Ψηφίσματος της 10ης Οκτωβρίου 1935 επανήλθε σε ισχύ το Σύνταγμα του 1911. Άρα το άρθρο 107 περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είχε καταργηθεί.

30) Χρ. Κλειώση, Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Αθήνα 1977, σελ. 565

31) Γ. Παπαχατζή, Σύστημα του εν Ελλάδι ισχύοντος Διοικητικού Δικαίου, 1952, σελ. 211

3) Αναδιατύπωση του άρθρου 107

Ο πρόεδρος της Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας ανέθεσε σε τριμελή επιτροπή τη διατύπωση των διατάξεων περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Συντάγματος. Η επιτροπή υπέβαλλε μετά από παρέλευση δέκα μηνών στην Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας την έκθεσή της. Έπειτα από σχετική μελέτη κατέληξε στη μεταρρύθμιση πολλών διατάξεων του άρθρου 107 του Συντάγματος του 1927.

Σύμφωνα με τις νέες συμπληρωματικές διατάξεις, τα αιρετά όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν μπορούσαν να στερηθούν την άσκηση της εξουσίας τους, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη συμβουλίου αποτελούμενου κατά 2/3 από ισόβιους δικαστές ή εισαγγελείς.

Οι τακτικοί υπάλληλοι των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διορίζονταν με βάση τα προσόντα τους και ήταν μόνιμοι. Απ' αυτή τη διάταξη εξαιρέθηκαν ο γενικός γραμματέας του δήμου και ο ιδιαίτερος γραμματέας του δημάρχου. Ακόμα το κράτος ήταν υποχρεωμένο να δίνει οικονομική βοήθεια στους Οργανισμούς.

Το άρθρο της επιτροπής δεν έγινε συνταγματική διάταξη. Το επαναφερθέν με το ψήφισμα της 19ης Οκτωβρίου 1934 Σύνταγμα του 1911 εξακολούθησε να ισχύει και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι το 1952.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Νομοθεσία Δήμων και Κοινοτήτων

1) Κωδικοποίηση του 1926

Ο Νόμος ΔΝΖ'/1912 υπέστη μέσα σε λίγα χρόνια περισσότερες τροποποιήσεις, απ' όσες σε διάστημα 80 χρόνων είχε υποστεί ο περί Δήμων Νόμος του 1833. Οι συνεχείς τροποποιήσεις του βασικού Νόμου ΔΝΖ' οδήγησαν την Πολιτεία στην κωδικοποίηση των σχετικών διατάξεων, διότι η εφαρμογή τους είχε γίνει προβληματική. Η κωδικοποίηση έγινε με το Νομοθετικό Διάταγμα της 17/18 Σεπτεμβρίου 1926 «περί κωδικοποιήσεως εις ενιαίο κείμενο νόμου της νομοθεσίας περί Δήμων και Κοινοτήτων». Οι νόμοι που περιλήφθηκαν σ' αυτήν την κωδικοποίηση ανέρχονταν σε 52.

2) Κωδικοποίηση του 1936

Το Νομοθετικό Διάταγμα της 17/18 Σεπτεμβρίου 1926 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με άλλους 28 Νόμους και περιλήφθηκε στην κωδικοποίηση του Β.Δ. της 17 Απριλίου 1936. Με τη νομοθεσία αυτή διανύθηκε η περίοδος της δικτατορίας Μεταξά, η περίοδος του πολέμου 1940-41, η περίοδος της κατοχής και η περίοδος από την απελευθέρωση μέχρι το 1954, όταν θεσπίστηκε ο νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας με το Ν.Δ. 2888/1954.

3) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια της κωδικοποίησης του 1936

α) Δημοτικές και Κοινοτικές αρχές

Τα όργανα διοίκησης στους δήμους αποτελούσαν ο Δήμαρχος, οι Πάρεδροι, το Δημοτικό Συμβούλιο και η Δημαρχιακή Επιτροπή.

Ο δήμαρχος ήταν εκπρόσωπος του δήμου και αποτελούσε μαζί με τους πατέδρους την εκτελεστική αρχή του δήμου, δηλαδή την αρχή που ήταν επιφορτισμένη με την εκτέλεση των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου.

Την αρχή της κοινότητας αποτελούσε το κοινοτικό συμβούλιο. Ο πρόεδρος της κοινότητας ήταν η εκτελεστική αρχή της κοινότητας, αλλά δεν συμπεριλαμβάνονταν στις αρχές της κοινότητας.

Οι δήμαρχοι, οι πατέδροι και τα μέλη των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων εκλέγονταν ανα τετραετία με άμεση εκλογή δια ψηφοδελτίων από του δημότες, που είχαν εκλογικό δικαίωμα στις βουλευτικές εκλογές.

Το σύστημα των δημοτικών και κοινοτικών αρχών του 1936 ήταν όμοιο με εκείνο του Νόμου ΔΝΖ'/1912.

ΣΤ' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ

ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΑΙ ΤΗ

ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

✓ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1952

✓ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1968

ΣΤ' ΜΕΡΟΣ

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

Με την κωδικοποιημένη νομοθεσία περί δήμων και κοινοτήτων του 1936 διανύθηκε μια από τις πλέον σημαντικές περιόδους της νεότερης ιστορίας του Ελληνικού Έθνους.

Τα μηνύματα των καιρών μετά τις καταστροφές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν «κοινωνική δικαιοσύνη», «κοινωνική ισότητα» και «κοινωνική αλληλεγγύη».

Τα Συντάγματα των περισσότερων κρατών και οι διάφορες νομοθεσίες άρχισαν να αποκτούν κοινωνικότερη δομή, προσαρμοζόμενα στις επιταγές των καιρών. Στην Ελλάδα το Σύνταγμα του 1952 δεν κατάφερε να αντιμετωπίσει τις διαμορφωθείσες στη χώρα κοινωνικές συνθήκες, γεγονός που στάθηκε ανασταλτικός παράγοντας στην εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της οποίας αποστολή είναι κυρίως η βελτίωση των τοπικών κοινωνικών αναγκών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Περίοδος Συντάγματος 1952

Το Σύνταγμα του 1952 περιλάμβανε μόνο ένα άρθρο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το άρθρο 99 ανέφερε σχετικά : «Η διοικητική οργάνωσις του Κράτους βασίζεται εις την αποκέντρωσιν και την τοπικήν αυτοδιοίκησιν ως νόμος ορίζει. Η εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών γίνεται δια καθολικής ψηφοφορίας».

Το Σύνταγμα του 1952 δεν περιλάμβανε ειδική διάταξη για το περιεχόμενο των τοπικών οργανισμών και ανέθετε στον κοινό νομοθέτη τον καθορισμό του πλαισίου δραστηριοτήτων τους. Ο κοινός νομοθέτης ήταν υποχρεωμένος να θεσπίσει την οργάνωση και λειτουργία των τοπικών οργανισμών, έτσι ώστε όλες οι τοπικές υποθέσεις να αποτελούσαν αρμοδιότητες των οργανισμών αυτών, δηλαδή να τις ασκούσαν με όργανα που θα εκλέγονταν από το λαό κάθε αυτοδιοικούμενης περιφέρειας.

Ο Μιχ. Δένδιας³² θεωρεί ότι, με το παραπάνω άρθρο κατοχυρώνεται επιτακτικά ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως βασικός οργανωτικός θεσμός του κράτους, ενώ ο Μιχ. Στασινόπουλος στο βιβλίο του «*Μαθήματα Διοικητικού Δικαίου*» θεωρεί το άρθρο αυτό του Συντάγματος φτωχότερο του αντίστοιχου άρθρου 107 του Συντάγματος του 1927.

Το Σύνταγμα του 1952 δεν ανέφερε τίποτα για τις αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων και τη διάκριση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η συγκριτική μελέτη του Συντάγματος του 1952 με τα αντίστοιχα τότε ευρωπαϊκά Συντάγματα ήταν απογοητευτική. Όπως παρατηρεί και ο καθηγητής Χρ. Σγουρίτσας, «ως μειονέκτημα του νέου Συντάγματος δέον να χαρακτηρισθί το ότι τούτο έμεινε σχεδόν ξένον προς τα εκ δύο παγκοσμίων πολέμων δημιουργηθείσας νέας πολιτικής και κοινωνικής συνθήκας».³³

1) Ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας του 1954

Θέμα κατάρτισης νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα τέθηκε από την απελευθέρωση του κράτους με το άρθρο 1 του Ν.Δ. 107/1946 «περί διατάξεων τινών αφορωσών εις τους δήμους και τας κοινότητας».

32) Μιχ. Δένδια, Διοικητικό Δίκαιο, 1966, τόμος Β', σελ. 173

33) Χρ. Σγουρίτσα, Συνταγματικό Δίκαιο, 1962, τόμος Α', σελ. 179

Με την υπ' αριθμόν 85099 απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1946 του Υπουργού Εσωτερικών συγκροτήθηκε επιτροπή σύνταξης του νέου κώδικα. Η επιτροπή αυτή όμως δεν κατάφερε να φέρει σε πέρας την αποστολή της και έτσι συγκροτήθηκε άλλη επιτροπή με την υπ' αριθμόν 10162 υπουργική απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1951.

Η επιτροπή αυτή υπέβαλλε το καταρτισθέν σχέδιο στο Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο όμως δεν προώθησε το σχέδιο στη Βουλή, αλλά με απόφαση του συμπλήρωσε την επιτροπή με τρία νέα μέλη. Τελικώς η επιτροπή περάτωσε τις εργασίες της και το σχέδιο κυρώθηκε με το Ν.Δ. 2888/1954 «περί κυρώσεως Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα» και δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. (αρ.139/1-7-1954).

Βασικές επιδιώξεις του νέου Κώδικα ήταν, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Υπουργού Εσωτερικών, α) η εξασφάλιση μεγαλύτερης αυτοτέλειας στους δήμους και τις κοινότητες, β) ο περιορισμός των παρεμβάσεων της κρατικής διοίκησης και γ) η δημιουργία εύρωστων οργανισμών. Παρ' όλα αυτά όμως, ούτε μεγαλύτερη αυτοτέλεια εξασφαλίστηκε, ούτε μειώθηκε ο αριθμός των παρεμβάσεων της κεντρικής διοίκησης. Με το νέο Κώδικα όμως, δήμοι ήταν οι πρωτεύουσες νομών και οι πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων και κοινότητες οι πόλεις με πληθυσμό 500 τουλάχιστον κατοίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Περίοδος Συντάγματος 1968

Το Σύνταγμα του 1968 περιλάμβανε δύο άρθρα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Με βάση το άρθρο 120, το Κράτος διαιρέθηκε σε Περιφέρειες, με βάση πληθυσμιακούς, γεωοικονομικούς και συγκοινωνιακούς παράγοντες.

Το άρθρο 121 αναφερόταν εκτενέστερα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συγκεκριμένα, κατά την παρ. 1, την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνιστούσαν οι δήμοι και οι κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό καθιερώνονταν δύο είδη αυτοδιοίκησης, οι δήμοι και οι κοινότητες, που ανήκαν όμως στον ίδιο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στην παράγραφο 5 το Σύνταγμα προέβλεπε ρητά το σκοπό των τοπικών οργανισμών, δηλαδή την προαγωγή των τοπικών συμφερόντων και την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων της οικείας περιφέρειας.

Επίσης για να εκλεγεί κάποιος δήμαρχος, πρόεδρος κοινότητας, δημοτικός ή κοινοτικός σύμβουλος έπρεπε να είναι Έλληνας πολίτης, να έχει συμπληρωμένο το 20ο έτος της ηλικίας του και να είναι εγγεγραμμένος στον εκλογικό κατάλογο.

Τέλος το κράτος όφειλε να εξασφαλίσει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης τους αναγκαίους πόρους για τη λειτουργία και την εκπλήρωση της αποστολής τους.

1) Νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας

Η εικοσαετία που μεσολάβησε από την εφαρμογή του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα του 1954 και οι ατέλειες που παρουσιάστηκαν, είχαν καταστήσει αναγκαία τη θέσπιση ενός νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα.

Ο συντάκτης του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Ν.Δ. 222/1973) δεν απέδωσε όμως τη βαρύτητα που έπρεπε στην κατάρτιση ενός κώδικα που να ανταποκρίνονταν στις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις της εποχής.

Έτσι κύριο επίτευγμα του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα ήταν :

- ❑ Η κωδικοποίηση των διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας.
- ❑ Η προσθήκη λίγων νέων διατάξεων που αναφέρονταν στη λειτουργία των συμβουλίων, στην περιουσία των δήμων και κοινοτήτων κ.λ.π.

Ζ' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

- ✓ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1975
- ✓ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
- ✓ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»

Ζ' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η μεταπολίτευση της 23ης Ιουλίου 1974 απέφερε το Νόμο 180/1975 «περί επαναφοράς εν ισχύϊ διατάξεων του δια του Νομοθετικού Διατάγματος 2888/1954 κυρωθέντος Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα ως ετροποποιήθησαν, συνεπληρώθησαν και αντικατεστάθησαν μέχρι της 20ης Απριλίου 1967 συμπληρώσεως ενίων διατάξεων αυτού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων».

Με το άρθρο 1 του Νόμου αυτού επανήλθε σε ισχύ ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας του Ν.Δ. 2888/1954, ενώ με άλλες διατάξεις του Νόμου έγιναν ουσιαστικές τροποποιήσεις στη νομοθεσία των δήμων και κοινοτήτων, οι κυριότερες από τις οποίες αποτελέστηκαν από διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα του 1973.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Περίοδος Συντάγματος 1975

Οι διατάξεις του Συντάγματος του 1975 για τη διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι βελτιωμένες σε σχέση με τις συνταγματικές ρυθμίσεις προηγούμενων περιόδων.

Καθιερώνεται η διοικητική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α. χωρίς όμως να καταργείται η κρατική εποπτεία, η οποία δεν πρέπει να παρεμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Θεσπίζονται οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της έκπτωσης των αιρετών οργάνων, ενώ προβλέπεται ίδρυση

αναγκαστικών ή εκούσιων συνδέσμων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών.

Τέλος το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη για την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων, χρηματοδοτώντας τους Ο.Τ.Α. από τον κρατικό προϋπολογισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Νομοθεσία Δήμων και Κοινοτήτων

Η πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση διαρθρώθηκε σε δήμους και κοινότητες και απέκτησε τα γνωρίσματα της πολυδιάσπασης μετά τη μεταρρύθμιση που συντελέστηκε το 1912 με το Νόμο ΔΝΖ'/1912 της κυβέρνησης του Ελ. Βενιζέλου.

Η πολυδιάσπαση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης είχε ως συνέπεια την αδυναμία της να ανταπεξέλθει στις στοιχειώδεις διοικητικές λειτουργίες, πολύ δε περισσότερο να εκπληρώσει την οριζόμενη από το Σύνταγμα αποστολή της, δηλαδή τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Σε συνδυασμό βέβαια με την αναγκαία προσαρμογή της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις κατευθύνσεις του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γίνεται αμέσως αντιληπτό η αδυναμία των Ο.Τ.Α. να εκπληρώσουν την αποστολή τους.

Α) Οι εξελίξεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση τη δεκαετία του 1980

Η προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος της πολυδιάσπασης των Ο.Τ.Α. άρχισε από το 1980 με τη σημαντική αύξηση του πληθυσμιακού ορίου για την αναγνώριση ενός συνοικισμού σε κοινότητα. Σκοπός της πολιτικής αυτής

ήταν να σταματήσει η περαιτέρω διάσπαση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Αυτή η πολιτική άλλαξε το 1984 στο πλαίσιο της αναβάθμισης του ρόλου της αυτοδιοίκησης, της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας και της ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου του θεσμού. Διαμορφώθηκε ένα ευνοϊκό πλαίσιο, ώστε οι πρωτοβουλίες για τη συνένωση των Ο.Τ.Α. να προέρχονται είτε από τους αιρετούς, είτε από τους εκλογείς κατοίκους.

Το νεωτεριστικό στοιχείο αυτής της πολιτικής ήταν η παροχή οικονομικών κινήτρων ως δέλεαρ προς τους νέους Ο.Τ.Α. που προέκυπταν από τη συνένωση. Ακόμα καθιερώθηκε πληθυσμιακό όριο για την αναγνώριση ενός Ο.Τ.Α. σε δήμο στους 2.500 κατοίκους.

Η πολιτική αυτή εφαρμόστηκε με το Νόμο 1416/84 και από την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Νόμου προέκυψαν 17 νέοι δήμοι ως το 1987. Το νέο στοιχείο αυτής της πολιτικής που εισήγαγε ο Νόμος 1416/84 ήταν η παροχή οικονομικών κινήτρων. Αυτά ήταν :

- ♦ Αν ο νέος Ο.Τ.Α. είχε έως 1.000 κατοίκους η επιχορήγηση πολλαπλασιάζεται επί του αριθμού των Ο.Τ.Α. που συνενώνονται.
- ♦ Αν ο νέος Ο.Τ.Α. είχε έως 10.000 κατοίκους τότε η επιχορήγηση διπλασιάζεται.
- ♦ Αν ο νέος Ο.Τ.Α. είχε περισσότερους από 10.000 κατοίκους τότε λαμβάνει επιπλέον επιχορήγηση μόνο για το ποσοστό του πληθυσμού που υπερβαίνει τους 10.000 κατοίκους.
- ♦ Στους νέους Ο.Τ.Α. παρέχονταν με ευνοϊκές ρυθμίσεις άτοκα δάνεια, ενώ οι οφειλές από δάνεια των Ο.Τ.Α. που ενώνονται διαγράφονταν με την προϋπόθεση να είχε ο καθένας πληθυσμό έως 10.000 κατοίκους.

Δύο χρόνια μετά την εφαρμογή του Νόμου 1416/84 θεσπίστηκε ο Νόμος 1622/86 που αποτέλεσε μια ακόμη δραστικότερη παρέμβαση για την επίλυση του προβλήματος της πολυδιάσπασης των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Οι νομοί διαιρέθηκαν σε γεωγραφικές ενότητες, εντός των οποίων οι Ο.Τ.Α. έπρεπε να συνενωθούν. Ο νέος Ο.Τ.Α. που προέκυπτε ήταν απαραίτητα δήμος. Έτσι καταργήθηκε η διάκριση μεταξύ δήμου και κοινότητας. Ο Νόμος 1622/86 εισήγαγε το στοιχείο της μερικής και ιδιότυπης αναγκαστικότητας. Δηλαδή, αν τα 3/5 των Ο.Τ.Α. της γεωγραφικής ενότητας αποφάσιζαν να συνενωθούν και ταυτόχρονα εκπροσωπούσαν περισσότερο από το 50% του πληθυσμού, η συνένωση ήταν υποχρεωτική και για τα υπόλοιπα 2/5 των Ο.Τ.Α.

Ο νομοθέτης ενίσχυσε το πλαίσιο των οικονομικών κινήτρων ορίζοντας χρονική διάρκεια παροχής την τριετία. Επίσης πρόβλεψε την παροχή ειδικών επιχορηγήσεων από το τότε Νομαρχιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, καθώς και την κατανομή έως και του 1/2 των συνολικών εσόδων από το Φ.Α.Π. Το ποσό από το Φ.Α.Π. και ίσο ποσό από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έπρεπε να δοθούν για :

- ❖ Την κάλυψη των αναγκών οργάνωσης και μηχανοργάνωσης.
- ❖ Την προμήθεια τεχνικού εξοπλισμού.
- ❖ Την εκπόνηση μελετών και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης.
- ❖ Την κάλυψη δαπανών για πρόσληψη επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού.
- ❖ Την κάλυψη δαπανών από τη συμμετοχή σε στεγαστικά προγράμματα.

Ως προς τα διοικητικά κίνητρα προβλέφτηκε στη θέση κάθε καταργούμενου Ο.Τ.Α. με περισσότερους από 200 κατοίκους η ίδρυση τοπικού συμβουλίου.

1) Τοπικά Συμβούλια

Στην έδρα καθενός από τους Ο.Τ.Α. που συνενώνονται σε νέο Ο.Τ.Α. με πληθυσμό πάνω από 200 κατοίκους συνιστώνται τοπικά συμβούλια, που φέρουν το όνομα της έδρας του πρώην ΟΤΑ και λειτουργούν στα πλαίσια του νέου Ο.Τ.Α.

Αρμοδιότητες των τοπικών συμβουλίων ήταν :

- Συντήρηση και λειτουργία των δικτύων ύδρευσης και άρδευσης.
- Συντήρηση και λειτουργία παιδικών σταθμών.
- Συντήρηση και λειτουργία νεκροταφείων.
- Εφαρμογή πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών προγραμμάτων.

Οι πόροι των τοπικών συμβουλίων προέρχονταν μόνο από την ετήσια οικονομική ενίσχυση του νέου Ο.Τ.Α. Όργανα του τοπικού συμβουλίου ήταν το διοικητικό συμβούλιο και ο πρόεδρος του. Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ήταν ο πάρεδρος και τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη του συμβουλίου προέκυπταν μετά από εκλογές κάθε τέσσερα χρόνια.

Β) Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Π.Δ. 410/95)

Η κωδικοποίηση της νομοθεσίας των Δήμων και Κοινοτήτων αποτελεί μια ακόμη συμβολή στην ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά τους Οργανισμούς αυτούς, κυρίως μετά τη ψήφιση των Νόμων 2218/94 και 2240/94 για τη διοικητική αναδιοργάνωση της χώρας. Στο νέο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα περιλαμβάνονται τροποποιημένες και συμπληρωμένες οι διατάξεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα που ίσχυε με το Π.Δ. 323/1989.

Με το νέο νομοθετικό πλαίσιο οι Ο.Τ.Α. αποκτούν καινούργιες δυνατότητες για την εξασφάλιση περισσότερων και καλύτερης ποιότητας υπηρεσιών. Αυτό επιτυγχάνεται με την κατοχύρωση της παρέμβασης τους στη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης, με τη θεσμική δυνατότητα χρηματοδότησης κοινωνικών υπηρεσιών καθώς και με τις συμβάσεις «αλληλεγγύης» μεταξύ των

Ο.Τ.Α. για την ενίσχυση της διαδημοτικής και διακοινοτικής συνεργασίας και τον καλύτερο συντονισμό και προγραμματισμό των αναπτυξιακών τους προτεραιοτήτων

1) Βασικές διατάξεις του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα

α) Αρμοδιότητες Δήμων και Κοινοτήτων

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων, των οποίων κύρια μέριμνα αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων της περιοχής τους. Στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκουν κυρίως :

- ✓ Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης.
- ✓ Η καθαριότητα και διαχείριση των απορριμάτων.
- ✓ Η ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων.
- ✓ Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)
- ✓ Η ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, θέατρα.
- ✓ Η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.
- ✓ Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρομίων και η λειτουργία χώρων στάθμευσης οχημάτων.
- ✓ Η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων.
- ✓ Η διαχείριση της δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας.

β) Αρμοδιότητες και λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου

Το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει για κάθε θέμα σχετικό με τις αρμοδιότητες του δήμου. Το δημοτικό συμβούλιο, λοιπόν, παίρνει αποφάσεις :

- ▣ Για τον κανονισμό των εργασιών του, τον κανονισμό των εργασιών της δημορχιακής επιτροπής και για τον οργανισμό της εσωτερικής υπηρεσίας του δήμου.
- ▣ Για τον ετήσιο προϋπολογισμό και απολογισμό του δήμου.
- ▣ Για την επιβολή φόρων, τελών και δικαιωμάτων.
- ▣ Για τη σύναψη δανείων και τους όρους τους.
- ▣ Για την εκποίηση και ανταλλαγή δημοτικών ακινήτων.

Το δημοτικό συμβούλιο συνεδριάζει υποχρεωτικά, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου, μια φορά το μήνα. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου διευθύνει τη συζήτηση, παίρνει κάθε κατάλληλο μέτρο για την τήρηση της τάξης και μπορεί να αποβάλλει από το ακροατήριο κάθε πρόσωπο που διαταράσσει τη συνεδρίαση.

Ο δήμαρχος μετέχει στις συνεδριάσεις του συμβουλίου χωρίς ψήφο. Έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του πάντοτε και με προτεραιότητα έναντι των άλλων.

γ) Αρμοδιότητες Δημάρχου - Παύση

Ο δήμαρχος, σύμφωνα με το άρθρο 114 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες :

- Εκπροσωπεί το δήμο στα δικαστήρια και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στο δήμο.
- Εκτελεί τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου.
- Είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών του δήμου και όλου του προσωπικού του δήμου.

- Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο δήμος.

Στους δημάρχους και προέδρους κοινοτήτων επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της έκπτωσης. Ο Περιφερειακός Διευθυντής μπορεί να επιβάλλει στα πρόσωπα αυτά την ποινή της αργίας έως τρεις μήνες, αν έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητάς τους από δόλο ή βαριά αμέλεια.

Επίσης οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα τους : α) αν στερηθούν τη διαχείριση της περιουσίας τους με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, β) αν στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα με τελεσίδικη δικαστική απόφαση και γ) αν καταδικαστούν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για πλαστογραφία, κλοπή, απάτη, μαστροπεία, ναρκωτικά κ.λ.π.

δ) Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων

Δυο ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες μπορούν με απόφαση καθενός από τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια να συστήσουν σύνδεσμο δήμων ή κοινοτήτων για την κοινή εκτέλεση και συντήρηση έργων, την προμήθεια μηχανημάτων και υλικών για την παροχή υπηρεσιών που ανήκουν στις αρμοδιότητές τους, καθώς και για το σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων και μεθόδων για την ανάπτυξη του ευρύτερου χώρου τους.

Ο σύνδεσμος διοικείται από διοικητικό συμβούλιο, εκτελεστική επιτροπή και τον πρόεδρό του. Το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου που έχει περισσότερα από έντεκα μέλη έχει τις αρμοδιότητες του δημοτικού συμβουλίου, ενώ η εκτελεστική επιτροπή έχει τις αρμοδιότητες της δημοτικής επιτροπής.

Πόροι του συνδέσμου είναι : α) οι πρόσοδοι από την περιουσία τους, β) οι ετήσιες εισφορές των δήμων και κοινοτήτων, και γ) τα έσοδα από φόρους και τέλη που επιβάλλονται υπέρ του συνδέσμου.

Ο σύνδεσμος διαλύεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του όταν : α) έχει εκπληρωθεί ο σκοπός του ή β) έχει λήξει το χρονικό διάστημα για το οποίο είχε συσταθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Πρόγραμμα «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» (Νόμος 2539/1997)

Η πολυδιάσπαση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούσε κρίσιμο δομικό πρόβλημα του τοπικού, πολιτικού και διοικητικού συστήματος της χώρας. Η δημογραφική, οικονομική και αναπτυξιακή καχεξία 5.500 περίπου ΟΤΑ δρούσε ανασταλτικά στην παροχή ενός ελάχιστου επιπέδου υπηρεσιών στους πολίτες και στην ικανότητά τους να εκπληρώσουν τη σύγχρονη αποστολή τους, που είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της τοπικής ανάπτυξης.

Η αναγκαιότητα αυτής της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας ήταν λοιπόν αποδεκτή. Ο κατακερματισμός των Ο.Τ.Α. σε πολλές μικρές κοινότητες αναιρούσε ουσιαστικά το ρόλο και τη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι Νόμοι 1416/84 και 1622/86 και στη συνέχεια οι Νόμοι 2218/94 και 2240/94 αποτελούσαν σταθμούς στο δύσκολο εγχείρημα της αναδιάρθρωσης του Κράτους.

Με το Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος, διότι η ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στοχεύει πρωτίστως στην παροχή υπηρεσιών ισοδύναμης αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών.

1) Στόχοι του Προγράμματος

Οι βασικοί στόχοι του Προγράμματος είναι :

1. Εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος. Οι Ο.Τ.Α. πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώσουν την αποστολή τους, που είναι η ικανοποίηση των τοπικών κοινωνικών αναγκών, η δημιουργία και υποστήριξη το βασικού κοινωνικού, διοικητικού και τεχνικού εξοπλισμού, καθώς και η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη στην δική τους εδαφική περιφέρεια.
2. Η ανασυγκρότηση των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ με στόχο την «αναγέννηση των χωριών» και την ανάπτυξη της Ελλάδας. Η διοικητική ανασυγκρότηση θα επιτρέψει στην Πολιτεία να καταστρώσει και να υλοποιήσει άμεσα ένα πρόγραμμα τοπικών δημοσίων επενδύσεων για τη δημιουργία βασικών υποδομών κοινωνικού, διοικητικού και τεχνικού εξοπλισμού, ώστε να καταστεί ικανή η Τοπική Αυτοδιοίκηση να υλοποιήσει σχέδια τοπικής ανάπτυξης και να τα διαχειριστεί με αυτάρκεια.
3. Η ανασυγκρότηση, απαραίτητη προϋπόθεση, για την απόκτηση οικονομικής αυτοδυναμίας και διοικητικής αυτοτέλειας. Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση θα είναι σε θέση να διεκδικήσει αυτοδύναμα την πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις των προγραμμάτων ανάπτυξης από εθνικούς πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που θα συμβάλει στην απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας.

2) Νέο θεσμικό πλαίσιο

α) Διαδικασία των Συνενώσεων

Η νέα πολιτική των συνενώσεων, με βάση τους στόχους του Προγράμματος, ανακαθορίζει ως προς τη βούληση των Ο.Τ.Α. την

προαιρετικότητα και υποχρεωτικότητα. Η διαδικασία των συνενώσεων εξασφαλίζει τα ακόλουθα :

- Ισορροπία ενδοδημοτικής ανάπτυξης.
- Διατήρηση όσων διευκολύνσεων ή προνομίων είχαν ως τώρα οι κάτοικοι των μικρών χωριών.
- Δημιουργία βασικών υποδομών διοικητικού, τεχνικού και κοινωνικού εξοπλισμού.
- Προώθηση ενός θεσμικού πλαισίου που να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα, τον εκσυγχρονισμό και τη δημοκρατική αντιπροσώπευση.

Η έδρα των νέων δήμων καθορίζεται με βάση τα κριτήρια που θέτει το Πρόγραμμα, έτσι ώστε να είναι δυνατή η αντικειμενική αξιολόγηση όλων των οικισμών που έχουν τα εφόδια για να οριστούν ως έδρα. Τέτοια κριτήρια είναι η κεντρικότητα του οικισμού, δηλαδή η δυνατότητα πρόσβασης των κατοίκων των υπόλοιπων οικισμών, η διοικητική υποδομή, η χωροθέτηση των δημοσίων υπηρεσιών και ο πληθυσμός.

Ως προς το όνομα των νέων δήμων, οι προτάσεις των ενδιαφερομένων Ο.Τ.Α. μαζί με τις σχετικές γνωμοδοτήσεις της Διοικούσας Επιτροπής της Τ.Ε.Δ.Κ. και του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας υποβάλλονται στο Συμβούλιο Τοπωνυμίων, το οποίο υποβάλλει τη σχετική πρόταση στον Υπουργό Εσωτερικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε ονομασίες που έχουν ιστορική καταβολή και συμβολίζουν την ενότητα της τοπικής κοινωνίας.

β) Αντιπροσωπευτικό σύστημα του νέου ΟΤΑ

Στόχος του Προγράμματος είναι η επίτευξη της δημοκρατικής αντιπροσώπευσης των πρώην Ο.Τ.Α. στο δημοτικό συμβούλιο και τη διοίκηση του νέου Ο.Τ.Α. Ο τρόπος εκλογής και αντιπροσώπευσης πρέπει να διασφαλίζει την

ενότητα και το ενιαίο του δήμου και ταυτόχρονα να εγγυάται τη συμμετοχή αντιπροσώπων των πρώην Ο.Τ.Α. στη λήψη των αποφάσεων.

Στη θέση των πρώην Ο.Τ.Α. λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια ως όργανα δημοτικής αποκέντρωσης. Η περιφέρεια κάθε Τοπικού Συμβουλίου με πληθυσμό άνω των 300 κατοίκων εκπροσωπείται στο Δημοτικό Συμβούλιο με έναν τουλάχιστον δημοτικό σύμβουλο από το συνδυασμό του επιτυχόντος δημάρχου. Ο μοναδικός δημοτικός σύμβουλος που εκπροσωπεί την περιφέρεια του Τοπικού Συμβουλίου με πληθυσμό άνω των 300 κατοίκων είναι Πρόεδρος του αντίστοιχου Τοπικού Συμβουλίου και ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναθέτει ο δήμαρχος.

Επικεφαλής των Τοπικών Συμβουλίων σε πρώην Ο.Τ.Α. με λιγότερους από 300 κατοίκους είναι ο Δημαρχιακός Πάρεδρος, ο οποίος συμμετέχει με δικαίωμα λόγου σε όλες τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου και με δικαίωμα ψήφου μόνο στη συζήτηση θεμάτων που αφορούν την περιφέρεια του Τοπικού Συμβουλίου του.

γ) Συγκρότηση και λειτουργία των Τοπικών Συμβουλίων

Το Τοπικό Συμβούλιο είναι όργανο δημοτικής αποκέντρωσης του πρώην Ο.Τ.Α. και συγκροτείται υποχρεωτικά. Τοπικά Συμβούλια που συγκροτούνται σε πρώην Ο.Τ.Α. με λιγότερους από 300 κατοίκους είναι τριμελή, ενώ όταν συγκροτούνται σε πρώην Ο.Τ.Α. με περισσότερους από 300 κατοίκους είναι πενταμελή.

Οι αρμοδιότητες του Τοπικού Συμβουλίου είναι οι εξής :

- ♦ Συντήρηση των εσωτερικών δικτύων ύδρευσης.
- ♦ Συντήρηση και λειτουργία δικτύου άρδευσης.
- ♦ Συντήρηση και λειτουργία παιδικών χαρών.
- ♦ Συντήρηση και λειτουργία νεκροταφείων.

- ♦ Συντήρηση δημοτικών οδών και γεφύρων, πλατειών και άλλων κοινόχρηστων χώρων.
- ♦ Εφαρμογή πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών προγραμμάτων.
- ♦ Διαχείριση χορτολιβαδικών και δασικών εκτάσεων.
- ♦ Παροχή υπηρεσιών και προστασία στους ηλικιωμένους κατοίκους της περιοχής τους, στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής του δήμου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η διοικητική ιστορία της Ελλάδας από την ίδρυση του ανεξάρτητου κράτους μέχρι σήμερα χαρακτηρίζεται από μια συγκεντρωτική τάση, η οποία ανέτρεψε τον παραδοσιακό προεπαναστατικό κοινοτισμό και τους προβληματισμούς του νεοελληνικού διαφωτισμού για ένα αποκεντρωμένο δημοκρατικό κράτος.

Σήμερα η αποκέντρωση με αυτοδιοίκηση αποτελεί κοινωνική ανάγκη και βασικό στοιχείο εκσυγχρονισμού και λειτουργικότητας της κρατικής μηχανής. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως θεσμός που από τη φύση του εξελίσσεται συνεχώς θα πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερες δραστηριότητες της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής με επίκεντρο τον άνθρωπο και τη συμμετοχή του στα κοινά για μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Η συνεχώς διευρυνόμενη και ανανεούμενη Αυτοδιοίκηση θα δώσει την ελευθερία, την εξουσία και τα μέσα στον άνθρωπο, τον εργαζόμενο και τον πολίτη να οργανώσουν τη ζωή τους καλύτερα.

Το Πρόγραμμα «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν αποτελεί μια απλή δέσμη μέτρων και οργανωτικών ρυθμίσεων. Φανερώνει τη νέα αντίληψη για το Κράτος, την κοινωνία και τον πολίτη. Η ενίσχυση του επιτελικού, συντονιστικού και ρυθμιστικού ρόλου του Κράτους οδηγεί σε μια άλλου τύπου πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση ικανή να ανταποκριθεί στις σημερινές συνθήκες της ανταγωνιστικότητας και της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❑ Ανδρονόπουλος Β./Μαθιουδάκης Μ., *Νεοελληνική Διοικητική Ιστορία*, 1988
- ❑ Αντωνιάδης Σπ., *Τα Δημοτικά*, τόμος Α', 1842
- ❑ Αργυρόπουλος Περ., *Δημοτική Διοίκηση εν Ελλάδι*, 1843
- ❑ Γεραγός Κ., *Σελίδες από την Διοικητική Ιστορία της Ελλάδος*, Αθήνα 1948
- ❑ Δένδιας Μιχ., *Διοικητικό Δίκαιο*, τόμος Β', 1966
- ❑ Ε.Ε.Τ.Α.Α., *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας Π.Δ. 410/95*, Αθήνα 1995
- ❑ Εκδοτική Αθηνών, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΒ'
- ❑ Θεοδώρου Θ., *Η Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Τόμος Α', Αθήνα 1996
- ❑ Κλειώσης Χρήστος, *Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα)*, Αθήνα 1977
- ❑ Μάμουκας Ανδρέας, *Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος*, 1852
- ❑ Μπεσίλα-Βήκα Ευρυδίκη/Παπαγιάννη Δονάτου, *Σύγχρονες Αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση*, 1996
- ❑ Νόμος «περί συστάσεως των δήμων» του 1833
- ❑ Νόμος ΔΝΖ' «περί δήμων και κοινοτήτων» του 1912
- ❑ Νόμος 1416/1984
- ❑ Νόμος 1622/1986
- ❑ Πανάγου Βασίλειος, *Πρακτικές Εφαρμογές – Φάκελος μαθήματος*
- ❑ Παπαχατζής Γ., *Σύστημα του εν Ελλάδι ισχύοντος Διοικητικού Δικαίου*, 1952
- ❑ Πρόγραμμα «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»
- ❑ Σγουρίτσας Χρ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, 1962
- ❑ Σκιαδάς Γ. Ε., *Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδος 1833-1912*, Αθήνα 1994
- ❑ Στασινόπουλος Μιχ., *Μαθήματα Διοικητικού Δικαίου*, 1957
- ❑ Τρικούπης Σπ., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, 1860
- ❑ Φωτάκος Φ., *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασης*, 1899

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- **Νόμος «περί συστάσεως των δήμων»
του 1833**
- **Νόμος ΔΝΖ' «περί δήμων και κοινοτήτων»
του 1912**

σιεύθηκε στην ἐκδιδομένην στὸ Ναύπλιον Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος (ἀριθμός 3 τῆς 10ης Ἰανουαρίου 1834) στὴν Ἑλληνικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν.

Τὸ κείμενον τοῦ νόμου αὐτοῦ, ποῦ ἀποτελεῖ καὶ τὸ πρῶτον Ἑλληνικόν σύστημα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Νόμος περὶ συστάσεως τῶν Δήμων.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἑφεξῆς :

ΜΕΡΟΣ Α΄

(Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν Δήμων.

Ἄρθρ. 1

Ὅλον τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος θέλει διαιρεθῇ εἰς Δήμους ἐκάστου δὲ Δήμου θέλει προσδιορισθῇ ἡ περιοχὴ.

Ἐκτεταμένα δάση, ἔλη, καὶ ἄλλοι ἀκαλλιέργητοι καὶ ὀλίγους κατοίκους ἔχοντες τύποι θέλουν διαιρεθῇ εἰς ἰδίας περιοχάς.

Ἄρθρ. 2

Τὰ ὄρια τῶν Δήμων καὶ περιοχῶν θέλουν τεθῇ, λαμβανομένης ἐπιμελῶς ὑπ' ὄψιν τῆς φυσικῆς τοποθεσίας, καί, ὅπου εἶναι δυνατόν, κατὰ τὰ ὑπάρχοντα μόνιμα σήματα, δηλαδὴ τὰς ράχεις τῶν βουνῶν, τὰς φύραγγας, τὰ νερὰ καὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὰ ὄρια θέλουν σημειωθῇ δι' ὀρθοτετικῶν λίθων.

Ἄρθρ. 3

Ἐκαστος ὑπήκοος τοῦ Κράτους πρέπει νὰ ᾔηαι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του μέλος Δήμου τινός.

Οἱ κατοικοῦντες τὰς εἰς τὸ ἄρθρ. 1, β' διαλαμβανομένας ἰδίας περιοχάς ὑπάγονται εἰς τὸν πλησιέστερον Δήμον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ διοικητικόν καὶ τὴν αὐτοχθονίαν, ἐξωστού, αὐξανομένου τοῦ ἀριθμοῦ των, ἀπαρτίσωσιν ἴδιον Δήμον.

Ἔρθε. 4

Πάν χωρίον ἔχον τουλάχιστον 300 κατοίκους δύναται νὰ σχηματίσῃ ἴδιον Δῆμον μὲ ἴδιαν Δημοτικὴν Ἐρχήν.

Μικρότερα χωρία, σποράδην κείμενα οἰκίαι, μύλοι καὶ ἄλλαι οἰκοδομαί, πρέπει νὰ ἐνωθοῦν εἰς Δῆμον ἢ μετ' ἀλλήλων, ἢ μὲ πλησίον τι κείμενον μεγαλύτερον χωρίον, ἢ, κατὰ τὴν εἰς τὸ ἄρθρ. 3, β' διαλαμβανομένην περίπτωσιν, νὰ προσηλωθοῦν πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸν πλησιέστερον Δῆμον. Κατὰ τοῦτο δὲ θέλουν ληφθῇ μετ' ἐπιστάσεως ὑπ' ὅσιν αἱ ὑπάρχουσαι σχέσεις καὶ συγκοινωνίαι.

Τὸ αὐτὸ θέλει γενῇ καὶ ὡς πρὸς τὰ μοναστήρια.

Ἔρθε. 5

Ὁ σχηματισμὸς Δήμων ἐχόντων ὀλιγωτέρους τῶν 300 κατοίκων ἐμπορεῖ νὰ γένη κατ' ἐξαιρέσιν τότε μόνον, ὅταν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν σχέσεων πηγάζωσιν ἰδιαίτεροι λόγοι πρὸς τοῦτο, καὶ ὅταν οὐδὲ ὁ διορισμὸς τῆς Δημοτικῆς Ἐρχῆς, οὐδὲ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν δημοτικῶν σκοπῶν παρεμποδίζεται διὰ τοῦ τοιούτου σχηματισμοῦ.

Πρὸ πάντων δὲ θέλουν διδασθαι κατὰ τοῦτο αἱ δυναταὶ εὐκολίαι, ὅταν προέκηται λόγος νὰ συνοικισθῶσιν νέα χωρία δι' ἀποίκων.

Ἔρθε. 6

Ἐνωθέντων πλειοτέρων χωρίων εἰς ἓνα Δῆμον, ἐπιφυλάττεται εἰς ἑκαστον αὐτῶν ἡ ἰδιοκτησία του, ἡ ἀπόλαυσις τῆς περιουσίας, τὴν ὅποian ᾗθελεν ἔχει τυχόν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνώσεως, καὶ ἡ ἰδιαίτερα αὐτῆς διαχείρισις ἢ δὲ περιουσία αὕτη δὲν δύναται νὰ συγχωνευθῇ, εἰμὴ ὅταν τὰ ἐνωθέντα χωρία συγκατατεθῶσιν ὁμοφώνως εἰς τοῦτο, καὶ ὅταν καὶ τὰ μὴ ἔχοντα δικαίωμα εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ταύτην ἀγοράσωσι τὴν εἰς αὐτὴν μετοχὴν, κατὰ τὰ ἐκδοθησόμενα Διατάγματα.

Ἔρθε. 7

Οἱ Δῆμοι διαιροῦνται κατὰ τὴν πληθὺν τῶν κατοίκων εἰς τρεῖς τάξεις :

α' τάξις. Δῆμοι μὲ δέκα τουλάχιστον χιλιάδας κατοίκων

β' —. Δῆμοι μὲ δύο τουλάχιστον χιλιάδας κατοίκων

γ' —. Δῆμοι μὲ ὀλιγωτέρας τῶν δύο χιλιάδων.

Ἔρθε. 8

Ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ διαίρεσις τῶν Δήμων διατάσσεται παρὰ τοῦ Βασιλέως· ἀλλὰ διὰ νὰ γένη εἰς τὸ μέλλον μεταβολὴ τοῦ ἀπαξ προσδιορισμένοι διοργανισμοῦ αὐτῶν, ἀπαιτεῖται προηγουμένως ἡ γνωμοδότησις τοῦ ἀρμοδίου Δημοτικοῦ Συμβουλίου, καθὼς καὶ τοῦ Ἐπαρχιακοῦ καὶ τοῦ Νομαρχιακοῦ

κοινὰς ὑποχρεώσεις καὶ βάρη πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν σκοπῶν,
ὅσον οἱ νόμοι δὲν ἐπιτρέπουσι κατὰ τοῦτο ἐξαίρεσιν.

[Ἄρθρ. 13]

Τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν καὶ ἐκλέγεσθαι εἰς τὰς δημοτικὰς ἐκλογὰς
ἐ γενικῶς μόνον εἰς ἐκείνους τοὺς δημότας, οἵτινες ὑπερέβησαν τὸ εἰ-
νὴν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, ἔχουσι τὴν μόνιμον διαμονὴν τῶν
ἐν Δήμῳ, ζῶντες ἀνεξαρτήτως, καὶ ἔδωκαν τὸν ὄρκον τῆς ὑποταγῆς κατὰ
τὸ 30 Ἰανουαρίου (11 Φεβρουαρίου, 1833) Λιάταγμα.

Εξαιροῦνται δὲ γενικῶς

1. Γυναῖκες,

2. Ὅσοι στεροῦνται τῆς ἐλευθέρως διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των.

3. Οἱ κατηγορούμενοι ἐπ' ἐγκλήματι,

4. Ὅσοι δυνάμει ἀποφάσεως ἐγκληματικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τοὺς
νόμους τοῦ ποινικοῦ κώδικος ἔχασαν ἢ διὰ πάντα ἢ πρὸς καιρὸν τὸ δικαίωμα
ψηφοφορεῖν καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι.

Ἄρθρ. 14

Ἡ δημοτὴς, ἔχων τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν, ὀφείλει νὰ παρενέλ-
ξει εἰς τὰς δημοτικὰς ἐκλογὰς, καὶ νὰ ψηφοφορεῖ κατ' αὐτὰς πᾶς δέ, ἔχων
δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι εἰς Δημοτικὰς Ἀρχὰς ὀφείλει νὰ δέχεται, ἐν ἐλ-
νομίμων παραιτίσειος λόγων, τὴν δι' ἐκλογῆς ἐπιτραπεῖσαν εἰς αὐτὸ
ἐκτὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ν' ἐκπληροῖ αὐτὴν πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως καθ'
ἐκτὴς τὴν διάρκειαν.

ΜΕΡΟΣ Γ'

Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τῶν Δήμων.

[Ἄρθρ. 15]

Ἡ Δημοτὴς ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν
ὑπερηρέσεως.

Νὰ ἐνεργῇ κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους τὴν κατωτέραν ἐντὸς τῆς
ἡς τοῦ Δήμου τοπικὴν καὶ ἀγρονομικὴν Ἀστυνομίαν.

Νὰ διοικῇ ἀνεξαρτήτως τὰς ὑποθέσεις του καὶ νὰ διαχειρίζῃ τὴν
ἐκτὴν περιουσίαν.

Νὰ διαχειρίζῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἀγα-
θῶν καταστημάτων *fondations pieuses*, καθ' ὅσον αὐτὴ εἰς συμμίκτους
δὲν ἀνήκει ἀποκλιστικῶς εἰς ἰδιαιτέραν ὁρθησέαν.

Νὰ ἐκλέγῃ τὰς Δημοτικὰς Ἀρχὰς του ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μελῶν.

Αἱ ὑπὸ στοιχ. α' υποχρεώσεις καὶ ἐξουσίαι ἐνεργοῦνται παρὰ τῶν Δήμων ἐν ὀνόματι καὶ κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνητικῆς Ἀρχῆς τοῦ Κράτους· τὰ δ' ὑπὸ στοιχ. β', γ', δ', δικαιώματα, ἐν ὀνόματι τῶν ἰδίων αὐτοῦ Δημοτικῶν Ἀρχῶν.

[ἄρθρ. 18]

Ὡς τοιαῦται υποχρεώσεις τῶν Δήμων κατὰ τὸ ἄρθρον 17 θεωροῦντι πρὸ πάντων :

α'. Ἡ ἀναγκαία δαπάνη πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοπικῆς καὶ ἀγρονομικῆς Ἀστυνομίας καὶ πρὸς σύστασιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀπαιτουμένων Ἀστυνομικῶν καταστημάτων·

β'. Ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν δημοτικὴν περιουσίαν φόρων καὶ παντὸς ἄλλου δημοσίου βάρους·

γ'. Ἡ μισθοδοσία τῶν διὰ τὴν Δημοτικὴν ὑπηρεσίαν ἀναγκαίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρεσιῶν, ἡ ἀντιμισθία τοῦ Δημάρχου διὰ τὰς ὁποίας ὑποφέρει εἰς τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του ἐκ τῆς παραμελήσεως τῶν ἰδιωτικῶν υποθέσεων του ζημίας καὶ ἐξοδα·

δ'. Ἡ σύστασις καὶ διατήρησις τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων·

ε'. Ἡ οἰκοδόμησις ἢ ἐνοικίσεις καὶ ἡ διατήρησις τῶν ἀναγκαίων δημοτικῶν καταστημάτων·

ς'. Ἡ σύστασις καὶ διατήρησις τῶν δημοτικῶν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, τῶν ἀναγκαίων ὑδραγωγείων καὶ φρεάτων·

ζ'. Ἡ τοποθέτησις καὶ διατήρησις τῶν ὁροθετικῶν σημείων τῶν ἀγορῶν τοῦ Δήμου·

η'. Ἡ σύστασις καὶ διατήρησις τῶν κατὰ τὰς ὁχθας καὶ τὰ νερὰ ὑδραυλικῶν ἔργων, καθόσον ἡ περὶ τούτων φροντίς ἐναπόκειται εἰς τὸν Δήμον·

θ'. Ἡ δαπάνη διὰ τὰς δημοτικὰς ἐκλογάς·

ι'. Ἡ συμπλήρωσις τῶν ἀναγκαίων ἐξόδων δι' ἐκεῖνα τὰ κατὰ τόπον ἀγαθοεργὰ καταστήματα, τῶν ὁποίων ἡ δαπάνη, ἐν ἑλλείψει ἰδίας περιουσίας, ἢ ἐξαντληθέντων βαθμυθῶν τῶν κεφαλαίων των, πίπτει εἰς βάρος τοῦ Δήμου·

ια'. Ὅλαι αἱ συνδρομαί, δσαι πηγάζουσιν ἀπὸ νομίμων μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν σχέσεις.

ὅσον ἢ περὶ αὐτῶν φροντίς ἀπόκειται εἰς τὸν Λήμον, ἔτι δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, καθ' ὅσον δὲν γγινέται ἄλλως πως φροντίς περὶ τούτων.
Ἐκαστος ἔχει ὅμως τὸ ἐλεύθερον ν' ἀντικαταστήσῃ ἄλλον.

Ἄρθρ. 35

Ὅταν ἡ ἐργασία μέλλῃ νὰ γενῇ με ὑποζύγια ἢ φορητὰ ζῶα, οἱ κῶμοι αὐτῶν ὑποχρεοῦνται εἰς τοῦτο κατ' ἀναλογίαν τῶν ζευγῶν καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φορητῶν ζώων. Διὰ τὰς τοιαύτας ὁμως ἐργασίας λαμβάνουν ἡ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμεῖον ἢ δι' ἐράνων ἀποζημιώσεις τινα, τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν προσδιορίζεται κατ' ἐκτίμησιν. Συγχωρεῖται δὲ εἰς τὰς Δημοτικὰς Ἀρχὰς καὶ παύσοι διόλου τὰς τοιαύτας ἐργασίας, ἀναθέτουσαι τὴν φροντίδα τῶν μετακομίσεων ἢ διοικήσεων ἐπὶ δημοπρασίας εἰς τὸν ἀναδεχόμενον αὐτὴν μετὰ τὴν μικροτέραν πληρωμὴν.

Ἄρθρ. 36

Ὅλοι οἱ δημόται ὑπόκεινται εἰς τὰς διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίας· μόνος δὲ Λήμαρχος καὶ οἱ Ἡέρεδροι εἶναι ἐλεύθεροι τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης.

Ἡ διανομὴ γίνεται κατὰ κεφαλὴν, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται καμμία ἀντιμισθίας ἀπαίτησις.

Ἄρθρ. 37

Εἰς τὰς δημοτικὰς ὑποχρεώσεις καταριθμεῖται καὶ ἡ χορήγησις καταλυμάτων εἰς τοὺς διερχομένους ἢ σταθμευομένους στρατιώτας· ἡ διανομὴ δὲ γίνεται κατ' ἀναλογίαν τῶν τοπικῶν φόρων, ἐνῶσαι δὲν προσδιορισθῇ ἄλλον καταλληλότερον μέτρον.

ΜΕΡΟΣ Ε'

Περὶ τῶν Δημοτικῶν Ἀρχῶν.

Ἄρθρ. 38

Οἱ Λῆμοι θέλουν ἐνεργεῖ τὰ εἰς τὸ γ' μέρος τοῦ παρόντος νόμον διαλαμβανόμενα δικαιώματα δι' ἐκλεγομένων Δημοτικῶν Ἀρχῶν.

Αἱ Ἀρχαὶ αὐταὶ ἐκλέγονται, συγκεχωρημένοι ἐπὶ τούτῳ τῶν ἔχοντων δικαίωμα ἐκλογῆς δημοτῶν. Συνελεύσεις δὲ τῆς ὁλομελείας τῶν δημοτῶν πρὸς σύσκεψιν καὶ ἀποφασιν περὶ δημοτικῶν ἢ ἄλλων ὑποθέσεων δὲν ἐπιτρέπονται.

[Ἄρθρ. 39]

Ἡ Δημοτικὴ Ἀρχὴ σύγκεται ὡς ἐφεξῆς.

α. Εἰς μὲν τοὺς Λήμονας α' τάξεως ἀπὸ ἑνα Λήμαρχον, τέσσαρας ἑως

ἐξ Ἡπαρέδρων, καὶ ἀπὸ ἑν Δημοτικὸν Συμβούλιον δεκάσκιόν μελ.
β'. Εἰς τοὺς Δήμους β' τάξεως ἀπὸ τῶν Δήμαρχων, ἀπὸ δύο ἑως
Ἡπαρέδρων, καὶ ἀπὸ ἑν Δημοτικὸν Συμβούλιον δώδεκα μελῶν.
γ'. Εἰς δὲ τοὺς Δήμους γ' τάξεως ἀπὸ ἑνα Δήμαρχον, ἑνα
καὶ ἑν Δημοτικὸν Συμβούλιον ἑξ μελῶν.

Ἐκιοθέντων πλειοτέρων χωρίων εἰς ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν Δήμον, ὃ
εἰς πάτερρος δι' ἑκαστον χωρίον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπηρεσία ἀπαιτεῖ τὰν
διορισμὸν κατὰ τὴν γνώμην τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς τοῦ Νομοῦ.

Κε φ á λ. Α'.

Περὶ τοῦ Δημάρχου.

§ Ἄρθρ. 40

Ὁ Δήμαρχος εἶναι ἡ πρώτη ἐκτελεστικὴ τοῦ Δήμου Ἀρχή, εἰ
καὶ διεκπεραιοῦσα ὅλας τὰς δημοτικὰς ὑποθέσεις. Αὐτὸς ἐνεργεῖ τὰ
τοπικὰ ἀστυνομικὰ καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Δήμου κατὰ τοὺς καθεστώτας
καὶ ἐκτελεῖ ἐν γυναιῷ ὅσα οἱ νόμοι καὶ τὰ διατάγματα ἐπιβάλλουσιν
Δημοτικὰς Ἀρχὰς τῶν Δήμων περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως (εἰς
περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων φόρων καὶ περὶ στρατιωτικῶν ὑπ.
Αὐτὸς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ἀκριβῶς ὅλας τὰς παρὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συν.
ἐντὸς τῆς ἀρμοδιότητός του ἐκδιδομένας νομίμους ἀποφάσεις εἰς αὐτὴν
κεῖται ὅλον τὸ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Δήμου διορισμένον προσωπικόν.
δὲ πρὸ πάντων νὰ ἐλέγξῃ τὰ ἀφορῶντα τὸ ταμεῖον τοῦ δημοτικοῦ
κιοτος, καὶ νὰ ἐξετάζῃ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ περιοδικῶς τὴν πραγματικὴν
τικὴν κατάστασιν τοῦ ταμεῖου, κατὰ τὰς περὶ τούτου ἰδιαιτέρας δι

§ Ἄρθρ. 41

Τὸ δημορικὸν ὄξισμα δίδεται τιμῆς χάριν. Ἐκιομένους ὁ Δήμαρχος
σταθερὸν μισθὸν λαμβάνει, ὡς ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας ἐπιβα.
βάρη τῶν Δήμων εἶναι ἐλαττωρ. μόνον τοῦτο θέλει δοθῇ εἰς αὐτ.
τος προσδιορισμένη τις ποσότης χρημάτων πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κάπ.
διὰ μισθοδοσίαν τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὸ γραφεῖον πρσωπικοῦ καὶ διὰ τὰς
ἀνάγκας τοῦ γραφείου, κατὰ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐργασιῶν καὶ κατὰ τὴν
τῆς δημοτικῆς περιουσίας, χωρὶς νὰ ἦναι ὑπόχρεως νὰ δώσῃ λόγον
διαχειρίσιν τῆς αὐτοῦ ποσότητος.

Ὁσάκις ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας ἀπαιτήσῃ τὸ νὰ ἐξεέλθῃ ὁ εἰς
τῶν ὁρίων τοῦ Δήμου, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν δι' ἰδιαιτέρων
νισμῶν διορισθησομένην ἀντιμισθίαν.

Ἄρθρ. 42

Ὁ Δήμαρχος διορίζει τοὺς ἀναλλώλινους τῶν Δημοτικῶν ἀποφάσεων.

κατ' ἐξουχίην τὸ εἰς τὸ γραφεῖον ἀναγκαῖον προσωπικόν· ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν ἀδειαν αἰ κέρμη μονήμιους διορισμούς.

Ὁ διορισμὸς τῶν Ἀστυνομῶν ἐναπόκειται εἰς τὸν Βασιλέα· γίνεται δὲ κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ Δημάρχου.

[Ἄρθρ. 43]

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ Δημάρχου διαρκεῖ τρία ἔτη. Ἄν δὲ ἐν τῷ μεταξὺ παύσῃ αἱ ἰδιότητες, δυνάμει τῶν ὁποίων ἔργεινεν ἡ ἐκλογή, ἢ ἂν συμβῶσι περιτάσεις τοιαῦται, αἱ ὁποῖαι ἴθελον ἐμποδίσαι τὴν ἐκλογὴν, εἰς μὲν τὴν πρώτην ἐρίπτωσιν ἀπαιτεῖται ἀναγκάτως, εἰς δὲ τὴν δευτέραν δύναται νὰ παύσῃ ὑπηρεσία τοῦ Δημάρχου, καὶ πρὶν παρέλθῃ ὁ αὐτὸν προσδιορισμένος καιρὸς.

[Ἄρθρ. 44]

Ἡ παῦσις τοῦ Δημάρχου ἐνεργεῖται μόνον δι' ἀποφάσεως τοῦ Βασιλέως, ιούσαντος τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἢ δυνάμει δικαστικῆς τοφάσεως.

Ὁ Νομάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παύῃ εἰς κατεπειγούσας περιπτώσεις ιοσωρινῶς τὸν Λήμαρχον· ὀφείλει δὲ νὰ ἀναφέρῃ τοῦτο ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν· τὴν ἀρμοδίαν Γραμματεῖαν τῆς Ἐκικρατείας, ἐκθῆτον τὰς αἰτίας τῆς ιαύτης παύσεως καὶ ἐπισυνάπτων καὶ τὰς περὶ τούτου πράξεις.

Ἡ Γραμματεία ὀφείλει ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ λάβῃ τὴν ἀναφορὰν ὑ Νομάρχου, ἢ νὰ διατάξῃ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ προσωρινῶς πεπαρμένου μάρχου, ἢ νὰ προβάλῃ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Βασιλέα.

Κ ε ρ α λ. Β.

Περὶ τῶν Παρέδρων.

Ἄρθρ. 45

Οἱ Παρέδροι εἶναι βοηθοὶ τοῦ Δημάρχου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν οἷν θέλοναι δὲ ἐνεργεῖ κατὰ τὰς παραγγελίας του.

Ἄρθρ. 46

Τὰ εἰς τὰ 43 καὶ 44 ἄρθρ. περὶ τοῦ Δημάρχου διατεταγμένα ἰσχύουσιν περὶ τῶν Παρέδρων.

Ἄρθρ. 47

Ἄν τότῃ εἰς τὸν Λήμαρχον ἐμπόδιόν τι, ὁ Παρέδρος τοῦ μέρους, ὅπου ἔναι ὁ Λήμαρχος, τὸν διαδέχεται. Ἄν δὲ ἦναι περισσύτεροι Παρέδροι τὸν αὐτὸν Λήμον, ἡ προτίμησις δίδεται κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν παρὰ Βασιλέως σειρὰν.

ἄρθρ. 48

Οἱ Πάρεδροι ὑπηρετοῦν ἀμισθί· τότε δὲ μόνον λαμβάνουν τὴν δι' ἰδιαιτέρων διαταγῶν διορισθεσομένην ἀντιμισθίαν, ὅσας ἐξέλθωσι τῶν ὁρίων τοῦ Δήμου δι' ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας των. Κατὰ δὲ τὴν εἰς τὸ 47 ἄρθρ. ἀναφερομένην περίπτωσιν ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Δημάρχου λαμβάνει τὴν κατὰ τὸ 1 ἄρθρ. ὑπὸ 2 διορισμένην εἰς τὸν Δημάρχον ἀντιμισθίαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας των.

Κεφάλ. I'.

Περὶ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

[ἄρθρ. 49]

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον βλαβεῖ τὸν Δημάρχον ὡς συμβουλευτικὴ καὶ συνεπιτηροῦσα Ἀρχή. Ἐπαρτυρεῖ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ὁλομελείας τοῦ Δήμου εἰς τὰ πᾶσι δίδεται εἰς αὐτὸν πᾶσι δυνατὴ ὠφέλεια καὶ εἰς τὰ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτὸν πᾶσα ζημία.

[ἄρθρ. 50]

Ἡ σύσκεψις καὶ ἀπόφασις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἀπαιτεῖται ὁμοῦς προέχεται λόγος :

1. Περὶ τοῦ κατὰ ψηφοφορίαν ἐτησίον προϋπολογισμοῦ τῶν τακτικῶν ἐξόδων τοῦ Δήμου καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, καὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐνδεχομένης ἐκτάκτου δαπάνης·

2. Περὶ ἐξετάσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν τοῦ Δήμου καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἔτι δὲ καὶ περὶ ἐλέγχου τῆς διοικητικῆς διαχειρίσεως τοῦ Δημάρχου·

3. Περὶ συντάξεως χρονολογικοῦ σχεδίου·

4. Περὶ ἐκποιήσεως, ἐν γυμνάσει, ἢ ἐπιβαρύνσεως κατ' ἄλλον τρόπον τῶν ἀκινήτων κτημάτων ἢ πραγματικῶν δικαιωμάτων τοῦ Δήμου ἢ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων·

5. Περὶ προσκτήσεως καὶ ἐνεργητικῆς ἢ παθητικῆς ἐνοικιάσεως κτημάτων, κινητῶν, ἢ δικαιωμάτων·

6. Περὶ οὐσιώδους μεταρρυθμίσεως τοῦ τρόπου τῆς ἐπικαρπίας, ἢ τῆς οἰκονομίας τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν Δήμον ἢ εἰς τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα κτημάτων·

7. Περὶ νέων οἰκοδομῶν καὶ ἐκτάκτων ἐπισκευῶν·

8. Περὶ δανείων δοθησομένων ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Δήμου ἢ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἢ περὶ δανείων ληφθησομένων εἰς βάρος τοῦ Δήμου·

9. Περὶ συμφωνιῶν καὶ συνεννόσεων, ἀναγομένων εἰς τὴν ἀνάθεσιν τῶν δημοτικῶν ἐργασιῶν·

10. Περὶ προσδιορισμοῦ τῆς εἰς ἀντιμισθίαν τοῦ Δημάρχου ἀναγκαίας ισοδότητος·

11. Περὶ κανονισμοῦ τῆς μισθοδοσίας τῶν εἰς τὰς δημοτικὰς ὑπηρεσίας ὑρισκομένων, καὶ περὶ συστάσεως νέων δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν·

12. Περὶ προτάσεως ὑπαφηγίων διὰ τὴν θέσιν δημοτικοῦ εἰσπράκτορος, οἰκονόμου τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων·

13. Ἐκαστὴν αὐτῶν τῶν θέσεων προβάλλονται τρεῖς ὑπαφίγιοι, ἐκ τῶν ποίων ἐκλέγει ὁ Βασιλεὺς·

14. Περὶ συστάσεως νέων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἢ προσδιορισμοῦ εἰσοδημάτων δι' αὐτά·

15. Περὶ ἀπαλλαγῆς τῶν δημοτικῶν εἰσοδημάτων ἢ δικαιωμάτων ἀπὸ ἰς ὑποθήκας, καὶ τῶν κτημάτων τοῦ δήμου ἢ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων τὰ τὰ ἐπικείμενα βάρη·

16. Περὶ διατάξεως τῆς εἰς πολλοὺς Δήμους ἢ ἀγαθοεργὰ καταστήματα μνῆς περιουσίας·

17. Περὶ ἀποδοχῆς εἰς βάρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας τοῦ εἰς συμπλήρουν τῶν ἐξόδων ἀγαθοεργοῦ τιнос καταστήματος ἐλλείποντος (deficit)·

18. Περὶ συστάσεως νέων δημοτικῶν καταστημάτων·

19. Περὶ ἐνεργείας ἀντιπροσωπικῶν δικαιωμάτων τοῦ Δήμου ἢ περὶ δημοτικῶν μισθοδοτήσεων·

20. Περὶ διαφορᾶς ἀναγομένης εἰς τὰ Δικαστήρια, καὶ περὶ διορισμοῦ κληρῶν ἢ νομοσυμβούλων·

21. Περὶ ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων τοῦ Δήμου·

22. Περὶ συγκαταβάσεως εἰς πληρωμὰς καὶ περὶ χορηγήσεως ἀμοιβῶν ἢ δώρων·

23. Περὶ κανονισμοῦ τῶν δημοτικῶν ἐργασιῶν καὶ περὶ ἀφείσεως τῆς ὑποχρέων καὶ φορηγῶν ζώων ἐργασίας·

24. Περὶ κανονισμοῦ τῶν δημοτικῶν ἐράνων καὶ περὶ εἰσαγωγῆς μέτρων εἰσφορᾶς διαφέροντος τοῦ συνήθους·

25. Περὶ ἐπιθέσεως ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων, καὶ περὶ ἀνανεώσεως ἀφορώσης τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν ἐγκρίσεως.

Ἄρθρ. 51

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον λιμιβάνει μέρος εἰς τὰς Δημοτικὰς ἐκλογὰς εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν, κατὰ τοὺς περαιτέρω εἰς τὸ ἔκτον μέρος ἐκτε-
νομένους ὁρισμούς.

[Ἄρθρ. 52]

Κατὰ πᾶσαν τριετίαν τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου θέλουν ἐκλέγει ἐξ ἐαυτῶν ἓνα Πρόεδρον καὶ ἓνα πρωτοκολλιστὴν.

Τὰ χρῆα τοῦ Προέδρου εἶναι :

Νὰ συγκαλῇ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον εἰς συνεδριάσιν καὶ τὰ διευθῇ αὐτό. Θέλει δὲ συνενοεῖσθαι προφορικῶς μὲ τὸν Δήμαρχον, καὶ, χρείας καλῶσιν, θέλει θεωρεῖ τὰ πρακτικὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τὰ γνωρίζῃ πάντοτε ὅλες τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις καὶ τὰ συμβεβηκότα, ὅσα ἀφορῶσι τὸ συμφέρον τοῦ Δήμου.

[Ἄρθρ. 53]

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον συγκαλεῖται εἰς συνεδριάσιν, ὁσάκις ὁ Πρόεδρος ἀπὸ τοῦ προσκληθῇ εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ Δημάρχου κατὰ τὰς εἰς τὸ ἄρθρον 52 ἀναγεγραμμένας περιπτώσεις, ἢ ὁσάκις τὸ νομίσῃ ἀναγκαῖον πρὸς συζήτησιν σπουδαίας τιμὸς ὑποθέσεως τοῦ Δήμου.

Ἄρθρ. 54

Εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου πρέπει νὰ προσκαλῇται ἐκάστοτε ὁ Δήμαρχος, ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, καὶ, ὁσάκις πρὸκειται λόγος περὶ ὑποθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀφορῶσι τὴν διαχείρισιν τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκκλησιαστικά, παιδαγωγικά ἢ φιλανθρωπικὰ κατὰστάματα χρημάτων, πρέπει νὰ προσκαλῇται ὁ ἐφημέριος τοῦ τόπου, ἐκτὸς μόνον ὅταν ἡ σύσκεψις ἀφορᾷ κατηγορίαν κατὰ τοῦ προσκληθασμένου.

[Ἄρθρ. 55]

Παρευρισκόμενοι εἰς τὰς Συνεδριάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ὅτε Δήμαρχος, οἱ Πρόεδροι καὶ ὁ Ἐφημέριος τοῦ τόπου, ἐκθέτουν τὰ ἀντικείμενα τῆς συσκέψεως, κρίνουν προτάσεις, δίδουν τὰ ἀναγκαῖα διασαφήσεις, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι ψῆφον εἰς τὰς ἀποφάσεις. Τὸ Συμβούλιον κοινοποιεῖ εἰς αὐτοὺς περίληψιν τῶν πραγματικῶν πρὸς γνώσιν τῶν γενομένων ἀποφάσεων. Οὗτοι δὲ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀναφέρουσι τὰς περὶ τῶν ἀποφάσεων παρατηρήσεις, ἢ τὰ κατὰ αὐτῶν παρὰπνὰ των εἰς τὴν προϊσταμένην Ἀρχήν, ἥτις ἐπομένως ἀποφασίζει.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον δύναται, ὁσάκις νομίζει ὅτι αἱ παρὰ τῶν ἐπισημένων διδόμεναι εἰς αὐτὸ πληροφορίες δὲν εἶναι ἀποχρῶσαι, νὰ διορίσῃ ἓνα συνεισηγητὴν, καὶ νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ἀπόφασιν.

Ἄρθρ. 56

Λιὰ τὰ ἑξή κῶρος ἡ ἀπόφασις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοὐλάχιστον τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν του, καὶ ἡ ἀπλύτως πλειοψηφία τῶν παρόντων.

Ἰσχυρηγίας τυχούσης, ἢ ψῆφος τοῦ Προέδρου ἀπομαστίζει.

ἄρθρ. 57

Πᾶσα ἀπόφασις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἀφορῶσα ἀντικείμενον ἐκτὸς τῆς ἀρμοδιότητός του, εἶναι ἄκυρος.

ἄρθρ. 58¹

Τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐκλέγονται δι' ἐνακτίαν. Δὲν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν διαρισμὸν των ἡ ἐπικύρωσις τῆς προπαιτήσεως Ἀρχῆς.

Κατὰ τριετίαν ἐξέρχεται μὲν τὸ ἀρχαιότερον τρίτον, γίνεται δὲ ἡ ἀντικατάστασις διὰ νέων ἐκλογῶν.

Σχηματιοθέντος ὅλου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου διὰ συγχρόνων ἐκλογῆς, προσδιορίζεται διὰ τοῦ κλήρου ἡ σειρά τῆς ἐξελεύσεως.

Δὲν συγχωρεῖται γὰρ ἐξέλθῃ μέλος τι πρὸ τοῦ προσδιορισμένου καιροῦ, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸ ἄρθρον 13 ἀναφερομένων περιπτώσεων.

Συμπεσούσης μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ἡ ἀποβιώσαστος ἐκὸς μέλος, εἰσέρχεται τὸ πλησιέστερον συμπληρωματικὸν μέλος, τὸ ὅποιον χρεωστεῖ τὰ διαμέτη εἰς τὸ Συμβούλιον ὅσον καιρὸν ἤθελε διαμένει εἰσέτι τὸ ἐξελθὼν ἢ τὸ ἀποθανόν μέλος.

ἄρθρ. 59

Ὁ Βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα γὰρ διαλύειν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον. Τούτου δὲ γενομένου, πρέπει νὰ γενῇ νέα ἐκλογὴ ἐντὸς τεσσαρῶν ἑβδομάδων.

ἄρθρ. 60¹

Τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ὑπηρετοῦν ἀμισθί, ἐκτὸς τῆς ἀντιμισθίας, τὴν ὁποίαν λαμβάνουν, ὡςάκις δι' ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας ἐξέλθουν τῆς περιγραφείας τοῦ Δήμου.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ'

Περὶ τῶν Δημογεγενητῶν.

Κε φά λ. Α'

ἄρθρ. 61

Τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐκλέγονται ἀμέσως.

ἄρθρ. 62¹

Ἡ ἐκλογὴ ἐνεργεῖται, συνερχομένων ἐπὶ τούτῳ τῶν ἐχόντων τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας (ἄρθ. 13) δημοτῶν.

Εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην συγκαλοῦνται ἐκ τῶν ρηθέντων δημοτῶν οἱ μᾶλλον φορολογούμενοι ὡς πρὸς τοὺς ἀμέσους φόρους τοῦ δήμου εἰς τὴν

δὲ ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν συνερχομένων εἰς τοὺς δήμους τῆς τρίτης
νὰ ἐξισοῦται μετὰ τὸ ὄγκον μέρος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων· εἰς
τῆς δευτέρας, νὰ αὐξάνῃ ἀνὰ ἑξὶ διὰ πάσαν ἐπέκεινα τῶν δύο χιλιάδων ἐ-
ντάδα κατοίκων· εἰς δὲ τοὺς Δήμους τῆς πρώτης, νὰ προβαίῃ αὐξάνου-
σάν τε εἰς ἑκάστην περαιτέρω ἑκατοντάδα.

Ὁ ὀλίγος ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς συνέλευσεως δὲν πρέπει ποτὲ νὰ
ὀλιγώτερος τῶν 30, ἐνὸς ὧν ὑπάρχουν εἰς τὸν αὐτὸν Δήμον τόσοι δη-
μογόμενοι εἰς ἄριστον φορολογίαν καὶ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοῦ

Ἄρθρ. 63

Πᾶς δημότης, ἔχων τὰς κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 ἰδιότητας, δύναται νὰ ἔλ-
θῃ. Πρέπει ὅμως τοῦλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ
βουλίου νὰ ἐκλέγονται ἐκ τῶν λαμβανόντων μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν.

Ἄρθρ. 64

Ἔχουσι δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν ἐκλογὴν :

1. Ὅσοι δις ἤδη ἔξετέλεσαν δημοτικὴν ὑπηρεσίαν·
2. Ὅσοι ἀποδείξουν, ὅτι ἔχουν νοσηρικὴν ἢ νοθεὴν ἀνικανότητα,
ὅτι συνεπλήρωσιν τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν·
3. Ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεργεῖα στρατιωτικοί, ιεροεἰς καὶ
δύσκαλοι σχολείων.

Ἄρθρ. 65

Ἐκάστη ἐκλογὴ δημοσιεύεται τοῦλάχιστον δέκα πέντε ἡμέρας πρότε-
ρον τοῦ Δημάρχου, καὶ προσδιορίζεται ἐνταυτῷ ἡ διάρκεια τῆς περὶ ἐκλο-
γῆς συγχρόνως δὲ ἐκτίθεται εἰς τὸ Δημαρχεῖον πρὸς γνώσιν τοῦ κο-
ινωβουλίου ὅλου τῶν μελῶν τοῦ Δήμου τῶν ἐχόντων κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς
ἄρθρ. 13 τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἢ τοῦ ἐκλέγεσθαι.

Εἰς τὸν κατάλογον τούτων προηγουμένων αἱ εἰς τοὺς ἀμέσους φόρους ὁ-
ρεόμενοι δημῶται κατὰ τὴν βιβλιογραφίαν τῆς φορολογίας, καὶ, ἐκτιθε-
ντοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων σημειώνονται ἐκεῖνοι, ὅσοι πρόκειται νὰ συγ-
χέσονται τὴν συνέλευσιν.

Ἄρθρ. 66

Πᾶς δημότης, ἔχων δικαίωμα ψήφου, εἵμπορεῖ νὰ παραπονεθῇ, ἂν
τὸν ἐκτεθειμένον κατάλογον παρελείφθῃσαν ἱκανοὶ ἢ κατεχωρήθῃσαν ἀνίκανοι.
Ὁ Δήμαρχος, ἀκούων τὴν γνώμην τριμελοῦς ἐπιτροπῆς διοριζομένης
πρὸς τὸν Δημοτικὸν Σύμβουλον καὶ λαμβανομένης ἐκ τῶν ἰδίων αὐ-
τῶν μελῶν, κρίνει εὐθὺς τὰ παρόντα, καὶ δημοποιεῖ τὴν ἀπόφασίν του εἰς τὴν
παραπονεθέντας ἐντὸς 24 ὡρῶν.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δημάρχου δύνανται νὰ ἐκκαλεσθῶσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸν Νομάρχην.

Γενομένης τῆς ἐκκλήσεως, ὁ Δήμαρχος υποβάλλει ἀνεῦ ἀναβολῆς τὰ πρακτικὰ εἰς τὸν Νομάρχην, ὅστις ἀποφασίζει ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν.

Αἱ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως πηγάζουσαι τροπολογίαι τοῦ καταλόγου τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου δημοτῶν καταχωροῦνται εἰς αὐτὸν ἀνεῦ ἀναβολῆς παρὰ τοῦ Δημάρχου.

Ἄρθρ. 67

Αἱ ἐκλογαὶ διεκθύνονται παρὰ τοῦ Δημάρχου ἢ παρ' ἐνὸς Παρέδρου, καὶ παρὰ μιᾶς διμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἐκλεγομένης διὰ ψήφου ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ὁ γραμματεὺς τῆς Δημαρχίας, ἢ, ὅπου δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος, ὁ διδάσκαλος τοῦ τόπου κρατεῖ τὸ πρωτόκολλον.

Ὁ Ἐπαρχος ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ συμπαραφερῇ εἰς τὰς δημοι-
ρεσίας, ὅσαςκις τὸ κρίνει εὐλογον.

Ἄρθρ. 68

Αἱ μὲν πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως διαιροῦνται, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐκλογῶν, εἰς δύο ἢ καὶ πλείονα τμήματα, δι' ἑκάστην τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἰδιαιτέρη δημοιρεσιακὴ ἐπιτροπὴ, ἔχουσα ἴδιον πρωτοκολλιστήν, καὶ προεδρομένη παρ' ἐνὸς Παρέδρου.

Ἡ γενησομένη διαίρεσις θέλει σημειωθῇ ἀκριβῶς εἰς τὸν ἐκτεθισόμενον κατάλογον τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου δημοτῶν (ἄρθρ. 65).

Ἄρθρ. 69

Περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου συντάσσεται ἀκριβὲς πρωτόκολλον.

Ἡ ἐκλογὴ γίνεται διὰ ψηφοδέλτιων προπαρασκευασμένων ἐπ' αὐτῷ ὑποφύλλῳ καὶ σημειωμένων μὲ ἀξιοῦντας ἀριθμοὺς, τὰ ὅποια, ἀνακατιοθέντα, ιανέμονται εἰς τοὺς συγκροτοῦντας τὴν συνέλευσιν.

Ἐκαστος ἐκλογεὺς καταγράφει, ἢ ὁ ἴδιος ἢ δι' ἄλλον, εἰς τὸ ψηφοδέλτιον οὓς τῶν δημοτῶν κρίνει ἀξίους ἐκλογῆς, σημειόνων τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον, καὶ τὸ ἐπιτόνιον ἢ ἐπάγγελμα αὐτῶν, καὶ παραδίδει αὐτὸ ἰδιοχείρως φραγισμένον ἢ διπλωμένον εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοιρεσιακῆς Ἐπιτροπῆς.

Δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι υπογεγραμμένος τὸ ψηφοδέλτιον.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοιρεσιακῆς Ἐπιτροπῆς φροντίζει νὰ καταχωρισθῇ ἰσῶς εἰς τὸ πρωτόκολλον τὸ ὄνομα τοῦ παραδόσαντος τὸ ψηφοδέλτιον, τὸ ὅιον εἶπται, χωρὶς νὰ τὸ ἀνοίξῃ, παρόντος τοῦ ἐκλογέως, εἰς ἐπίτηδες προε-
μασμένην καὶ ἐσφραγισμένην κάλπην.

ἄρθρ. 70

Εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν δημοτικῶν Συμβούλων ἕκαστος τῶν ψηφοφοροῦντων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ :

α'. Εἰς τοὺς Δήμους α' τάξεως.

1. Ἐὰν μὲν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον πρόκηται νὰ σχηματισθῇ * πρῶτην φορὰν 27 ὑποψηφίους·

2. Ἐὰν δὲ μέλλῃ νὰ ἀνανεωθῇ κατὰ τὸ τριτημόριον (ἄρθρ. 58), ἐννέα

β'. Εἰς τοὺς Δήμους β' τάξεως.

1. Κατὰ τὴν πρῶτην περίπτωσιν, δέκα ὁκτώ·

2'. Κατὰ τὴν δευτέραν ἑξ

γ'. Εἰς τοὺς Δήμους τῆς τρίτης τάξεως.

1. Κατὰ τὴν πρῶτην περίπτωσιν, ἐννέα·

2. Κατὰ τὴν δευτέραν, τρεῖς.

Οἱ ἀμέσως μετὰ τὰ ἐκλεχθέντα μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου λαμβάνει τὰς περισσotέρας ψήφους γίνονται συμπληρωματικὰ μέλη.

*Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι :

1. Εἰς μὲν τοὺς Δήμους πρώτης τάξεως, ἐννέα·

2. Εἰς δὲ τοὺς Δήμους δευτέρας τάξεως, ἑξ·

3. Εἰς δὲ τοὺς Δήμους τρίτης τάξεως, τρεῖς.

[ἄρθρ. 71]

Διὰ τὴν ἔξῃ κῆρος μία πρῶξις ἐκλογῆς, ἀπαιτεῖται νὰ ψηφοφορήσῃ τοῦλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν ἐκλογέων. Ἀν συγχωρεῖται δὲ ἡ δι' ἀντιπροσώπων ψηφοφορία.

*Ἄν διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ τῶν πρὸς ψηφοφορίαν συναλλοθέντων δημοτῶν, ἡ ἐκλογὴ δὲν δύναται νὰ ἐκπεραιωθῇ ἐντὸς τῆς προθεσμίας, προσκαλοῦνται ἰδιαιτέρως οἱ Ἀγρόται, ἄλλοι, χωρὶς νὰ ἦναι ἔμποδισμένοι ἀπὸ ἀσθένειας ἢ ἀπουσίας, δὲν παρευρέθησαν εἰς τὰς ἐκλογὰς. Ἐκ τῆς προσκλήσεως καὶ ἐκ τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐκλογῆς προκύπτοντα ἔσοδι πίπτουν εἰς βίρος τῶν.

ἄρθρ. 72

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογὴν ἀνοίγεται ἡ κάλπη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ψηφοδέλτια ἕκαστον τῶν ὁποίων καταχωρεῖται εἰς τὸ περὶ ἐκλογῆς πρωτόκολλον ὑπὸ τῷ ὁποίῳ φέρει ἀριθμόν, διὰ νὰ πληροφορηθοῦν οἱ ἐκλογεῖς ὅτι αἱ ψῆφοι τῶν ἦσαν τῶντοι καταγεγραμμένοι.

*Ἀποῦ καταχωρηθῶσιν ὅλα τὰ ψηφοδέλτια, ἐξάγεται καὶ δημοσιεύεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς, εἰς δὲ τοὺς ἐκλεχθέντας κοινοποιεῖται ἰδιαιτέρως.

γ. In κατὰ τὸ ἀρθρ. 68 ἔγινεν ἡ ἐκλογὴ κατὰ τμήματα, ἀντιπαρὰβιλλονται πρῶτον τὰ ἀποτελέσματα τῶν τμηματικῶν πρωτοκόλλων, καὶ ἐντέθεν ἐξάγεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς.

γ. Αρθρ. 73

Διὰ τὰ ἔχη κύρος ἡ ἐκλογή, ἀρκεῖ ἡ σχετικὴ πλειοψηφία ἰσοψηφίας δὲ τυχούσης, ἀποφασίζει ὁ λαχρὸς.

γ. Αρθρ. 74

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς μένουσιν τὰ πρωτόκολλα τρεῖς ἡμέρας ἐκτεθειμένα εἰς τὸ Δημαρχεῖον, διὰ τὰ δυνήθωσιν οἱ ἐν ἔχοντες δικαίωμα ψήφου δημόται νὰ λάβωσι γνώσιν τῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ νὰ παρήρῳσι τὰς ἐνδεχομένας ἐναντίον τῆς ἐκλογῆς ἐνστάσεις τῶν εἰς τὸν Ἀρχον, οἱ δὲ ἐκλεχθέντες νὰ ἐκθέσωσι τὰς αἰτίας τῆς παρατιθέσεώς των, ἢ τυχὸν τὴν ζητήσουν.

Κ ε φ α λ. Β'.

Περὶ ἐκλογῆς τῶν Δημάρχων καὶ τῶν Παρέδρων.

γ. Αρθρ. 75

Διὰ πᾶσαν θέσιν Δημάρχων ἐκλέγονται τρεῖς ὑποψήφιοι διὰ πᾶσαν δὲ παρέδρον, εἰς μόνος.

Ἡ ἐκλογὴ τούτων ἀνατίθεται εἰς ἰδιαίτερον Ἀγμαιρεσιακὸν Συμβούλιον.

γ. Αρθρ. 76

Τὸ Ἀγμαιρεσιακὸν τοῦτο Συμβούλιον σύγκαιται :

1 Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, καὶ

2 Ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ τῶν πλέον φορολογουμένων καὶ ἐχόντων κατὰ τὸ αρθ. 13 τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας δημοτῶν.

γ. Αρθρ. 77

Ἐκαστος δημότης, ἔχων τὸ κατὰ τὸ ἀρθρ. 13 χαρακτηριστικὰ, καὶ μὴ ὑρούμενος δι' ὅποιανδήποτε τῶν ἐκεῖ ἐκτεθειμένων αἰτιῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα ἐκλέγεσθαι.

Εἰς τὴν θέσιν Δημάρχων καὶ Παρέδρων δὲν δύναται νὰ ἐκλεχθῶν :

1 Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, καὶ οἱ ἐνεργεῖα στρατιωτικοί

2 Οἱ ιερεῖς, καὶ οἱ δημόσιοι διδάσκαλοι.

γ. Αρθρ. 78

Ἐχουσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποποιηθῶν τὴν ἐκλογὴν ὅλοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐφαρμόζονται τὰ εἰς τὸ ἀρθρὸν 65 ἀρθ. 1 καὶ 2 ἐνδιαλαμβανόμενα.

Ἄρθρ. 79

Τὸ Δημαιορειακὸν Συμβούλιον συνέρχεται κατ' ἐγγράφον πρόσκ τοῦ Ἐπαρχοῦ εἰς ἡμέραν προσδιοριζομένην ὡς παρ' αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 80

Μὲ ἐκλογαὶ διενθύνονται παρὰ Δημαιορειακῆς Ἐπιτροπῆς συγκει ἀπὸ ἑνα Προέδρου καὶ δύο μέλη τοῦ Δημαιορειακοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Ἐπαρχος εἶναι Πρόεδρος τῆς Δημαιορειακῆς Ἐπιτροπῆς· δύν δὲ νὰ παραχωρήσῃ τὴν προεδρίαν εἰς ἓν μέλος τοῦ Δημαιορειακοῦ Συμβου.

Τὰ δύο μέλη τῆς Δημαιορειακῆς Ἐπιτροπῆς ἐκλέγονται παρὰ τοῦ μαιορειακοῦ Συμβουλίου.

Διὰ νὰ ἔχῃ κύρος ἡ ἐκλογὴ αὕτη, ἀρκεῖ ἡ σχετικὴ πλειοψηφία.

Ἄρθρ. 81

Εἰς τὸ διὰ τὰς δημαιορειακὰς διωρισμένον κατὰστημα πρόπει νὰ ἡ ἐκτεθειμένος ὁ κατὰ τὸ ἀρθρον 65 κατάλογος ὄλων τῶν ἐχόντων δικαίω ἐκλογῆς δημοτῶν, διὰ νὰ τὸν λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὰ μέλη τοῦ Δημαιορεια Συμβουλίου.

Ἄρθρ. 82

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δημαιορειακῆς, ἔκαστον τῶν μελῶν τοῦ Δημαιορειακοῦ Συμβουλίου ἀρκίζειται ἐνώπιον τοῦ ἀνέκοντος ἐφημερίου τὸν ἔξ ὅρκον :

«Ὁμνῶ εἰς τὴν Ὑπεράγειαν καὶ Ἀδιαίρετον Τριάδα καὶ εἰς τὸ Ἱερὸν Πάτριον, ὅτι θέλω δῶσαι τὴν ψῆφον μου κατὰ συνείδησιν, καὶ ἔχων π νόθοις μόνον τὰ πρὸς τὸν Βασιλέα μου, πρὸς τὴν Πατρίδα, καὶ πρὸς τὸν Ἕμῳν μου χρέη, ἐλευθερος ἀπὸ πάσαν ξένῃν ἐπιρροῇ, κατ' ἰδίαν μου π υποβῶσιν, καὶ ὅτι δὲν εἰδέχθην, οὔτε θέλω δεχθῆ ποτε ἐπὶ τούτῳ δῶρα ἢ ὑποσχέσεις ἀμέσως ἢ ἐμμέσως».

Ἄρθρ. 83

Μετὰ τὸν ὅρκον τοῦτον γίνεται ἐναρκεῖς τῆς ἐκλογῆς, περὶ τῆς ἡμέρας πρόπει νὰ καταστρωθῇ ἀκριβὲς πρωτόκολλον. Αἱ ψῆφοι δίδονται δι' ἐγγράφου ψηφοδέλτιων, υπογεγραμμένων παρὰ τοῦ ἐκλογέως.

Εἰς δὲ τὴν εἰς τὸ πρωτόκολλον καταχώρησιν παραλείπεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκλογέως, καὶ σημειοῦται ὁ ἀνὴρ ἀριθμὸς, τὸν ὅστιον φέρει τὸ ψηφοδέλτιον

Ἄρθρ. 84

Διὰ νὰ ἔχῃ κύρος ἡ ἐκλογὴ, ἀπαιτεῖται τοῦλάχιστον ἡ παρουσία τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ Δημαιορειακοῦ Συμβουλίου, καὶ ἡ ἀπώλυτας πλειοψηφία

ἄρθρ. 117

Οἱ Ἀῆμοι καὶ αἱ Διοικητικαὶ αὐτῶν Ἀρχαὶ ὑπάρχοντα εἰς τοὺς Ἐπάρχους. Εἰς τούτους ἀπόκειται τὸ νὰ ἐπιτηροῦσιν ἀμέσως τὴν διοίκησιν τοῦ Δημόρχου καὶ τῶν Δημοτικῶν Συμβουλίων, καὶ νὰ διατάττουν κατὰ τοῦτο ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων.

Εἶναι ὁμοῦς ἀπηγορευμένον εἰς αὐτούς, ἐπὶ βαρυνάτῃ εὐθύῃ, νὰ παρεμβαίνουν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων, ἢ νὰ παρεμποδίζωσιν ἄθεμίτως τὴν νόμιμον καὶ ἐλευθέραν κίνησιν τῶν Δημοτικῶν διοικητικῶν Ἀρχῶν.

ἄρθρ. 118

Πᾶσα ἀπόφασις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου θέλει καθυποβάλλεσθαι, ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς, εἰς τὸν Ἐπαρχον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν Νομάρχην· ἀφοῦ δὲ παρέλθουν δέκα πέντε ἡμέραι μετὰ τὴν πρὸς τὸν Ἐπαρχον κοινοποίησιν, ἂν ἐν τῇ διαισθήματι τούτῳ δὲν ἐκδοθῇ διαταγὴ τοῦ Νομάρχου ἢ Ἐπαρχου, ἐμποδίζουσι τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, εἴτε ὡς παρανόμον, εἴτε κατὰ συνέπειαν ἀναφορᾶς τῶν γορηλογημένων, ἢ ἀποφασίς θεωρεῖται ὡς ἔχουσα κῶρος, καὶ ἐνεργεῖται.

ἄρθρ. 119

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου χρήζουσι τῆς ρητῆς ἐγκρίσεως τοῦ Νομάρχου εἰς τὰς ἐφεξῆς περιπτώσεις :

- α'. Εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ·
- β'. Εἰς τὴν ἔγκρισιν ἐκτάκτων δαπανῶν. τὰς ὁποίας δὲν προσεῖδεν ὁ προϋπολογισμὸς, ἐκαιρέτως δὲ ὅταν πρόκηται λόγος νὰ ἀναδεχθῇ ἐκουσίως ὁ Ἀῆμος βύρην, εἰς τὰ ὅποια δὲν εἶναι ὑπόχρεως, οὔτε δυνάμει τοῦ κοινοτικοῦ του σκεποῦ, οὔτε δι' εἰδικὰς νομίμων αἰτίας·
- γ'. Εἰς τὴν ἐκποίησην, πρόσκτησιν, ἢ ἀνταλλαγὴν ἀκινήτων κτημάτων ἢ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας·
- δ'. Εἰς συμφωνίας ἐνοικιάσεων ἐπέκεινα τῶν ἐντὶ ἐτῶν·
- ε'. Εἰς μεταρρυθμίσεις τοῦ τρόπου τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀκινήτων κτημάτων ἢ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας, τούτέστιν, ὅταν πρόκηται λόγος, ἀντὶ τῆς διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δήμου καλλιέργειας, νὰ διορισθῇ ἐνοικίασις ἢ τ' ἀνάπαλιν·

στ'. Εἰς ὅλας τὰς ἐνοικιάσεις δημοτικῶν φόρων·

ζ'. Εἰς τὴν σύνταξιν χρεωλυτικῶν σχεδίων·

η' Ὅταν πρόκηται λόγος νὰ ληφθῶν δανεικῶς νέα κεφάλαια, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δάνειον τοῦτο γενῇ πρὸς ἐξόφλησιν ὑπαρχόντων χρεῶν με' ἴσας ἢ καλλητέρας συμφωνίας, ἢ ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκριθέντων προϋπολογισμῶν, ἢ χρεωλυτικῶν σχεδίων·

θ'. Εἰς τὴν σύνταξιν τῶν σχεδίων περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν Δῆμον δασῶν·

ι. Εἰς τὴν σύνταξιν τῶν γενικῶν περὶ οἰκοδομῶν καὶ περὶ εὐθυγραμμίας σχεδίων·

ια'. "Όταν πρόκειται λόγος περὶ εἰσαγωγῆς δίκης·

ιβ'. "Όταν πρόκειται λόγος περὶ συμβιβασμῶν·

ιγ'. "Όταν πρόκειται νὰ οἰκοδομηθῶσι νέα δημοτικά κτίρια, ἢ νὰ γενῶσι καθολικαὶ ἐπισκευαὶ εἰς τὰ ἤδη ὑπάρχοντα·

ιδ'. "Όταν πρόκειται νὰ δοθοῦν δάνεια εἰς τοὺς Δημάρχους, εἰς τοὺς Παρόδρους, καὶ εἰς τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, εἰς τοὺς ἀνιόντας, κατ' ἐξουσίας, ἐκ πλαγίου ἢ καὶ πρῶτον βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας συγγενεῖς αὐτῶν

ιε'. "Όταν πρόκειται νὰ δεχθῇ ὁ Δῆμος κληροδοσίας ἢ δῶρα ἐνωμένῃ με βίῳ, ἢ νὰ τὰ ἀποποιηθῇ·

ιστ'. Εἰς τὸν κανονισμὸν τῶν διὰ τοὺς ἀμέσους δημοτικούς ἐργάνων συνεισφορῶν ὡς ἐκ μέρους τῶν δημοτῶν, τῶν μὴ ἐχόντων φορολογουμένη περιουσίαν, μὴδὲ μετερχομένων ἐπιτήδευμα ὑποκείμενον εἰς φόρον.

Εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου δὲν ἔχουν κῦρος, εἰμὴ μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Νομάρχου.

"Αρθρ. 120

Ἡ ἔγκρισις τοῦ Βασιλέως ἀπαιτεῖται·

α'. Εἰς τὸν διορισμὸν νέων ἐμμέσων ἢ ἀμέσων δημοτικῶν φόρων·

β'. Εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων, ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ προσθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἴσχυον·

γ'. Εἰς τὸν διορισμὸν ἄλλου μέτρου περὶ τῆς εἰς τοὺς ἀμέσους δημοτικούς ἐργάνους συνεισφορᾶς παρ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει βᾶσιν τοὺς ἀμέσους φόρους

"Αρθρ. 124

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὸν παρόντα Νόμον.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 27 Δεκεμβρ. (8 Ἰανουαρ. 1834) 1833.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΕΡ, Ε-ΓΔΕΚ.

Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας, Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ Πρόεδρος,
Ν. Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ, Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ, Κ. Α. ΣΧΙΝΑΣ, ΣΜΑΛΤΣ.

2. Ο ΝΟΜΟΣ ΔΝΖ'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισίμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἄρθρον 1.

Δῆμοι εἶνε : α') αἱ πρωτεύουσαι τῶν Νομῶν, β') αἱ πόλεις αἱ ἔχουσαι ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων.

Ἄρθρον 2.

Πᾶς νόμιμος συνοικισμὸς ἔχων ὑπὲρ τοὺς 300 κατοίκους καὶ σχολεῖον στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἀποτελεῖ ἰδίαν Κοινότητα.

Ἰδίαν κοινότητα δύναται νὰ ἀποτελέσῃ καὶ πᾶς συνοικισμὸς ὀλιγωτέρων τῶν 300 κατοίκων, ἐὰν ἔχῃ σχολεῖον, ζητήσῃ δὲ τοῦτο τὸ ἥμισυ τῶν ἐκλογέων κατοίκων.

Συνοικισμοὶ στερούμενοι σχολείου στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἀποτελοῦσιν, ἀνεξαρτήτως ἀριθμοῦ κατοίκων, ἰδίαν κοινότητα, ἐὰν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τούτου τυγχάνωσιν ἔδραι δῆμων ἢ κέκτηνται ἰδίαν κοινοτικὴν περιουσίαν ἀποδίδουσαν ἐτησίαν πρόσσodon ἄνω τῶν 2000 δραχμῶν, ἀλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δεόν νὰ ζητήσῃσι τοῦτο τὸ ἥμισυ τῶν ἐκλογέων.

Οἱ συνοικισμοὶ οἱ μὴ ἀποτελοῦντες ἰδίαν κοινότητα ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ δήμου εἰς ὃν κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ νόμου τούτου, ἀνήκουσιν ἢ τῆς ἐγγυτέρας ἰδρυθησομένης κοινότητος, πλὴν ἐὰν δι' αἰτήσεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου τῶν ἐκλογέων ζητήσῃσι τὴν μετ' ἄλλης συνεχόμενης κοινότητος ἔνωσιν. Ἐν τῇ περιπτώσει ὅμως ταύτῃ ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις καὶ τῆς κοινότητος μεθ' ἧς ζητεῖται ἡ ἔνωσις διὰ δηλώσεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ ἡμίσεος τῶν ἐκλογέων αὐτῆς.

Ἄρθρον 3.

Συνοικισμὸς ἔχων τὰ στοιχεῖα ὅπως ἀπαρτίσῃ ἰδίαν κοινότητα, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρου 2, δικαιούται νὰ ἐνωθῇ μετ' ἄλλης κοινότητος, ἐὰν ὑποβῇ περὶ τούτου αἴτησιν ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου τῶν ἐκλογέων αὐτοῦ, συναίνεση δὲ εἰς τοῦτο ὁ μεθ' οὗ αἰτεῖται ἡ ἔνωσις συνοικισμὸς διὰ δηλώσεως ὑπογεγραμμένης ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ ἡμίσεος τῶν ἐκλογέων.

Παρομοία αἰτήσεις ἀπαιτεῖται ἐὰν ἡ ἔνωσις ζητῇται μετὰ δήμου, ἢ συ-

Ἐντός τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς κυρώσεως τῶν ἀπογραφικῶν πινάκων, ὑποχρεοῦται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔκδοσιν Β.Δ. ἀναγνωρίζοντος ὡς δῆμον τὴν ἑνεκα τοῦ πληθυσμοῦ δικαιουμένην εἰς τοῦτο πόλιν.

Ἐντός τῆς αὐτῆς προθεσμίας οἱ νομάρχαι διὰ προκηρύξεων καλοῦσι τοὺς ἑνεκα τοῦ πληθυσμοῦ δικαιουμένους ν' ἀποτελέσωσιν ἰδίᾳ κοινότητας συνοικισμοὺς, ὅπως δι' ἀναφορᾶς ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ 1/2 τῶν ἐκλογέων αὐτῶν δηλώσωσιν ἂν ἀποκρούουσι τοῦτο.

Αἱ αἰτήσεις αὗται ὑποβάλλονται ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς προκηρύξεως, ἣς ἀπράκτου παρελθούσης, προκαλεῖται ἐντὸς μηνὸς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν τὸ ἀναγνωρίζον τὸν συνοικισμόν ὡς ἰδίαν κοινότητα Β. Διάταγμα.

Ὑποβληθείσης αἰτήσεως τηρεῖται ἡ διαδικασία τοῦ ἀρθροῦ 5.

Ἄρθρον 7.

Εἰς πᾶσαν κοινότητα δίδεται τὸ ὄνομα τοῦ ἀπαρτίζοντος αὐτὴν συνοικισμοῦ, ἐὰν δὲ οὗτοι εἴνε πλείονες, δίδεται τὸ ὄνομα τοῦ πολυπληθεστέρου, ὅστις εἴνε καὶ ἔδρα τῆς κοινότητος. Προτιμᾶται δὲ τὸ τυχόν ὑπάρχον ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ συνοικισμοῦ, ἐφόσον τὸ σύγχρονον δὲν ἔχῃ ἱστορικὴν σημασίαν.

Περὶ τοῦ τύπου τῆς σφραγίδος ἀποφασίζει τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον.

Ἄρθρον 8.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον διὰ τῶν 2/3 τοῦ συνόλου τῶν μελῶν αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀποφασίσῃ ἄλλως περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἔδρας τῆς κοινότητος.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐπιτρέπεται ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς εἰς πάντα σύμβουλον προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ νομάρχου. Ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσφυγῆς ὑποβάλλει ὁ νομάρχης μετὰ ἰδίαν ἐρευναν τῶν πραγμάτων, ἔκθεσιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, ἀποφαινόμενον ὀριστικῶς.

Ἄρθρον 9.

Αἱ δημοτικαὶ καὶ κοινοτικαὶ περιφέρειαι καθορίζονται συμφώνως πρὸς τὰ ἤδη ἀναμφισβητήτως κείμενα ὅρια τῶν περιοχῶν πόλεων καὶ χωρίων, λαμβανόμενων ὑπ' ὧν κατὰ τὸ δυνατόν τῆς δημοτικῆς καὶ κοινοτικῆς ἰδιοκτησίας, ὡς καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν κατοίκων, καὶ τῶν ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν τῶν διαφόρων συνοικισμῶν.

Ἄρθρον 10.

Πρὸς ὀριστικὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς διοικητικῆς περιφέρειας ἐκάστης κοινότητος ἡ δῆμον, ὁ Νομάρχης ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν πρώτων κοινοτικῶν ἀρχῶν διαστέλλει πρυτανεὺς τὰς

Αἱ περὶ τούτων ἀποφάσεις τῶν κοινοτικῶν Συμβουλίων χρηρίζουσι πάντοτε ἐγκρίσεως τοῦ Νομάρχου δικαιουμένου ὅπως κυρώσῃ, μεταρρυθμίσῃ ἢ ἀπορρίπτῃ ταύτας.

Αἱ προθεσμίαι τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 21—24 ἄρχονται ἰσχύουσαι ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν.

Ἡ ἐναρξίς τῶν τριετῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν περιόδων ὀρισθῆσεται διὰ Β. Διατάγματος, διατηρουμένων ἐν ἰσχύϊ μέχρι ἐνάρξεως τῶν περιόδων τούτων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἤδη μισθώσεων τῶν ἤδη κοινοτικῶν καὶ τῶν διὰ τοῦ νόμου τούτου εἰς τὴν κυριότητα τῶν κοινοτήτων περιερχομένων ἐθνικῶν βοσκησίων τόπων, τῶν μισθωμάτων τῶν τελευταίων τούτων περιερχομένων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰς οἰκείας κοινότητας.

Αἱ ἐν τῇ δημοσίᾳ ταμείᾳ κατατεθειμέναι μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς δήμους μισθωμάτων τῶν εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν νομὴν τῶν δήμων ἀνηκόντων ἐθνικῶν βοσκησίων τόπων, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου μεταφέρονται εἰς πλυστασίαν τῶν δήμων ἢ Κοινοτήτων, εἰς ὧν τὴν περιφέρειαν ἀνήκουσι τὰ μίσθια, αἱ αὐταὶ δὲ κοινότητες εἰσὶν ἐφεξῆς δικαιούχοι παντὸς ἐκ τοιαύτης αἰτίας καθυστερουμένου κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου μισθώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ διοικήσεως τῶν κοινοτήτων

Ἄρθρον 28.

Ἡ ἐκπροσώπησις καὶ διοίκησις τῆς κοινότητος ἀνήκει εἰς συμβούλιον ἐκλεγόμενον δι' ἀμέσου διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας ὑπὸ τῶν ἔχοντων τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 146 ὀριζόμενα προσόντα δημοτῶν.

Ἄρθρον 29.

Τὰ Κοινοτικά Συμβούλια ἀποτελοῦνται:

Ὑπὸ 5 μελῶν εἰς τὰς κοινότητας τὰς ἐχούσας μέχρι 1000 κατοίκων.

Ἐξ εἰς τὰς ἐχούσας 1001—2000.

Ἐννέα εἰς τὰς ἐχούσας 2001—4000.

Δώδεκα εἰς τὰς ἐχούσας 4001—6000.

Δεκαπέντε εἰς τὰς λοιπὰς.

Ἄρθρον 30.

Τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου προΐσταται ἐν τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐκλεγόμενον κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν λοιπῶν.

Εἰς ὅσας Κοινότητες δὲν παρέχονται εἰς τὸν Πρόεδρον ἔξοδα παρασπείως δύνανται τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπιτρεπόμενα διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου νὰ διατεθῶσιν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ πρὸς πληρωμὴν γραμματέως, ἐφ' ὅσον ὁ διορίζεται τοιοῦτος λειτουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Καθήκοντα τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου

Ἄρθρον 35.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου ὑπάγεται πᾶσα ὑπόθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰ τοπικὰ συμφέροντα τῆς κοινότητος, ἐφ' ὅσον ὁ νόμος δι' ὠρίσεν ἄλλως.

Ἰδίᾳ δὲ ἀποφασίζει α) περὶ τῆς διαχειρίσεως καὶ διοικήσεως τῆς Κοινότητις περιουσίας, β') περὶ ἀποδοχῆς δωρεῶν ἢ κληροδοτημάτων, γ') περὶ συνομολογήσεως δανείων, δ') περὶ παραστάσεως τῆς Κοινότητος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς ἐταγούσης ἢ ἐταγομένης, περὶ διορισμοῦ πληρεξουσιοδικηγόρου, περὶ ἐπαγωγῆς, ἀντεπαγωγῆς, ἢ μὴ δόσεως ὁρκου ἐπιβληθέντος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ε') περὶ διορισμοῦ τῶν Κοινοτικῶν ὑπαλλήλων, στ' περὶ ἐκτελέσεως Κοινοτικῶν ἔργων.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον γνωμοδοτεῖ ὁσάκις ὁρίξῃ τοῦτο νόμος ἢ τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν νόμον ἐκδοθὲν Β. Διάταγμα, ἐπίσης δὲ ὁσάκις ἐπὶ ζητήματος τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος κληθῇ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς διοικήσεως.

Ἄρθρον 36.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον συνέρχεται εἰς συνεδριάσιν ὁσάκις αἱ ὑποθέσει τῆς Κοινότητος ἀπαιτοῦσι τοῦτο.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἀναθέσῃ τὴν μελέτην κοινοτικῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν αὐτοῦ, ἥτις καὶ εἰσάγει τὴν ὑπόθεσιν πρὸς συζήτησιν εἰς τὸ συμβούλιον.

Ἄρθρον 37.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου εἰς συνεδριάσιν γίνεται ὑπὸ τοῦ προέδρου πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν συμβούλων δι' ἐγγράφου εἰδοποιήσεως πιστοποιουμένης ὑπὸ τοῦ ἐπιδόντος κλητῆρος.

Ἐν τῇ προσκλήσει σημειοῦνται τὰ τῆς ἡμερησίας διατάξεως θέματα, ἀποστέλλεται δὲ τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ὁριζομένης διὰ τὴν συνεδριάσιν. Ἐν κατεπειγούσῃ περιστάσει ἢ πρόσκλησις δύναται νὰ γίνῃ καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς συνεδριάσεως.

Ἄρθρον 38.

Μόνον ἐπὶ τῶν ἐν τῇ προσκλήσει ἀναφερομένων συζητητέων θεμάτων

δικαιούται ν' αποφασίσῃ τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον. Πρότασιν, μὴ περιεχόντων ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, δύναται νὰ συζητήσῃ τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον, ἂν τὸ κατεπείγον αὐτῆς γίνῃ δεκτὸν διὰ τῆς ψήφου τῶν $2/2$ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συμβούλων.

Ἄρθρον 39.

Ὁ πρόεδρος τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου ὑποχρεοῦται νὰ καλέσῃ τὸ Συμβούλιον εἰς συνεδρίασιν, ἂν τὸ $1/2$ τῶν μελῶν αὐτοῦ, δι' ἐγγράφου αἰτήσεως εἰς τὸν πρόεδρον, αἰτήσῃ τοῦτο, ὀρίζον ἐν τῇ αἰτήσει καὶ τὸ σκοπὸν τῆς συνεδριάσεως.

Ἐὰν ἐντὸς 6 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως ταύτης δὲν συγκληθῇ ὁ πρόεδρος συνεδρίασιν, τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον συνέρχεται τῇ προσλήσει τῶν ὑποβαλόντων τὴν αἴτησιν, τηρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ ἁρθρου, ἀποφασίζει δὲ καὶ ἄνευ τοῦ προέδρου.

Ἡ ἀδικαιολόγητος παράλειψις τοῦ προέδρου τιμωρεῖται πειθαρχικῶς ὁ τοῦ νομάρχου διὰ προστίμου 50—100 δραχ. ἐν ὑποτροπῇ δὲ καὶ δι' ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ προεδρικοῦ ἀξιώματος, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ κατὰ ν αὐτὴν ἐτησίαν περίοδον.

Ἄρθρον 40.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον ἀποφασίζει παρισταμένων τοῦλάχιστον τῶν 3 τῶν μελῶν αὐτοῦ. Μετὰ τρεῖς συνεχεῖς προσκλήσεις τοῦ προέδρου, βεβαιωμένας κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρου 37, ἀποφασίζει τὸ συμβούλιον παρισταμένου καὶ τοῦ $1/3$ τῶν μελῶν αὐτοῦ μόνον.

Ἄρθρον 41.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου λαμβάνονται κατ' ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν τῶν παρόντων μελῶν.

Ἐν ἰσοψηφίᾳ νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου.

Ἄρθρον 42.

Τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον συνεδριάζει δημοσίᾳ, δύναται ὅμως ν' ἀποσπασθῇ καὶ τὴν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συνεδρίασιν. Ὁ Πρόεδρος δικαιούται ποσάλλη τῆς αἰθούσης πάντα ἀκροατὴν ταράσσοντα τὴν τάξιν.

Τὰ πρακτικὰ καταχωρίζονται, ἐπιμελεῖα τοῦ γραμματέως, ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ ἡμερησίᾳ καὶ μονογραφημένῳ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου, ὑπογράφονται τὸ πάντων τῶν μετασφόντων τῆς συνεδριάσεως μελῶν.

Ἄν τις τῶν συμβούλων ἀρνηθῇ νὰ ὑπογράψῃ, βεβαιοῦται ἡ ἀρνήσις του ὡς πρακτικῇ.

Τὸ πρακτικὸν εἶναι ἔγκυρον ἂν φέρῃ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἀπαιτοῦμι διὰ τὴν συγκρότησιν ἀπαρτίως ἀριθμοῦ συμβούλων.

Οἱ ἀρνηθέντες νὰ ὑπογράψωσι τιμωροῦνται πειθαρχικῶς ὑπὸ τοῦ Νοάρχου διὰ προστίμου 50—100 δρ. ἐν ὑποτροπῇ δὲ καὶ δι' ἐκπτώσεως εὐθυνόμ. εἰς ἀνέριθωσιν πάσης ζημίας προσγενομένης εἰς τὴν κοινότητα διὰ τὴν ἐκ ἀρνήσεώς τινος ἀκυρότητα τοῦ πρακτικοῦ.

Ἀντίγραφον τοῦ πρακτικοῦ τῆς συνεδριάσεως τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου ἀποστέλλεται ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συνεδριάσεως τὸν Νομάρχην ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς.

Πᾶς δημότης δικαιούται νὰ λαμβάνῃ κεκρωμένα ἀντίγραφα τῶν πρακτικῶν.

Ἄρθρον 43.

Αἱ ἀποφάσεις τῶν Κοινοτικῶν Συμβουλίων ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένων ἐξαιρέσεων, καθίστανται ἐκτελεσταὶ 30 ἡμέρας μετὰ τὴν πρὸς τὸν Νομάρχην ἀποστολὴν.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀναγομένην εἰς διακρίσιν τοπικῶν ὑποθέσει ἄσχετον δὲ πρὸς διακρίσιν κοινοτικῆς περιουσίας, αἱ ἀποφάσεις τῶν Κοινοτικῶν Συμβουλίων εἶναι ἀμέσως ἐκτελεσταί, δικαιουμένου τοῦ Νοάρχου ἐντὸς 30 ἡμερῶν νὰ ἀπαγγεῖλῃ τὴν ἀκύρωσιν αὐτῶν ἔνεκα παραβάσεως νόμου.

Προκειμένης διαθέσεως δαπάνης, δύναται τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον ἐν περιπτώσει ἀνωτέρας βίας, βεβαιουμένης ἐν τῇ ἀποφάσει, καὶ ἐὰν ἡ ψηφισθεῖσα δαπάνη δὲν εἴναι ἀνωτέρα τῶν 200 δραχμῶν νὰ προβῇ ἀμέσως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πάσης ἀποφάσεως.

Ἐὰν ἡ δαπάνη ὑπερβαίῃ τὰς 200 δραχ. δύναται ὁ Νομάρχης νὰ ἀποφανθῇ ἀμέσως ἅμα τῇ παραλαβῇ τῆς ἀποφάσεως.

Ἄρθρον 44.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἄκυροι:

1) Ἐὰν ἀναφέρονται εἰς ἀντικείμενα ἐκτὸς τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου.

2) Ἐὰν ἐλήφθησαν κατὰ παράβασιν νόμον ἢ Β.Δ. πρὸς ἐκτέλεσιν νόμου ἐκδοθέντος.

Ἄρθρον 45.

Ἡ ἀκυρότης τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου διὰ παράβασιν νόμον ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ Νοάρχου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς παραλαβῆς αὐτῆς, δι' ἀποφάσεως εἰδικῶς ἡτιολογημένης.

Ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τοιχοκολλήσεως τῆς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται εἰς πάντα ἀντιμέτωπος ὁ ἀποφάσας νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀποφάσεως.

Σύνδεσμος Κοινοτήτων

Άρθρον 85.

Οὗο ἢ πλείονες ὅμοιοι κοινότητες, κείμεναι ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ αὐτοῦ νομοῦ, δύνανται δι' ἀποφάσεις ἰδίᾳ λαμβανομένης παρ' ἐκάστου τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων, νὰ ἀπαρτισωσι συνδεσμον κοινοτήτων πρὸς βεβαιότητα κοινῶν τοπικῶν συμφερόντων ἢ ἐκτέλεσιν κοινῶν τοπικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ὁ σύνδεσμος ἀποτελεῖ ἴδιον νομικὸν πρόσωπον.

Άρθρον 86.

Ἡ ἀπόφασις τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων ἀναφέρει τὸν σκοπὸν τῆς ἐδρύσεως τοῦ συνδέσμου καὶ τοὺς κατ' ἔτος καταβλητέους παρ' ἐκάστης κοινότητος πόρους.

Άρθρον 87.

Ἡ ἀποφάσεις τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων, ἀφ' οὗ καταστῶσιν ἐκτελεσταί, διαβιβάζονται διὰ τῆς νομαρχίας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸ ὁποῖον ὑποχρεωτικῶς προκαλεῖ Β.Διτάγμα περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ συνδέσμου, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω ἀποφάσεων.

Άρθρον 88.

Τὰ κοινοτικά συμβούλια τῶν συμπαρattuσῶν κοινοτήτων ὁρίζουσιν ἑκαστον δύο μέλη αὐτῶν, ἅτινα ἐν τῇ συνάλῳ ἀποτελοῦσι τὸ συμβούλιον τοῦ συνδέσμου, ἐκλέγον ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ τὸν πρόεδρον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 31.

Τὸ συμβούλιον συνερχόμενον ἐν τῇ ἑδρᾳ τῆς πολυπληθεστεράς κοινότητος, ἂν δὲν ὠρίσθῃ ἄλλη κοινότης ὡς ἑδρα τοῦ συνδέσμου, ἐκλέγει διὰ ψηφοδελτίων καὶ δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας τοῦ ὅλου ὁριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ δύο μέλη, ἅτινα μετὰ τοῦ προέδρου τοῦ συνδέσμου ἀποτελοῦσι τὴν τριμελὴ διοικοῦσαν ἐπιτροπὴν.

Ἡ διάρκεια τῆς ἐπιτροπῆς εἶνε διετής. Τὰ μέλη αὐτῆς δύνανται νὰ ἐκλεγῶσιν ἐκ νέου.

Άρθρον 89.

Τὸ συμβούλιον τοῦ συνδέσμου συνέρχεται ὁσάκις αἱ ὑποθέσεις τοῦ συνδέσμου ἀπαιτοῦσι τοῦτο ἢ κληθῇ ὑπὸ τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς, ἀποφασίζει δὲ περὶ τῶν ἐκτελεστέων ἐκάστοτε ἔργων καὶ ἐπιτηρεῖ ἐν γένει τὴν ἐπιτροπὴν.

Ἡ ὅροι τοῦ συνδέσμου εἶνε αἱ ὑπὸ τῶν κοινοτήτων ὁρισθεῖσαι εἰσφοραί, αἵτινες ἀποτελοῦσι δι' αὐτάς ὑποχρεωτικὴν δαπάνην.

Άρθρον 90.

Λύνεται ἡ τριμελὴς ἐπιτροπὴ νὰ λογοδοτήσῃ πρὸς τὸ συμβούλιον ἂν ἐντὸς τοῦ ἔτους, διὰ συντετελεσμένα ἤδη παρ' αὐτῆς ἔργα.

Τὸ συμβούλιον ἀποφαίνεται περὶ ἐγκρίσεως ἢ μὴ δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν.

Ἐπιτρέπεται εἰς πάντα κοινοτικὸν σύμβουλον προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Νομάρχου δι' ἀταξίαν περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν λογαριασμῶν.

Εἴν οἱ λογαριασμοὶ ἐρεθῶσιν ἐν ἀτάξια, ὁ Νομάρχης τιμωρεῖ πενταδικῶς ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς διὰ προστίμου 20—200 δραχ.

Διὰ τὴν ταμιακὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἰσχύουσιν αἱ σχετικαὶ περὶ κοινοτήτων διατάξεις.

Ἄρθρον 91.

Οἱ σύνδεσμοι τῶν κοινοτήτων ἰδρύονται εἴτε ἄνευ προθεσμίας, εἴτε πρὸς πραγματοποίησιν ἐδικῶν ἔργων. Διαλύονται δὲ εἴτε ἐκτελεσθέντος τοῦ ἔργου δι' ὃ συνέστησαν, ὅπότε ἡ διάλυσις ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, εἴτε τῇ ἀποφάσει τῶν συμπρωτατουσῶν κοινοτήτων.

Ἡ ἀπόφασις περὶ διαλύσεως τῶν συνδέσμων λαμβάνεται ἐν ἐπὶ τούτῳ κοινῇ συνεδριάσει τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων, συγκαλουμένων ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ συνδέσμου, προϊσταμένου τῆς συνεδριάσεως, διὰ τῆς ψήφου τῶν $3/4$ τοῦ συνόλου τῶν μελῶν.

Ἡ περὶ διαλύσεως ἀπόφασις ὁρίζει καὶ τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως τῶν τυχόν ἀποθεμάτων.

Ἡ ἀπόφασις διαβιβάζεται διὰ τοῦ Νομάρχου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπερ προκαλεῖ Β.Διύταγμα περὶ διαλύσεως τοῦ συνδέσμου στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν δήμων.

Ἄρθρον 92.

Οἱ δήμοι ἔχουσι τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ δημοσίου αὐτῶν σκοποῦ ἀπορρεουσῶν ἰδίων τοπικῶν υποθέσεων, ἐνεργοῦσι δὲ ταύτην διὰ τοῦ Δημάρχου, τῶν Παρέδρων, τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς δημορχιακῆς ἐπιτροπῆς, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν νόμων.

Ἄρθρον 93.

Ἐκαστος δήμος ἐκλέγει, πλὴν τοῦ Δημάρχου, Δημορχιακοὺς Παρέδρους καὶ Δημοτικούς Συμβούλους, κατὰ τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν.

Οι έχοντες ἄνω τῶν 100.000 κατοίκων, τέσσαρας Παρέδρους καὶ τριάκοντα Συμβούλους.

Οι έχοντες ἄνω τῶν 30.000 κατοίκων, τέσσαρας Παρέδρους καὶ 24 Συμβούλους.

Πάντες οἱ λοιποί, τρεῖς Παρέδρους καὶ 18 Συμβούλους, .

Ἄρθρον 94.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἰς τοὺς δήμους τοὺς ἐκλεγόμενους ἄνω τῶν 18 ἐνεργεῖται κατὰ τμήματα ἐκλέγοντα ἴσων ἀριθμῶν συμβούλων.

Λιὰ Β.Διατάγματος κανονισθῇσονται τὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἁρθρου τούτου.

Περὶ Δημάρχου.

Ἄρθρον 95.

Ὁ δήμαρχος εἶνε ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ τοῦ δήμου, διοικοῦσα τὰς δημοτικὰς ἐποθέσεις κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν νόμων.

Διατάσσει τὴν εἰσπραξίν τῶν δημοτικῶν ἐσόδων καὶ ἐκδίδει τὰ χρηματικὰ ἐντάλματα πρὸς πληρωμὴν τῶν διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ δι' εἰδικῶν ἀποφάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ψηφισθεισῶν πιστώσεων.

Ἐκπροσωπεῖ τὸν δῆμον ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων καὶ πάσης ἀρχῆς.

Ὁ Δήμαρχος λαμβάνει μέρος εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ Δήμου. Συμβουλλὸν ἄνευ δικαιοῦματος ψήφου.

Ἄρθρον 96.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ δημάρχου, παρεχόμενον ἐπὶ τμηρῇ, εἶνε ἄμισθον.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον χορηγεῖ ἔξοδα παραστάσεως ἐτησίως εἰς τὸν δήμαρχον :

α) μέχρι δραχμῶν 2500 εἰς τοὺς δήμους ὧν τὰ πραγματοποιούμενα ἐτησίως ἔσοδα ἀνέρχονται μέχρι 50.000 δραχμῶν.

β) μέχρι δραχμῶν 1000 εἰς τοὺς δήμους ὧν τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται μέχρι 50.000 δραχμῶν.

γ) μέχρι δραχμ. 6000 εἰς τοὺς δήμους ὧν τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται μέχρι 00.000 δραχμῶν.

Εἰς τοὺς δήμους ὧν τὰ πραγματοποιούμενα ἔσοδα ὑπερβαίνουν τὰς 00.000 δραχ. δὲν ἰσχύουσιν οἱ περιορισμοὶ οὗτοι.

Ἄρθρον 97.

Οἱ Παρέδροι εἶνε βοηθοὶ τοῦ Δημάρχου, ἐνεργοῦντες κατὰ τὰς παραγέλλας αὐτοῦ.

Τὸν Δήμαρχον κωλυόμενον ἢ ἀπόντα ἀναπληροῖ εἰς τῶν Παρέδρων,

καθ' ἣν σειράν ἐξελέγησαν οὗτοι, ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ἀπουσίας τοῦ Δημάρχου 15 ἡμερῶν λαμβάνει ἀνάλογον ἀμοιβὴν ἐκ τῆς διὰ τοῦ ἀρθ. ἀριζομένης ὑπὲρ τοῦ Δημάρχου.

Ὁ Δήμαρχος δὲν δύναται ν' ἀπουσιάσῃ περισσότερον τοῦ μηνὸς ἀδείας τοῦ Νομίρχου. Ἡ παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης τιμωρεῖται τοῦ Νομίρχου διὰ προστίμον 20—100 δραχμῶν, τὸ ὅποιον ἐν ὅλῳ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους διπλασιάζεται.

Ἄρθρον 98.

Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δημοτικῶν ἔργων καὶ προμηθειῶν ἐφαρμόζονται διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 80—84 τοῦ νόμου τούτου, ἐφ' ὅσον εἰδικῶς δὲν τινεῖται. Κατ' ἐξαιρέσειν ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Δημάρχου ἄνευ δημοπρασίας καὶ ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ εἰς τὴν δημοκρατικὴν ἐπιτροπὴν ἢ ἐκτέλεσιν ἢ ἡ προμήθεια πραγμάτων ἀξίας ἐκάστον μέχρι 1000 δραχμῶν, οὔτε ἐπέκτασις τοῦ αὐτοῦ ἔργου οὔτε προμήθεια πραγμάτων ὁμοίας φύσεως ἐπιτρέπεται ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἄνευ δημοπρασίας.

Περὶ δημοτικοῦ συμβούλιου.

Ἄρθρον 99.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἐπαρτυρηθὲν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ δήμου, δικαιούται νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ Δημάρχου καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἐπιτροπῆς πᾶσι σχετικῇν πληροφориαν.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον γνωμοδοτεῖ δασύς ὁρίζει τούτο ὁ νόμος τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκδοθὲν Β. Διάταγμα, ἢ δασύς ἐπὶ ζητήματος τοῦ ἐνδιαφέροντος κληθῇ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς διοικήσεως.

Ἄρθρον 100.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἐπὶ τοῦ ετήσιου προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τοῦ δήμου καὶ τῶν αὐτῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ὡς καὶ τῶν καθ' ὑπερβάσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ δαπανῶν, καὶ τῆς ἐν γένει διαχειρίσεως τῶν δημοτικῶν προσόδων.

Ἐπὶ τῆς ἐνοικιάσεως τῶν δημοτικῶν κτημάτων κατ' ἀρχὴν, κανονικῶς καὶ τοὺς ὅρους τῆς μισθώσεως.

Ἐπὶ τῆς ἀνάγκης συνάψεως δανείων, τῶν ὅρων τῆς συνάψεως καὶ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῶν.

Ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκποιήσεως, ἀνταλλαγῆς ἢ ἀγορᾶς κτημάτων τοῦ δήμου, τῶν ὅρων αὐτῶν καὶ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῶν.

Ἐπὶ παντὸς ἔργου καὶ πάσης προμηθείας ἢ ἐργοληπτικῆς συμφωνίας ἐγκρίσιν καὶ τὴν πρὸς τὸν δήμον ἀποδοσὶν.

Ἐπὶ τῶν εἰς τὸν Δήμαρχον χρηρηγητέων ἐξόδων παραστάσεως.

Ἐκλέγει τὰ μέλη τῆς διοικήσεως τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων καὶ κατονίζει τὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν.

Ἄρθρον 101.

Τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους, καθ' ἐκάστην δὲ νέαν περίοδον τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν νέων δημοτικῶν ἀρχῶν, συνέρχεται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ἐκλέγει ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ, διὰ μυστικῆς διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας, τὸν πρόεδρον, ἀντιπρόεδρον καὶ γραμματέα αὐτοῦ.

Χρὴν γραμματέως δύνανται ν' ἀνατεθῶσιν ἀποφάσει τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, εἰς ἓνα τῶν ἐμίσθιων δημοτικῶν ὑπαλλήλων.

Ἄρθρον 102.

Ὁ πρόεδρος συγκαλεῖ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ὡςάκις προσκληθῇ εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ Δημάρχου ἢ θεωρῇ τὴν σύγκλησιν ἀναγκαίαν ἢ ζητήσῃ ταύτην τὸ 1/6 τῶν μελῶν αὐτοῦ ἢ ἡ δημορχιακὴ ἐπιτροπὴ.

Ὁ πρόεδρος διευθύνει τὰς συνεδριάσεις.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ παράστασιν τῆς δημορχιακῆς ἐπιτροπῆς ἢ δημοτικῶν ὑπαλλήλων, ὅπως δώσωσι διασαφήσεις ἢ πληροφορίας ἐπὶ δημοτικῶν ὑποθέσεων.

Δύνανται ὡσαύτως νὰ προσκαλῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ ἐιδικούς ἄνδρας ὅποιος γνωματεύωσιν ἐπὶ θεμάτων ὑπαγομένων εἰς τὴν εἰδικότητα αὐτῶν, καθὼς καὶ νὰ ἀναθέτῃ τὴν μελέτην δημοτικῶν ζητημάτων εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 103.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον συνεδριάζει δημοσίᾳ, δύναται ὅμως ν' ἀποφασίσῃ καὶ τὴν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συνεδριάσῃ. Ὁ Πρόεδρος δικαιούται ν' ἀποβάλλῃ τῆς αἰθούσης πάντα ἀκροατὴν ταρασσοντα τὴν τάξιν.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐνρίζκεται ἐν ἀπαρτίᾳ παρισταμένων τοῦ 1/2 πλέον ἐνὸς τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ. Μετὰ δύο συνεχεῖς προσκλήσεις ἀποφασίζει παρόντων καὶ τοῦ 1/3 τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 104.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ, προσδιορίζει διὰ κανονισμοῦ πῶς θέλει ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντά του.

Δι' ἀπολύτου ὡσαύτως πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτοῦ ψηφίζει τὸν ὁργανισμόν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ δήμου, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται αἱ

Θέσεις καὶ αἱ μισθοδοσίαι τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ. Πράξεις περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ γίνεται μόνον τῇ αἰτήσῃ τοῦ 1/3 τῶν συμβούλων, ἢ 1 μαρχιακῆς ἐπιτροπῆς μετὰ τοῦ δημάρχου.

Ἄρθρον 105.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἅμα τῷ πρώτῳ αὐτοῦ καταρτισμῷ ἔκ τῶν μελῶν αὐτοῦ τὴν δημορξιακὴν ἐπιτροπὴν κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ ὁριζόμενα.

Δημορξιακὴ ἐπιτροπὴ.

Ἄρθρον 106.

Ἡ δημορξιακὴ ἐπιτροπὴ, ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ, εἶνε ἀρχὴ ἐπιβλέπουσα τὴν ὅλην τοῦ δήμου διοικητικὴν καὶ συμπράττουσα μετὰ τοῦ δημάρχου κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου τι

Ἄρθρον 107.

Ἡ δημορξιακὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται :

1) εἰς τοὺς δήμους τοὺς ἐκλέγοντας 30 ἢ 24 συμβούλους ὑπὸ πέντε μελῶν.

2) εἰς τοὺς λοιποὺς ὑπὸ τριῶν.

Ἐκαστος τῶν συμβούλων ψηφίζει ἐν μόνον μέλος τῆς δημορξιακῆς ἐπιτροπῆς. Θεωροῦνται δὲ ἐκλεγμένοι ὡς δημορξιακοὶ ἐπιτροποὶ οἱ σφραγισθέντες ἐπὶ μὲν τῶν τριακονταμελῶν συμβουλίων ἑξ ὑψηφόντων, ἐπὶ δὲ ἐκκοσιτετραμελῶν πέντε καὶ ἐπὶ τῶν δεκαοκταμελῶν τέσσαρας.

Ἐν περιπτώσει μὴ συγκεντρώσεως τῆς ἀνωτέρω πλειοψηφίας ἐκλαμβάνεται ἡ ἐκλογὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδριάσιν.

Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἐνεργεῖται κλήρωσις ἐνώπιον τοῦ εἰς δίκον καὶ ἐν τῷ ἐννομοδικτικῷ καταστήματι, εἰς δὲ ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ 1 Πρωτοδικεῖον, ἄλλως ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἡ κλήρωσις ἐνεργεῖται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, καλουμένων τῶν διαφερομένων ὑποψηφίων.

Καθ' ὅμοιον τρόπον, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν τακτικῶν μελῶν, ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ δύο ἀναπληρωτικὰ μέλη τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς.

Κατὰ Δεκέμβριον μῆνα ἐκάστου ἔτους ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει δημοτικοῦ συμβουλίου ἐνεργεῖται κλήρωσις πρὸς ἔξοδον ἐνός ἐκ τῶν μετὰ τῆς δημορξιακῆς ἐπιτροπῆς, προβαίνει δὲ ἀμέσως τὸ συμβούλιον εἰς ἔκδοσιν τοῦ νέου μέλους. Ὁ ἐξελεθὼν εἶνε ἐκ νέου ἐκλέξιμος.

Ἄρθρον 146.

Ὁ Δήμαρχος, οἱ Πάρεδροι καὶ οἱ Λημοτικοὶ ἢ Κοινοτικοὶ Σύμβουλοι ἐκλέγονται κατὰ τετραετίαν δι' ἑμέσον διὰ ψηφοδεατίων ἐκλογῆς, συνερχομένων ἐπὶ τούτῳ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος δημοτῶν τῶν ἐχόντων τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμον καὶ τοὺς συναφεῖς πρὸς αὐτὸν νόμους ΓΣΚΑ' καὶ ΓΣΝΕ' προσόντα.

Τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν Ἀρχῶν αἱ περίοδοι λήγουσι τὴν 30 Σεπτεμβρίου κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, αἱ δὲ ἐκλογαὶ τῶν νέων ἐνεργοῦνται τὴν ἰερωτὴν Κυριακὴν τοῦ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἡ ἐγκατάστασις τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν γίνεται τὴν πρώην Ὀκτωβρίου.

Ἐὰν δι' ἀκύρωσιν ἐκλογῆς Δήμου ἢ Κοινότητος ἐξ ὁλοκλήρου δὲν κατέστη ννατὴ ἢ ἐγκατάστασις τῶν νέων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἀρχῶν τὴν 1ην Ὀκτωβρίου, παρατείνεται ἡ ἐξουσία τῶν ἀρχῶν τῆς ληξιάσης περιόδου μέχρι ἡμέρας τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν νέων.

Ἄρθρον 147.

Πρὸς ἀντιπροσωπείαν καὶ τῆς μειοψηφίας ἕκαστος τῶν ἐκλογέων ψηφί-
ει.

Ἐπὶ πενταμελῶν μὲν συμβουλίων τέσσαρα μέλη, ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ τὰ οὗ τριτα. Ἐπὶ ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν δὲν ἰσχύουσιν αἱ περὶ ἀντιπροσωπίας τῆς μειοψηφίας διατάξεις.

Ἄρθρον 148.¹

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι ἔχουσιν οἱ ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένοι δημόται, οἱ συμπληρώσαντες τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Ἄν δύνανται νὰ ἐκλιγῶσιν ἢ νὰ διατελῶσι δήμαρχοι, πάρεδροι, δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν σύμβουλοι.

1) Οἱ βουλευταί.

2) Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικοὶ τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης, οἱ δημόσιοι ἄλλοι καὶ πάντες οἱ ἐκ τοῦ κοινοτικοῦ ταμεῖου μισθοδοτούμενοι.

3) Οἱ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταὶ φιλανθρωπικῶν καὶ ἄλλων κοινῆς ὠφελείας ἰδρυμάτων διευθυνομένων ἑμέσως ὑπὸ τῶν κοινοτικῶν ἢ δημοτικῶν βουλευτῶν, ἢ ὑπὸ ἀδελφάτων διοριζομένων ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ οἰκοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβουλίου.

4) Οἱ κατέχοντες οἰανδήποτε ἀμισθον κοινοτικὴν ἢ δημοτικὴν θέσιν ἡφοροι ναῶν, μέλη διοικητικῶν συμβουλίων φιλανθρωπικῶν ἢ κοινωφελῶν αὐτῶν, διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ κοινοτικοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβουλίου.

5) Οἱ ὑπὸ τοῦ κοινοτικοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβουλίου διοριζόμενοι αὐτῶν ἐξαρτώμενοι ἀγροφύλακες καὶ ἐὰν μισθοδοτῶνται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτη ἀγροτικῶν κτημάτων.

Λέν δύνανται ἐπίσης τὰ ἐκλεγῶσιν ἢ διατελῶσι δήμαρχοι δημοτικὸν κοινοτικοὶ σύμβουλοι οἱ διατελοῦντες εἰς ποτὸς εἶδους σύμβασιν μετὰ δήμον ἰδιῶται, ὥς καὶ οἱ σύμβουλοι, τὰ μέλη τῆς διοικήσεως καὶ οἱ ὑπάλλοι τῶν νομικῶν προσώπων τῶν διατελούντων ἐν σχέσει τοιαύτης μετὰ τοῦ δή συμβάσεως.

Ἐπίσης δὲν δύνανται νὰ εἶναι Δήμαρχοι ἢ σύμβουλοι οἱ ὀφειλέται δήμον διὰ ποσὸν ἀνωτέρων τῶν 3000 δραχμῶν, οὐδὲ κοινοτικοὶ σύμβουλοι ὀφειλέται τῆς κοινότητος διὰ ποσὸν ἀνω τῶν 500 δραχμῶν.

Οἱ ἐκ τῶν ἐκλεγέντων συμβούλων ὑπαγόμενοι εἰς τὰς ἀνω περιπτώσιν κηρύσσονται ἔκπτωτοι ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἀντικαθιστῶμενοι ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν διὰ τῶν ἀναπληρωτικῶν συμβούλων.

Ἄρθρον 149.

Εἰς κοινότητα, ὅν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 1000 κατοίκους, καὶ εἰς τοὺς δήμους δὲν δύνανται νὰ συνυπηρετῶσιν ὡς κοινοτικοὶ σύμβουλοι ἀνιῶτες καὶ κατιόντες ἀδελφοί, πενθερὸς ἢ γαμβρὸς. Ἐὰν ἐξελέγησαν τοιοῦτοι δι' ἐγκύριον διεξαχθείσης ἐκλογῆς, ἀποκλείεται ὁ λαβὼν τὰς ὀλιγωτέρας ψήφους.

Ἄρθρον 150.

Τὸ περὶ τοῦ κύρους τῆς κοινοτικῆς ἢ δημοτικῆς ἐκλογῆς ἀποφαινόμενο δικαστήριον, αὐτεπαγγέλτως ἢ συνεπείᾳ αἰτήσεως δημότου, κρίνει καὶ περ τῆς μετὰ τὴν ἐκλογὴν ἐπελθούσης ἀνικανότητος ἢ ἀσυμβιβάστου τῆς ὑπηρεσίας κοινοτικοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβούλου.

Ἡ περὶ τοῦτον ἀπόφασις ἐκδίδεται ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς αἰτήσεως.

Ἄρθρον 151.

Ἐκαστος ψηφίζει αὐτοπροσώπως, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ψηφίσῃ ἂν δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ ἐκλογικῇ καταλόγῳ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐγγραφῇ ἐν τῇ ἐκλογικῇ καταλόγῳ, δήμον ἢ κοινότητα, ἢ μετὰ διετὴν πραγματικὴν καὶ σταθερὰν ἐν τῇ δήμῳ ἢ τῇ κοινότητι κατοικίαν, ἐφ' ὅσον ἢ ἐν τῇ μητρόφῳ ἐγγραφῇ ἐγένετο δυνάμει τῶν ἐδαφίων γ' καὶ ε' τοῦ ἁρθροῦ 132 τοῦ νόμου τούτου.

νόμου εἰς τὸν Δήμιον ἀνατιθέμενα καθήκοντα ἐκτελεῖ εἰς τὰς κοινότητας ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου τῆς κοινότητος ὅπου τὸ ἐκλογικὸν ἢ τὰ ἐκλογικὰ τμήματα τὰ διὰ τὰς Βουλευτικὰς ἐκλογὰς ὥρισμένα.

Εἰς τὸν αὐτὸν Πρόεδρον ἀποστέλλονται καὶ ἅπαντα τὰ διὰ τὴν ἐκλογὴν ἀναγκαιοῦντα ἐκλογικὰ εἶδη.

Ἄρθρον 170.

Τὸ παρὰ τῶν υποψηφίων καταβαλλόμενον ἀντίτιμον τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν εἶναι εἰς ὄφελος τοῦ δημοσίου, τὸ ὅποιον ἐπιβαρύνει ἡ προμήθεια, μεταφορὰ καὶ ἐπισκευὴ τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν ἐν γένει, ὅσα ἀναγκαῖοι διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν κοινοτικῶν ἢ δημοτικῶν ἀρχῶν.

Ἄρθρον 171.

Ὁ νομίῳχος ἀποστέλλει εἰς τὰς κοινότητας καὶ τοὺς δήμους ἐντεπὺς πίνακας κεκυρωμένους παρ' αὐτοῦ, τῶν ὀνομάτων τῶν ἀνακηρυχθέντων υποψηφίων.

Περὶ ψηφοφορίας.

Ἄρθρον 172.

Οἱ ἐκλογεῖς ψηφίζουσι διὰ ψηφοδέλτιων ἀνευ οὐδενὸς διακριτικοῦ σημείου.

Ὁ ἐκλογεὺς εἰσελθὼν εἰς τὸ ἐκλογικὸν κατάστημα ἐγκλείει ἐντὸς φακέλλου, παρὰδεδομένου εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ ψηφοδέλτιον, καὶ ρίπτει αὐτὸ ἰδιοχείρως εἰς τὸ κιβώτιον.

Τὰ κιβώτια εἰς ἃ ρίπτονται τὰ ψηφοδέλτια, σφραγίζονται πρὸ τῆς ἐνάξεως τῆς ἐκλογῆς διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ προέδρου τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς σφραγίδος τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου καὶ κλείονται διὰ δύο διαφορετικῶν κλειθρῶν, ὧν τὰς κλείδας τὴν μὲν κρατεῖ ὁ πρόεδρος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν δὲ ἐτέραν ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος.

Ἄρθρον 173.

Ἡ ψηφοφορία ἐκάστου ἐκλογέως σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου.

Ἄρθρον 174.

Κηρυχθείσης τῆς λήξεως τῆς ψηφοφορίας, ἀρχεται ἡ διαλογὴ τῶν ψηφοδελτίων.

Ἄρθρον 175.

Ἀνοίγονται τὰ κιβώτια τὰ περιέχοντα τὰ ψηφοδέλτια πιστοποιουμένου τοῦ ἠθίκτου τῶν ἐπ' αὐτῶν σφραγίδων. Ἐκαστον ψηφοδέλτιον ἀριθμεῖται καὶ μονογραφεῖται ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου ἢ τοῦ προέδρου τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς κατὰ σειρὰν ἐξαγωγῆς ἐκ τοῦ κιβωτίου, σημειοῦτα δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἔναντι τῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ ἀναφερομένῳ πίνακι ἀναγεγραμμένων ὀνομάτων τῶν υποψηφίων.

Ἄρθρον 176.

Ἐκαστος υποψήφιος δικαιούται αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου νὰ παραστή κατὰ τὴν σφράγισιν τοῦ κιβωτίου, κατὰ τὴν ἀποσφράγισιν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν διαλογὴν, υπογράφων τὰ περὶ αὐτῶν πρακτικά.

Ὁ υποψήφιος δικαιούται νὰ παρίσταται αὐτοπροσώπως καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς ἐντὸς τῶν ἐκλογικῶν τμημάτων.

Ἄρθρον 177.

Ψηφοδέλτια προδίδοντα καταφανῶς τὸν ψηφίζοντα, εἶναι ἄκυρα. Τὰ ψηφοδέλτια ταῦτα τίθενται ἐν ἰδιαιτέρῳ φακέλλῳ σφραγιζομένῳ ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου. Περὶ τῶν ψηφοδελτίων τούτων γίνεται ἰδίᾳ μνεία ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἐκλογῆς.

Ἀν ἐντὸς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φακέλλου εὕρεθῶσι περισσότερα τοῦ ἐνὸς ψηφοδέλτια, θεωροῦνται πάντα ἄκυρα.

Ἄρθρον 178.

Ἀν ἐν τοῖς ψηφοδελτίοις περιέχωνται πλεονα ὀνόματα τῶν παρ' ἐκάστου ἐκλογέως ψηφιστέων υποψηφίων, εἶνε ἰσχυρὰ ἡ ἐγγραφή τῶν κατὰ τὴν σειρὰν ταύτης προηγουμένων, μέχρι συμπληρώσεως τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ υποψηφίου Δημάρχου, ἰσχύει τὸ πρῶτον ἐν τῷ ψηφοδελτίῳ ἐγγραφὲν ὄνομα.

Ἄρθρον 179.

Ψηφοδέλτια περιέχοντα καὶ ὀνόματα μὴ ἀνακεκηρυγμένων υποψηφίων, ἰσχύουσι μόνον διὰ τὰ μέχρι τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν ὑφ' ἐκάστου ἐκλογέως ψηφισομένων περιεχόμενα κατὰ σειρὰν ἐγγραφῆς ὀνόματα ἀνακεκηρυγμένων υποψηφίων.

Ἄρθρον 180.

Εἰς κοινότητος ἔνθα ὑπάρχει ἐν μόνον ἐκλογικὸν τμήμα, ἡ Ἐφορευτικὴ

αὐτὸ εἰς ἕκαστον τῶν ἐκλεγέντων.

Εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, ἐνθα ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἑνὸς ἐκλογικὰ τμήματα, αἱ Ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαὶ συνέρχονται μετὰ τὸ πέρας τῆς διαλογῆς εἰς τὴν ἔδραν τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος καὶ ἐπὶ τῇ βίσει τῶν κατὰ τμήματα πρακτικῶν τῆς ἐκλογῆς ἐξάγουσι τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον δημοσιεύουσιν ἀμέσως καὶ κοινοποιοῦσιν εἰς ἕκαστον τῶν ἐκλεγέντων.

ἄρθρον 181.

Ἐκλεγεῖς θεωρεῖται ὁ ὑποψήφιος ὁ τυχὼν τῆς σχετικῆς πλειονοψηφίας τῶν ψηφοφορησάντων ἐκλογέων.

Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἐνεργεῖται κλήρωσις ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδότη καὶ ἐν τῷ εἰρηνοδικειακῷ καταστήματι ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καλουμένων τῶν ἐνδιαφερομένων.

Εἰς ὅσους δήμους ἢ κοινότητας ὑπάρχει ἔδρα πρωτοδικείου, ἡ κλήρωσις ἐνεργεῖται κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν.

Περὶ ἐκδόσεως τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἐκλογῶν.

ἄρθρον 182.

Εὐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς πάντα τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς ἐκτίθενται ἐν τῷ δημορχιακῷ ἢ κοινοτικῷ καταστήματι, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καθ' ἃς δύνανται πάντες οἱ ἐκλογεῖς νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν ἐν αὐτοῖς καὶ κάμωσι τὴν ἐνδεχομένην κατὰ τοῦ κύρους ἐνστάσεις, εἴτε ἐγγράφως εἴτε προφορικὰς ἐνώπιον τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐκλογικοῦ τμήματος.

Ἡ κοινοποίησις περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν πρακτικῶν γίνεται διὰ δημοσίου κήρυκος καὶ διὰ προγράμματος, τοιχοκολλομένου εἰς τὸ δημορχικὸν καὶ κοινοτικὸν κατάστημα καὶ εἰς τὰ δημοσιώτερα τῆς πρωτευούσης μέρη.

ἄρθρον 183.

Ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ὀφείλει τὰ παρενδύσκειται τακτικῶς κατὰ τὰς διὰ τοῦ προγράμματος τεταγμένας ὥρας καὶ ἡμέρας ἐν τῷ δημορχιακῷ ἢ κοινοτικῷ καταστήματι, νὰ δέχεται καὶ καταχωρεῖ ἢ συντόμως καὶ ἀνευ ἀναβολῆς, τὰς τυχόν ἐνστάσεις κατὰ τῆς ἐκλογῆς, ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς διαλογῆς ἢ καθ' ἃ μέρη ἢ δημαρτυρητικῆς συνέλευσις διηρέθη εἰς πλείονα τμήματα, ἐν τῷ περιληπτικῷ τῶν τμηματικῶν διαλόγων πρακτικῶν καὶ διότι ἀμελλητί ἀπόδειξιν περὶ τῆς καταχωρέσεως πρὸς τοὺς προτείνοντας τὰς ἐνστάσεις κατὰ τῆς ἐκλογῆς.

τῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τούτων ἐκδομένα Β. διατάγματα καὶ πῶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸν νόμον τοῦτον.

Ἡ ἐναρξίς τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου ὁρισθῆσεται διὰ Β. διατάγματος κατὰ μέρη ἢ ἐν ὅλῳ.

Διὰ Β. διαταγμάτων κανονισθῶσονται τὰ τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

Ἄρθρον 209.

Αἱ ἐκλογαὶ τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν ἀρχῶν τῶν κατὰ τὸν Νόμον τοῦτον συνιστωμένων Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἐνεργοῦνται τὴν αὐτὴν ἡμέραν αἱ δὲ προῦται ἐκλογαὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναβληθῶσι πέραν τῶν ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πρώτου πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Νόμου Β. Διατάγματος. Ἡ ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν ὁρισθῆσεται διὰ Β. Διατάγματος ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου· τὸ ὅποιον ὁμοῦς δέον νὰ δημοσιευθῇ ἐξίκοντα τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ὁρισθησομένης διὰ τὴν ἐκλογὴν.

Ἄρθρον 210.

Μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν τῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦτον συνιστωμένων Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἐξακολουθεῖ ἡ ὑφισταμένη δημοτικὴ διαίρεσις καὶ ἰσχύουσιν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὰς σχέσεις ἐν γένει τῶν ὑφισταμένων δήμων οἱ κείμενοι νόμοι.

Ὁ παρὼν νόμος· ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῆτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Φεβρουαρίου 1912.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Οἱ Ὑπουργοὶ

Ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν

ΕΜΜ. ΡΕΠΟΥΛΗΣ

Ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ

τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

ΑΠ. Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν

Α.Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

Ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης

Ν.Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Φεβρουαρίου 1912.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός